

Sectorale beoordeling van het witwasrisico en het risico van terrorismefinanciering in de Belgische financiële instellingen die onder de toezichtsbevoegdheid van de Nationale Bank van België vallen

JULI 2023

Inhoudsopgave

1 Doelstelling	8
2 Methodologie	9
2.1 Onderzochte activiteiten	9
2.2 Niet-onderzochte activiteiten en risico's	10
2.3 De nationale risicobeoordeling	11
2.4 Transversale risicofactoren.....	12
2.4.1 De gevolgen van de Brexit.....	12
2.4.2 Fintech	13
2.4.3 Virtuele activa.....	13
2.4.4 Ontwikkelingen en verschillen in wetgeving tussen de lidstaten en verschillen in wg/ft-toezichtspraktijken.....	14
2.4.5 De gezondheids crisis als gevolg van covid-19	15
2.4.6 Veranderingen in de financiële sector en de bedrijfsmodellen	15
2.4.7 Invoering van het register van uiteindelijke begunstigden (ubo's).....	15
2.4.8 Russische militaire agressie tegen Oekraïne	16
2.4.9 Gebruik van contant geld	16
2.4.10 Distributiekanaalen en digitalisering	17
2.4.11 Identificatie van de cliënten en hun kenmerken.....	18
2.4.12 Concentratie van politiek prominente personen (ppp)	19
2.4.13 Criminaliteit en witwasrisico verbonden aan de activiteiten van de haven van Antwerpen.....	19
2.4.14 Nieuwe producten	20
2.4.15 (Online) bankkaartfraude, phishing en spoofing	20
2.4.16 Informatie uit het jaarverslag van de CFI.....	20
2.5 Aspecten die verband houden met de financiering van terrorisme	22
2.5.1 Islamitisch fundamentalisme	22
2.5.2 Rechts-extremisme	23
2.5.3 Links-extremisme en anarchisme	24
2.5.4 Ethno-nationalistisch en separatistisch terrorisme	25
2.5.5 Andere vormen van terrorisme	25
2.5.6 Tendensen in de activiteiten die verband houden met terrorismefinanciering	25
2.6 Beschouwde periode	26
2.7 Scoring.....	27
3 Betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld.....	27
3.1 Betalingsdiensten.....	28
3.1.1 Beschrijving van de activiteit.....	28
3.1.2 Risico's die inherent zijn aan de activiteit	29
3.1.3 Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	31
3.1.4 Totaalscore van de activiteit	31
3.1.5 Financiering van terrorisme	32
3.2 Geldtransfers	32
3.2.1 Beschrijving van de activiteit.....	32
3.2.2 Risico's die inherent zijn aan de activiteit	33

3.2.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	34
3.2.4	Totaalscore van de activiteit	36
3.2.5	Financiering van terrorisme	36
3.3	Acquiringdiensten	37
3.3.1	Beschrijving van de activiteit	37
3.3.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	37
3.3.3	Kwetsbaarheden van instellingen die deze activiteit uitoefenen	38
3.3.4	Totaalscore van de activiteit	38
3.3.5	Financiering van terrorisme	38
3.4	Betalingsinitiatiediensten	39
3.4.1	Beschrijving van de activiteit	39
3.4.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	39
3.4.3	Kwetsbaarheid van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	40
3.4.4	Totaalscore van de activiteit	40
3.4.5	Financiering van terrorisme	40
3.5	Rekeninginformatiediensten	41
3.5.1	Beschrijving van de activiteit	41
3.5.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	41
3.5.3	Kwetsbaarheid van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	41
3.5.4	Totaalscore van de activiteit	41
3.5.5	Financiering van terrorisme	41
3.6	Elektronisch geld	41
3.6.1	Beschrijving van de activiteit	41
3.6.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	43
3.6.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	43
3.6.4	Totaalscore van de activiteit	44
3.6.5	Financiering van terrorisme	45
4	Kredietinstellingen	45
4.1	Private banking	45
4.1.1	Beschrijving van de activiteit	45
4.1.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	46
4.1.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	47
4.1.4	Totaalscore van de activiteit	48
4.1.5	Financiering van terrorisme	48
4.2	Retail banking	48
4.2.1	Beschrijving van de activiteit	48
4.2.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	49
4.2.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	49
4.2.4	Totaalscore van de activiteit	50
4.2.5	Financiering van terrorisme	50
4.3	Corporate banking	51
4.3.1	Beschrijving van de activiteit	51
4.3.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	52
4.3.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	52
4.3.4	Totaalscore van de activiteit	53
4.3.5	Financiering van terrorisme	53
4.4	Trade finance	54
4.4.1	Beschrijving van de activiteit	54
4.4.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	54
4.4.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	54
4.4.4	Totaalscore van de activiteit	55
4.4.5	Financiering van terrorisme	55
4.5	Manuele wisseldiensten	55
4.5.1	Beschrijving van de activiteit	55
4.5.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	56
4.5.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	56

4.5.4	Totaalscore van de activiteit	56
4.5.5	Financiering van terrorisme	56
4.6	Borgstelling en verpanding	57
4.6.1	Beschrijving van de activiteit	57
4.6.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	57
4.6.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	57
4.6.4	Totaalscore van de activiteit	58
4.6.5	Financiering van terrorisme	58
4.7	Factoringdiensten	58
4.7.1	Beschrijving van de activiteit	58
4.7.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	58
4.7.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	59
4.7.4	Totaalscore van de activiteit	59
4.7.5	Financiering van terrorisme	59
4.8	Correspondent banking.....	59
4.8.1	Beschrijving van de activiteit	59
4.8.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	59
4.8.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	60
4.8.4	Totaalscore van de activiteit	61
4.8.5	Financiering van terrorisme	61
4.9	Clearing en afwikkeling/bewaarneming/activiteit van centrale effectenbewaarinstellingen	61
4.9.1	Beschrijving van de activiteit	61
4.9.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	62
4.9.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	63
4.9.4	Totaalscore van de activiteit	63
4.9.5	Financiering van terrorisme	63
5	Beleggingsadvies (beursvennootschappen).....	64
5.1	Beschrijving van de activiteit	64
5.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	64
5.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	65
5.4	Totaalscore van de activiteit	65
5.5	Financiering van terrorisme	65
6	Levensverzekeringen.....	66
6.1	Beschrijving van de activiteit	66
6.2	Risico's die inherent zijn aan de activiteit	67
6.3	Kwetsbaarheden van de instellingen die deze activiteit uitoefenen	68
6.4	Totaalscore van de activiteit	69
6.5	Financiering van terrorisme	69
7	Samenvatting van de scores	70

Executive summary

De Nationale Bank van België (hierna "de Bank") heeft op 24 oktober 2023 een nieuwe versie aangenomen van haar sectorale beoordeling van de risico's op witwassen van geld en financiering van terrorisme (hierna "WG/FT") in de Belgische financiële instellingen die onder haar toezichtsbevoegdheid vallen krachtens de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten (hierna "de SWG/FT-wet")¹.

Deze risicobeoordeling:

1. formaliseert en geeft uitdrukking aan de kennis die de controlediensten van de Bank bij de uitoefening van hun taken hebben verworven. De Bank kan zich op deze beoordeling baseren om haar risicogebaseerde benadering te verfijnen en haar toezicht beter te sturen door haar controlemiddelen passend toe te wijzen. Er dient benadrukt dat de internationale normen vereisen dat de uitoefening van een risicogebaseerd toezicht gebaseerd is op voldoende kennis van de WG/FT-risico's die verbonden zijn aan de onder toezicht staande sectoren;
2. levert input voor de nationale analyse van witwasrisico's en zal derhalve worden bezorgd aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI), het orgaan dat verantwoordelijk is voor het coördineren van de werkzaamheden met betrekking tot deze nationale risicoanalyse. Met haar sectorale risicobeoordeling voldoet de Bank aan Aanbeveling 1 van de Financiële Actiegroep (FAG), die inhoudt dat landen hun WG/FT-risico's moeten identificeren, beoordelen en begrijpen en een risicogebaseerde aanpak moeten hanteren om de geïdentificeerde risico's te beperken;
3. helpt de financiële instellingen om de risico's te identificeren waaraan ze zijn blootgesteld en stelt hen ook in staat om hun risicogebaseerde benadering te verfijnen.

De gehanteerde methodologie beperkt zich niet tot een loutere beoordeling van de risico's per sector (kredietinstellingen, verzekeringsondernemingen, betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld, en beursvennootschappen), maar richt zich ook op negentien diensten en activiteiten waarvan is vastgesteld dat ze een risico kunnen vormen voor elk van de instellingen die onder het toezicht van de Bank vallen.

In een eerste fase beoordeelt ze het inherent risico van elk van deze diensten of activiteiten, d.i. het risico dat de betrokken dienst of activiteit door de aard en objectieve kenmerken ervan wordt gebruikt voor WG/FT-doeleinden. In een tweede fase stelt ze het niveau van kwetsbaarheid vast van elke financiële instelling, rekening houdend met alle maatregelen die zijn genomen om de risico's te beperken. Vervolgens bepaalt ze het residueel risico van elke dienst of activiteit, op basis van de combinatie van het niveau van het inherent risico en het niveau van de kwetsbaarheid.

De beoordeling is gebaseerd op talrijke informatiebronnen, evenals op de bevindingen naar aanleiding van haar toezichtswerkzaamheden van de afgelopen jaren.

Deze nieuwe versie van de sectorale risicobeoordeling omvat:

1. **een diepgaandere** analyse van de risico's op witwassen.
 - Er zijn nieuwe transversale risico's in opgenomen, terwijl andere risico's diepgaander worden geanalyseerd. Zo wordt rekening gehouden met bepaalde specifieke kenmerken van de situatie in België die een impact kunnen hebben op het WG/FT-risico.
 - Er wordt ook ingegaan op een aantal nieuwe ontwikkelingen, waaronder:
 - de versnelling van het digitaliseringsproces, die een impact heeft op de distributiemethoden voor de financiële activiteiten en producten;

¹De eerste versie van deze risicobeoordeling werd op 8 september 2020 gepubliceerd.

- de gevolgen van de brexit voor de financiële sector, en met name de vestiging in België van verschillende instellingen die een belangrijke rol spelen op de markt en, in sommige gevallen, een "innovatief" bedrijfsmodel hebben;
 - het toenemende belang van nieuwe diensten (virtuele IBAN's) die vectoren kunnen zijn van nieuwe WG/FT-typologieën (d.i. technieken en trends e.d. op het gebied van WG/FT) en -risico's;
 - de impact van de activiteiten van de haven van Antwerpen op de WG/FT-risico's.
- In de nieuwe versie van de sectorale risicobeoordeling worden negentien financiële diensten of activiteiten geanalyseerd, tegenover dertien in de vorige. De zes nieuwe diensten of activiteiten zijn acquiringdiensten, trade finance, manuele wisseldiensten, borgstelling en verpanding, factoringdiensten, clearing en bewaarneming.
 - Er werden verschillende openbare informatiebronnen gebruikt om de beoordeling vorm te geven. In dit verband kan melding gemaakt worden van de verslagen van de FAG, de EBA en de CFI.

2. bevat voor het **eerst** ook een **beoordeling** van de terrorismefinancieringsrisico's.

- Er werd besloten om de witwasrisico's en de terrorismefinancieringsrisico's samen te analyseren, gezien de gelijkenissen tussen deze twee soorten risico's en de typologieën die aan de basis van hun financiering liggen.
- Er werden verschillende openbare informatiebronnen gebruikt om de beoordeling vorm te geven. In dit verband kunnen de verslagen van het IMF, Europol, Eurojust, de CFI en de staatsveiligheid worden vermeld. De deelname door de Bank aan diverse onder auspiciën van de Europese Commissie georganiseerde workshops over de strijd tegen de financiering van terrorisme bleek nuttig.
- De volgende vijf vormen van terrorisme worden als een dreiging beschouwd voor de sector:
 - Islamitisch fundamentalisme
 - Rechts-extremisme
 - Links-extremisme en anarchisme
 - Terrorismen dat verband houdt met de politieke situatie in het buitenland
 - Andere vormen van terrorisme
- De terrorismefinancieringsrisico's worden voor elke financiële dienst of activiteit beoordeeld door de inherente risico's en kwetsbaarheden vast te stellen.

De sectorale risicobeoordeling van de Bank zal om de twee jaar worden geactualiseerd.

Ze is beschikbaar op de website van de Bank.

Samenvatting van de witwasrisico's

	Inherente risico's	/5	Kwetsbaarheden	/5	Residueel risico	/5
Betalingsactiviteiten	Hoog	4	Hoog	4	Hoog	4
Geldtransfers	Hoog	4,5	Hoog	4	Hoog	4,5
Acquiringdiensten	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Betalingsinitiatiediensten	Laag	1,5	Matig	2,5	Matig	2
Rekeninginformatiediensten	Geen	0	Geen	0	Geen	0
Activiteiten met betrekking tot elektronisch geld	Matig	2,5	Significant	3	Matig	2,5
Private banking	Significant	3,5	Hoog	4	Hoog	4
Retail banking	Matig	2,5	Matig	2,5	Matig	2,5
Corporate banking	Significant	3	Matig	2	Matig	2,5
Trade finance	Significant	3	Significant	3	Significant	3

Manuele wisseldiensten	Hoog	4	Significant	3	Significant	3,5
Borgstelling en verpanding	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Factoringdiensten	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Correspondent-bankieren	Hoog	4	Significant	3	Significant	3,5
Clearing/Bewaarneming/Activiteit van centrale effectenbewaarinstellingen	Matig	2,5	Matig	2	Matig	2
Beleggingsadvies (private banking)	Significant	3,5	Hoog	4	Hoog	4
Beleggingsadvies (zonder aanhouden van geld)	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Levensverzekeringen	Matig	2	Laag	1,5	Laag	1,5
Levensverzekeringen (beleggingsproducten)	Significant	3	Matig	2,5	Matig	2,5

Samenvatting van de terrorismefinancieringsrisico's

	Inherente risico's	/5	Kwetsbaarheden	/5	Residueel risico	/5
Betalingsactiviteiten	Hoog	4	Hoog	4	Hoog	4
Geldtransfers	Hoog	4	Hoog	4	Hoog	4
Acquiringdiensten	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Betalingsinitiatiediensten	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Rekeninginformatiediensten	Geen	0	Geen	0	Geen	0
Activiteiten met betrekking tot elektronisch geld	Significant	3	Significant	3	Significant	3
Private banking	Laag	1,5	Matig	2	Laag	1,5
Retail banking	Hoog	4	Hoog	4	Hoog	4
Corporate banking	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Trade finance	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Manuele wisseldiensten	Hoog	4	Significant	3	Significant	3,5
Borgstelling en verpanding	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Factoringdiensten	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Correspondent-bankieren	Hoog	4	Significant	3	Significant	3,5
Clearing/Bewaarneming/Activiteit van centrale effectenbewaarinstellingen	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Beleggingsadvies (private banking)	Laag	1,5	Significant	3	Matig	2
Beleggingsadvies (zonder aanhouden van geld)	Laag	1,5	Significant	3	Matig	2
Levensverzekeringen	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Levensverzekeringen (beleggingsproducten)	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5

Lijst van gebruikte afkortingen

AISP	Account Information Service Provider
CFI	Cel voor Financiële Informatieverwerking
EBA	European Banking Authority
ECB	Europese Centrale Bank
EER	Europese Economische Ruimte
EU	Europese Unie
FAG	The Financiële Actiegroep
FBI	The Federal Bureau of Investigation
FSMA	Financial Services and Markets Authority
IBAN	International Bank Account Number
IMF	Internationaal Monetair Fonds
NBB	Nationale Bank van België
NRA	Nationale risicobeoordeling
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
PISP	Payment Initiation Service Provider
PPP	Politiek Prominente Personen
PSD2	Payment Services Directive
SRA	Sectorale risicobeoordeling
SWG/FT	Strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme
SWG/FT-wet	De wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten
UBO	Ultimate Beneficial Owner
WG/FT	Het witwassen van geld en de financiering van terrorisme

1 DOELSTELLING

In dit document wordt een sectorale beoordeling gemaakt van de risico's op het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (hierna "WG/FT") waaraan de Belgische financiële instellingen, die onder de toezichtsbevoegdheid van de Nationale Bank van België (hierna "de NBB") vallen, zijn blootgesteld. Deze sectorale risicobeoordeling is bedoeld als leidraad voor de NBB bij het uitvoeren van haar controles in het kader van de strijd tegen WG/FT (hierna "SWG/FT") op grond van haar risicogebaseerde aanpak en vormt aldus een aanvulling op haar risicogebaseerd toezichtsbeleid. Deze beoordeling levert ook input voor de nationale risicobeoordeling voor wat betreft de risico's waaraan de Belgische financiële sector is blootgesteld, en in het bijzonder voor de instellingen die onder het toezicht van de NBB staan krachtens de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten (hierna "de SWG/FT-wet")².

Deze sectorale risicobeoordeling dient tot slot ook als hulpmiddel voor de onderworpen entiteiten bij het opstellen van hun algemene risicobeoordeling. Artikel 16 van de SWG/FT-wet bepaalt immers dat financiële instellingen rekening moeten houden met alle relevante informatie waarover ze beschikken. De conclusies die resulteren uit deze sectorale analyse, die onder meer gebaseerd zijn op de door de NBB uitgevoerde controleacties, kunnen nuttige inzichten opleveren.

Dit document vormt een update van de sectorale beoordeling van de witwasrisico's die voor de eerste maal in 2020 werd uitgevoerd. Daarenboven omvat deze beoordeling voor het eerst ook een analyse van de risico's die verband houden met terrorismefinanciering.

De gehanteerde methodologie is enerzijds bedoeld om de in de NBB ontwikkelde expertise te formaliseren en zal anderzijds de basis vormen voor de verdere verfijning van de beoordeling van de sectorale risico's inzake WG/FT, een proces dat doorheen de tijd nog zal evolueren in functie van de verdere ontwikkelingen in de financiële sector.

Deze analyse is met name, maar niet uitsluitend, gebaseerd op³:

- de supranationale beoordeling van de WG/FT-risico's van de Europese Commissie van 27 oktober 2022 (COM(2022) 554 final) en de bijlagen daarbij,
- de nationale analyse van witwasrisico's, op 3 februari 2023 goedgekeurd door het Ministerieel Comité voor de coördinatie van de strijd tegen het witwassen van geld van illegale afkomst,
- FATF Guidance of 2013 on National Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment,
- FATF Report of 26 July 2018 on Professional Money Laundering,
- de richtsnoeren van de EBA van 1 maart 2021 betreffende WG/FT-risicofactoren,
- Joint Opinion of the European Supervisory Authorities of 4 October 2019 on the risks of money laundering and terrorist financing affecting the European Union's financial sector (JC2019 59), geactualiseerd door de Opinion of the European Banking Authority of 3 March 2021 on the risks of money laundering and terrorist financing affecting the Union's financial sector (EBA/Op/2021/04),
- EBA Report of 16 June 2023 on ML/FT risks associated with payment institutions (EBA/REP/2023/18),
- de jaarverslagen van de Cel voor Financiële Informatieverwerking (hierna de "CFI"),
- de resultaten van de controleacties die de NBB heeft uitgevoerd in het kader van de bevoegdheden die zij op grond van de SWG/FT-wet heeft als bevoegde nationale autoriteit,
- de nationale beoordeling van risico's op het gebied van terrorismefinanciering van 2017 (beperkt toegankelijk document),

² Belgisch Staatsblad 6 oktober 2017

³ De voornaamste referentiedocumenten kunnen geconsulteerd worden via de SWG/FT-site van de Nationale Bank van België: [Voornaamste referentiedocumenten | nbb.be](https://www.nbb.be/voornaamste-referentiedocumenten)

- paper van het IMF “Countering the Financing of Terrorism: Good Practices to Enhance Effectiveness” van 12 mei 2023,
- het EU Terrorism Situation and Trend Report van Europol van 2022,
- het verslag van Eurojust over het witwassen van geld van 2022 en 2023,
- Jaarrapport Staatsveiligheid 2020, 2021
- de Egmont-publicatie “Counterterrorism in Belgium: Key challenges and policy options” van 27 oktober 2016,
- het onderzoeksverslag van RUSI Europe en Project CRAAFT “Bit by Bit: Impacts of New Technologies on Terrorism Financing Risks” van 5 april 2022.

2 METHODOLOGIE

Een algemene beoordeling van de financiële sector, zonder identificatie van kenmerken waaraan specifieke risico's en kwetsbaarheden zijn verbonden, zou weinig toegevoegde waarde opleveren.

De gehanteerde methodologie bestaat er daarom in om binnen de verschillende categorieën van instellingen die onder het toezicht van de NBB staan, specifieke activiteiten te onderscheiden die de kern vormen van hun diverse bedrijfsmodellen en waarvan de kenmerken overeenstemmen met specifieke en gedifferentieerde niveaus van inherent risico, kwetsbaarheid en residueel risico.

Gezien de moeilijke toegang tot nauwkeurige geaggregeerde informatie per activiteit is het niet vanzelfsprekend om volledig gedocumenteerde algemene conclusies te trekken. De via on- en off-site toezicht verworven expertise laat de NBB echter toe om een deskundig oordeel te vormen (“*expert judgement*”), waardoor de uiteindelijke analyse resulteert in een reeks voldoende onderbouwde conclusies waarbij de nadruk ligt op de aan de activiteiten verbonden risico's en de kwetsbaarheden van de instellingen in het kader van de naleving van de wettelijke en reglementaire antiwitwasbepalingen.

Voor de actualisering van de analyse werd een methodologie ontwikkeld.

2.1 ONDERZOCHE ACTIVITEITEN

De 209 instellingen die op 31 december 2022 onder het SWG/FT-toezicht van de NBB vielen, zijn als volgt verdeeld:

- Kredietinstellingen naar Belgisch recht: 30
- Bijkantoren van kredietinstellingen uit een Europese Economische Ruimte land (EER):- 45
- Bijkantoren van kredietinstellingen uit een niet-EER-land: 5
- Beursvennootschappen naar Belgisch recht: 12
- Bijkantoren van beursvennootschappen uit een EER-land: 10
- Levensverzekeringsondernemingen naar Belgisch recht: 25
- Bijkantoren van levensverzekeringsondernemingen uit een EER-land: 9
- Betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld naar Belgisch recht: 39
- Bijkantoren van betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld uit een EER-land: 32
- Vereffeningsinstellingen: 2

Voor deze beoordeling werden 19 activiteiten geïdentificeerd.

Voor betalingsinstellingen gaat het om de in de PSD2 vastgestelde activiteiten. Bijzondere aandacht wordt besteed aan:

- betalings- en geldovermakingsdiensten,
- elektronisch geld,
- acquiringdiensten.
- betalingsinitiatiediensten,
- rekeninginformatiediensten,

Voor kredietinstellingen gaat het om:

- private banking,
- bankdiensten aan ondernemingen (corporate banking en trade finance),
- retail banking, factoring en borgstelling en verpanding,
- correspondent banking,
- clearing en afwikkeling,
- bewaarneming en activiteit van centrale effectenbewaarinstellingen.

Deze activiteiten worden uitgeoefend door instellingen van verschillende omvang en aard: van grote universele banken tot instellingen die uitsluitend in één activiteit zijn gespecialiseerd.

Voor betalingsinstellingen gaat het om de in de PSD2 vastgestelde activiteiten. Bijzondere aandacht wordt besteed aan:

- betalingsinitiatiediensten,
- rekeninginformatiediensten,
- betalings- en geldovermakingsdiensten,
- elektronisch geld,
- acquiringdiensten.

Er wordt ook aandacht besteed aan het beleggingsadvies dat wordt aangeboden door de beursvennootschappen.

Voor de verzekeringsondernemingen wordt een onderscheid gemaakt tussen langetermijnlevensverzekeringsproducten en levensverzekeringsproducten als beleggingsproduct, enerzijds wegens de verschillen qua aard en risico's van deze twee soorten producten en anderzijds omdat deze producten soms worden aangeboden door verschillende instellingen met specifieke kwetsbaarheden.

Ten slotte zal ook worden ingegaan op de blootstelling van financiële instellingen aan de WG/FT-risico's die verbonden zijn aan virtuele activa, hoewel de NBB hiervoor niet de bevoegde autoriteit is. Het kan immers voorvallen dat financiële instellingen door hun cliënten worden gebruikt om verrichtingen met virtuele activa uit te voeren of dat ze dergelijke activa voor hun cliënten aanhouden.

Deze niet-limitatieve lijst van activiteiten kan worden aangepast bij toekomstige bijwerkingen van deze sectorale risicobeoordeling en van de daaraan verbonden methodologie.

2.2 NIET-ONDERZOCHE ACTIVITEITEN EN RISICO'S

Deze analyse heeft geen betrekking op de risico's die zijn verbonden aan de verrichtingen die Belgische en/of buitenlandse cliënten aangaan via instellingen die in België actief zijn via het vrij verrichten van diensten binnen de EER zonder tussenkomst van een agent/distributeur. Deze instellingen vallen immers niet onder de toezichtsbevoegdheid van de NBB, maar onder de bevoegdheid van de toezichthouder van de lidstaat van herkomst. Ze kunnen echter een niet-geringe invloed hebben op de WG/FT-risico's die verbonden zijn aan de financiële activiteiten van Belgische cliënten als de autoriteiten van de lidstaten van herkomst niet naar behoren rekening houden met die risico's.

Voorts worden in deze analyse geen risico's behandeld of gemeten die verbonden zijn aan activiteiten die illegaal worden uitgeoefend zonder vergunning en die bijgevolg buiten de toezichtsbevoegdheid van de NBB en elke andere nationale of buitenlandse toezichthoudende autoriteit vallen.⁴

2.3 DE NATIONALE RISICOBEOORDELING

De nationale risicobeoordeling van witwasrisico's die werd goedgekeurd op 3 februari 2023 werpt een licht op de omvang en bepaalde kenmerken van WG/FT-feiten in België.

Uit deze analyse blijkt dat de in België gepleegde witwasfeiten in 2019 een bedrag van ongeveer EUR 12,7 miljard vertegenwoordigden. De centrale ligging van België binnen de Europese Unie en het feit dat in ons land een groot aantal Europese instellingen en internationale organisaties zijn gevestigd, vormen een risicofactor.

Volgens de federale politie is het aantal processen-verbaal voor witwassen die in de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) zijn opgenomen, tussen 2017 en 2018 gestegen van 856 tot 1.133. Deze processen-verbaal werden voornamelijk opgesteld in de arrondissementen Antwerpen, Brussel en Halle-Vilvoorde.

Een andere bron van gegevens over witwasfeiten is de CFI. De CFI verricht haar werkzaamheden op basis van meldingen van vermoedens van entiteiten die onderworpen zijn aan de SWG/FT-wet (95%) en van andere bevoegde autoriteiten (5%). De CFI is niet bevoegd is om uit eigen beweging verrichtingen te onderzoeken die niet vooraf aan haar zijn gemeld door de onderworpen entiteiten. Ze heeft dus geen volledig beeld van alle Belgische witwasfeiten. Tussen 2017 en 2022 heeft de CFI zo'n duizend dossiers per jaar overgemaakt aan de gerechtelijke autoriteiten.

Deze dossiers waren goed voor gemiddeld +/- EUR 1,5 miljard per jaar. Dit cijfer moet met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, aangezien de CFI zich baseert op ernstige aanwijzingen, die vervolgens nog moeten worden bevestigd door een veroordeling door de gerechtelijke autoriteiten.

In de afgelopen tien jaar (van 2009 tot 2019) werd er in 633 van de dossiers die door de CFI werden overgemaakt aan de gerechtelijke autoriteiten een veroordeling uitgesproken en werd er voor meer dan EUR 300 miljoen aan boetes en inbeslagnames opgelegd.

Criminele feiten

De nationale risicobeoordeling van witwasrisico's beschrijft de belangrijkste criminele fenomenen die in België zijn vastgesteld en waarmee rekening moet worden gehouden om de door de financiële instellingen aangeboden producten, diensten en distributiekkanalen te identificeren die zouden kunnen worden gebruikt voor WG/FT-doeleinden. Het gaat, in volgorde van belangrijkheid, om illegale drugshandel, fiscale fraude, sociale fraude, oplichting, diefstal en mensenhandel en -smokkel.

De onderliggende criminele feiten van witwassen die door de CFI zijn opgetekend, geven ook een indicatie van wat in België de belangrijkste criminele feiten zijn. Vijf criminele activiteiten springen eruit in de statistieken van de CFI: ernstige al dan niet georganiseerde fiscale fraude, illegale handel in goederen en koopwaren, sociale fraude, georganiseerde misdaad en oplichting. Uitgaand van de bedragen die ze vertegenwoordigen, zijn deze vijf criminele activiteiten goed voor bijna 90% van de dossiers die de CFI aan de gerechtelijke autoriteiten heeft overgemaakt.

De illegale drugshandel is in België een belangrijke criminele activiteit (de talrijke drugsvangsten in de afgelopen jaren getuigen hiervan), maar door het gebruik van witwastechnieken die toelaten het financieel systeem te omzeilen (zoals de compensatietechniek of het grensoverschrijdend transport

⁴ In België is de FSMA bevoegd om vervolging in te stellen voor activiteiten die zonder vergunning zijn uitgevoerd.

van contanten) komt deze vorm van criminaliteit tegenwoordig minder tot uiting in de statistieken van de CFI.

Risico's en kwetsbaarheden

In de nationale risicobeoordeling wordt erop gewezen dat de financiële sector reeds geruime tijd onderworpen is aan strenge regels en aan het prudentieel toezicht van de NBB en de FSMA, ook op het gebied van de SWG. De kwetsbaarheid van een activiteitssector is sterk afhankelijk van de antiwitwasmaatregelen die worden toegepast. Indien deze maatregelen naar behoren worden toegepast, zouden ze het witwasrisico in die sector moeten verkleinen. Risico's en kwetsbaarheden zijn dus nauw verwante begrippen.

Met betrekking tot bijvoorbeeld de beoordeling van het niveau van risico dat de financiële instellingen zelf kunnen vertegenwoordigen, en los van hun kwetsbaarheid voor witwasrisico's, moet worden opgemerkt dat ze onderworpen zijn aan strenge regels en aan een prudentieel toezicht dat maatregelen omvat om de professionele betrouwbaarheid en passende deskundigheid van hun aandeelhouders, leiders en verantwoordelijken voor sleutelfuncties (met name interneaudit- en compliancefuncties) te beoordelen. Voor de grootste kredietinstellingen (de zogenaamde *Significant Institutions*) wordt deze toezichtsbevoegdheid rechtstreeks uitgeoefend door de Europese Centrale Bank (hierna de "ECB"), in het kader van het gemeenschappelijk toezichtsmechanisme, en voor kleinere kredietinstellingen door de NBB, onder het toezicht van de ECB.

In combinatie met de prudentiële toezichtsmaatregelen kunnen de specifieke controlemaatregelen waarin hun SWG-systemen voorzien, het aan hen verbonden witwasrisico matigen. Dit toezicht en deze controles kunnen echter niet garanderen dat het witwasrisico volledig verdwijnt.

2.4 TRANSVERSALE RISICOFACTOREN

Sommige klassieke transversale risicofactoren, zoals het gebruik van contant geld of de omvang van het risico verbonden aan de distributiekanaalen, zijn reeds lang bekend.

De witwasactiviteiten blijven echter mee evolueren met de transformatie van de financiële activiteiten en van het daarmee samenhangend regelgevend, preventief en repressief kader, waardoor de financiële sector nu met nieuwe transversale witwasrisicofactoren wordt geconfronteerd, naast de voornoemde klassieke transversale risicofactoren:

- de gevolgen van de Brexit;
- FinTech⁵;
- nieuwe technologieën;
- virtuele activa;
- ontwikkelingen en verschillen in de wetgeving tussen de lidstaten en verschillen in WG/FT-toezichtspraktijken.

2.4.1 DE GEVOLGEN VAN DE BREXIT

Brexit heeft tussen 2016 en 2021 belangrijke gevolgen met zich meegebracht. Veel van de vergunningsaanvragen die in die periode bij de NBB werden ingediend, hadden betrekking op de gedeeltelijke of volledige verplaatsing naar België van activiteiten die voorheen vanuit het Verenigd Koninkrijk werden uitgeoefend in de EU. In België was dit vooral het geval in de sector van de betalingsinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld. Een aantal spelers, waaronder mondiale marktleiders, hebben er toen voor gekozen om zich in België te vestigen en een Europees paspoort aan te vragen om hun activiteiten vanuit België in de Europese Economische Ruimte

⁵ FinTech betekent technologisch mogelijk gemaakte financiële innovatie die kan resulteren in nieuwe bedrijfsmodellen, toepassingen, processen of producten met een daarmee gepaard gaand materieel effect op financiële markten en instellingen en de verlening van financiële diensten.

(hierna “EER”) te kunnen uitoefenen. Een onderzoek naar de kwaliteit van hun SWG/FT-systemen bracht tekortkomingen aan het licht die voornamelijk het gevolg zijn van een zeer intensieve en onvoldoende gecontroleerde uitbesteding van SWG/FT-taken en -functies aan andere entiteiten van de groep die buiten de Europese Unie zijn gevestigd. Dit resulteert vaak in de afwezigheid van enige substantie binnen de Belgische instellingen en in een grote afhankelijkheid van andere entiteiten binnen de groep.

2.4.2 FINTECH

FinTech kent een aanzienlijke groei in België en introduceert innovatieve producten en diensten. De promotoren van deze nieuwe entiteiten beschikken hoofdzakelijk of zelfs uitsluitend over een IT-achtergrond, en hebben doorgaans weinig of geen kennis van de beperkingen van hun nieuwe producten en diensten. Dit kan een aanzienlijk risico vormen en vereist dat de toezichhouders zowel hun controles als het wettelijk en regelgevend kader aanpassen. Ook financiële instellingen die beroep doen op externe dienstverleners zonder voldoende na te gaan in hoeverre deze diensten voldoen aan de SWG/FT-vereisten, stellen zich bloot aan belangrijke risico's. Daarnaast maakt het groeiende aantal dienstverlenende FinTech-toepassingen waarover de cliënten van kredietinstellingen kunnen beschikken, de verrichtingen ondoorzichtiger en minder makkelijk traceerbaar.

De meeste spelers op de Belgische markt maken gebruik van externe technologische oplossingen en gegevensbanken van derden, om het profiel van de cliënten en hun transactiegedrag te identificeren of te analyseren. Deze technologiemarkt is relatief beperkt en deze potentiële concentratie doet vragen rijzen over:

- de kwaliteit van de gegevens die door een groot aantal spelers worden gebruikt;
- het gebrek aan analyse van individuele dossiers;
- de toename van “de-risking”-acties bij bepaalde instellingen.

2.4.3 VIRTUELE ACTIVA

Virtuele activa kunnen aantrekkelijk zijn voor criminelen omdat ze meer discretie en anonimiteit bieden dan andere betaalmiddelen. Sinds 1 mei 2022 zijn de activiteiten van bepaalde dienstverleners inzake virtuele activa in België gereguleerd en onderworpen aan het toezicht van de FSMA. De NBB heeft geen enkele formele bevoegdheid over hen. De financiële instellingen die onder het toezicht van de NBB staan, kunnen echter ook door criminelen worden gebruikt om de geldmiddelen die voortkomen uit verrichtingen met virtuele activa in het financieel systeem te injecteren. Bovendien kunnen cliënten van financiële instellingen virtuele activa bezitten, die specifieke risico's met zich mee kunnen brengen indien ze in wettige betaalmiddelen worden omgezet en de opbrengst ervan in het financieel systeem wordt ingebracht⁶.

Daarnaast kunnen kredietinstellingen zakelijke relaties hebben met cliënten die aanbieders van diensten met virtuele activa zijn. Met name bedrijven die bitcoin-geldautomaten exploiteren en veel contant geld verzamelen, willen de opbrengst van die activiteit in het financieel systeem injecteren.

Ook kunnen cliënten van financiële instellingen op de volgende manieren (ongewild) betrokken geraken bij frauduleuze verrichtingen met cryptogeld, of het slachtoffer worden van fraude:

- ze gaan in op een aanbod van een nepplatform voor investering in cryptovaluta en doen een overschrijving van hun bankrekening naar een IBAN-rekening die toebehoort aan fraudeurs;

⁶ Zie de richtsnoeren van de Financiële Actiegroep van 28 oktober 2021 over de risicogebaseerde benadering voor virtuele activa en aanbieders van virtuele activa (FATF Guidance of 28 October 2021 for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers).

- via hun bankrekening kopen ze cryptogeld op een platform voor de uitwisseling van cryptogeld, waarna ze verzocht worden om dit cryptogeld over te maken van hun digitale portemonnee naar een nepplatform, terwijl het in werkelijkheid terecht komt in de digitale portemonnee van de fraudeurs;
- ze ontvangen geld dat afkomstig is uit fraude (ransomware, enz.) of andere illegale activiteiten (verkoop van drugs);
- cliënten die aan *mining*⁷ doen en de opbrengsten van deze activiteiten op hun rekening in België ontvangen.

Dit soort fraude neemt gestaag toe. Het is echter moeilijk om de omvang ervan in cijfers uit te drukken, omdat niet alle slachtoffers een klacht indienen.

De opkomst van nieuwe uitdagingen in verband met de **technologische innovatie**, de toenemende integratie van financiële stromen in de interne markt en het "extraterritoriale" karakter van de activiteiten van bepaalde instellingen maken dat het nog belangrijker is om te streven naar meer uniformiteit in de nationale wetgevingen en in de praktijken van de bevoegde nationale SWG/FT- autoriteiten.

Er zij ook opgemerkt dat financiële instellingen deelnemingen kunnen hebben in virtuele tegoeden, wat een prudentieel risico kan opleveren dat buiten het toepassingsgebied van deze analyse valt. Uit de prudentiële rapportering blijkt echter dat de blootstelling aan virtuele activa van de financiële instellingen die actief zijn in België eind 2022 uiterst beperkt was. Kredietinstellingen die actief zijn in België zijn verplicht om de NBB op de hoogte te brengen van hun blootstelling aan cryptoactiva. Momenteel hebben slechts twee kredietinstellingen concrete plannen om activiteiten te ontplooiën op dit gebied. Enkele andere banken bevinden zich in een meer verkennende fase.

2.4.4 ONTWIKKELINGEN EN VERSCHILLEN IN WETGEVING TUSSEN DE LIDSTATEN EN VERSCHILLEN IN WG/FT-TOEZICHTSPRAKTIJKEN

Bepaalde ontwikkelingen in de regelgeving kunnen situaties creëren die de controleactiviteiten complexer maken. Er kan bijvoorbeeld verwezen worden naar de recente ontwikkelingen op het gebied van instantbetalingen. Bovendien kunnen bepaalde verschillen in de territoriaal toepasselijke wetgeving worden misbruikt om witwasoperaties te faciliteren.

De opkomst van deze nieuwe risico's werd bevestigd in het verslag van de EBA over WG/FT-risico's verbonden aan betalingsinstellingen van 16 juni 2023 waaraan de NBB heeft meegewerkt⁸.

Deze nieuwe risicofactoren, die voortvloeien uit de veranderingen in de sector wat de spelers en de productmodaliteiten betreft, hebben in verschillende mate betrekking op alle financiële activiteiten en leiden in fine tot meer mogelijkheden om witwasverrichtingen uit te voeren.

Zo zijn er nu nieuwe omstandigheden die witwassen vaak moeilijker detecteerbaar/identificeerbaar dan vroeger maken (bijvoorbeeld virtuele IBANs).

⁷ Een *miner* is een persoon of entiteit die deelneemt aan een gedecentraliseerd netwerk voor virtuele valuta door het draaien van speciale software om complexe algoritmes op te lossen in een gedistribueerd *proof-of-work* of ander gedistribueerd bewijssysteem dat wordt gebruikt om transacties in het virtuele valutasysteem te valideren.

⁸ EBA Report on ML/FT risks associated with payment institutions (EBA/REP/2023/18) van 16 juni 2023.

2.4.5 DE GEZONDHEIDSCRISIS ALS GEVOLG VAN COVID-19

In tegenstelling tot wat aanvankelijk werd gevreesd, lijkt de Belgische financiële sector niet te zijn getroffen door de opkomst van nieuwe vormen van criminaliteit die specifiek zijn voor de COVID-crisis. De vrees dat namaakgeneesmiddelen of -vaccins zouden worden verspreid of dat namaakgeneesmiddelen zouden worden besteld, lijkt in België niet echt bewaarheid te zijn geworden. De reden hiervoor is wellicht dat de vaccins en eventuele behandelingen geleidelijk aan, op een ordelijke wijze en vaak gratis ter beschikking werden gesteld van zoveel mogelijk mensen zodra ze beschikbaar waren op de internationale markt. Anderzijds valt niet te ontkennen dat de COVID-crisis en de daarmee gepaard gaande lockdown en beperkende maatregelen, de digitalisering en de ontwikkeling en het gebruik van nieuwe technologieën in de financiële sector hebben versneld, zowel in aantal als in volume. Als gevolg van deze evolutie zijn criminelen zich gaan toeleggen op nieuwe mogelijkheden inzake phishing en fraude.

2.4.6 VERANDERINGEN IN DE FINANCIËLE SECTOR EN DE BEDRIJFSMODELLEN

Veranderingen in de financiële sector hebben een invloed hebben op de bedrijfsmodellen van de financiële instellingen, alsook op de algemene kennis die de instellingen hebben van cliënten en hun kenmerken (zie ook punt 2.4.11).

Naarmate meer producten worden aangeboden aan cliënten in België, kan de aanzienlijke toename van de concurrentie op weinig winstgevende markten er occasioneel toe leiden dat instellingen meer risico's nemen. De druk op de risicobereidheidsmodellen en het gevaar van die druk voor de financiële bedrijvigheid worden door de Europese Commissie beschouwd als een van de vier grootste kwetsbaarheden op het gebied van witwasrisico's⁹.

De toename en segmentatie van financiële activiteiten en producten maakt het voor de instellingen moeilijker om kennis te ontwikkelen over de activiteiten en de kenmerken van hun cliënten en kan deze zelfs verminderen. Een instelling kan bijvoorbeeld minder goed in staat zijn een atypische verrichting van een cliënt op te sporen als zij enkel informatie heeft over haar cliënt in het kader van een beperkte activiteit: zo beschikt een instelling die uitsluitend één specifiek type financiële producten/diensten aanbiedt, in principe over minder informatie over de kenmerken van haar cliënten dan een instelling die een meer gedetailleerde kennis van haar cliënt kan verkrijgen via een transversale en inclusievere commerciële aanpak.

2.4.7 INVOERING VAN HET REGISTER VAN UITEINDELIJKE BEGUNSTIGDEN (UBO'S)

In het verslag van Eurojust¹⁰ over het witwassen van geld van 2022, wordt vastgesteld dat het identificeren van de UBO's een van de belangrijkste juridische en operationele uitdagingen is voor de betrokken autoriteiten, gelet op het gebruik van schermvennootschappen of brievenbusmaatschappijen om het witwassen van geld en de financiering van terrorisme te faciliteren.

De invoering van een UBO-register in België, waarin alle "Ultimate Beneficial Owners" of "uiteindelijke begunstigden" van alle rechtspersonen, met inbegrip van vzw's (non-profitsector), worden geregistreerd, is daarom een belangrijke stap. Een hoge mate van transparantie over de

⁹ Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de beoordeling van recente vermeende gevallen van het witwassen van geld waarbij EU-kredietinstellingen betrokken zijn, COM(2019) 373 van 24 juli 2019

¹⁰ Het verslag is gebaseerd op een analyse van de dossiers die tussen 1 januari 2016 en 31 december 2021 bij Eurojust werden geregistreerd en kan geconsulteerd worden via volgende link: <https://www.eurojust.europa.eu/publication/eurojust-report-money-laundering>.

uiteindelijke begunstigden is essentieel om de creatie van opzettelijk ondoorzichtige structuren tegen te gaan. Financiële instellingen moeten daarnaast ook instrumenten ontwikkelen om ervoor te zorgen dat de uiteindelijke begunstigden worden geïdentificeerd in het kader van de toepassing van waakzaamheidsmaatregelen ten aanzien van hun cliënten.

2.4.8 RUSSISCHE MILITAIRE AGRESSIE TEGEN OEKRAÏNE

Na de Russische invasie van een deel van het Oekraïense grondgebied in februari 2022 heeft de Europese Unie de sancties die sinds 2014 tegen Rusland waren ingesteld, ernstig verscherpt en heeft zij ook maatregelen opgelegd tegen Wit-Rusland. De Europese Commissie vermeldde deze maatregelen in haar hogervermelde supranationale analyse van de WG/FT-risico's van 27 oktober 2022. Een strikte toepassing van de regels met betrekking tot de uiteindelijke begunstigden is essentieel om de sancties effectief te kunnen toepassen.

De gerichte financiële sancties die de Europese Unie heeft afgekondigd, houden echter geen verband met de strijd tegen het witwassen van geld, de financiering van terrorisme of de financiering van de proliferatie van massavernietigingswapens. Ze vallen bijgevolg niet onder de SWG/FT-wet¹¹. Bovendien kan niet met zekerheid worden gesteld dat de invasie van Oekraïne het WG/FT-risico in Europa heeft vergroot. De gerichte financiële sancties - die om geopolitieke redenen tegen Rusland en Wit-Rusland zijn uitgevaardigd en die geen verband houden met SWG/FT - kunnen de stroom van geld van criminele afkomst naar Europa zelfs hebben belemmerd.

2.4.9 GEBRUIK VAN CONTANT GELD

Criminelen blijven de voorkeur geven aan contant geld omdat dit niet kan worden getraceerd en dus de anonimiteit van de verrichtingen verzekert.

Daarom bestaat er een groter risico dat financiële producten waarbij contant geld wordt gebruikt, verbonden zijn aan een van de drie witwasprocessen (plaatsing, versluiering, integratie). Hetzelfde geldt voor activa zoals goud en diamanten, die gemakkelijk verhandelbaar zijn, veilig en makkelijk kunnen worden opgeslagen en vlot overdraagbaar zijn.

De producten die verband houden met het gebruik van contant geld worden dus als risicovoller beschouwd, a fortiori gezien de constante en continue daling in het gebruik van contant geld in de economie, zoals blijkt uit het volgende.

Ten eerste blijft het aantal opnames bij geldautomaten dalen: in 2018 werden ongeveer 260 miljoen geldopnames gedaan voor een bedrag van EUR 35 miljard, wat omgerekend naar de Belgische bevolking neerkomt op 23 opnames met een gemiddelde waarde van EUR 134 per Belg per jaar. In 2021 werden ongeveer 148 miljoen geldopnames gedaan voor een bedrag van EUR 22 miljard. De daling is constant.

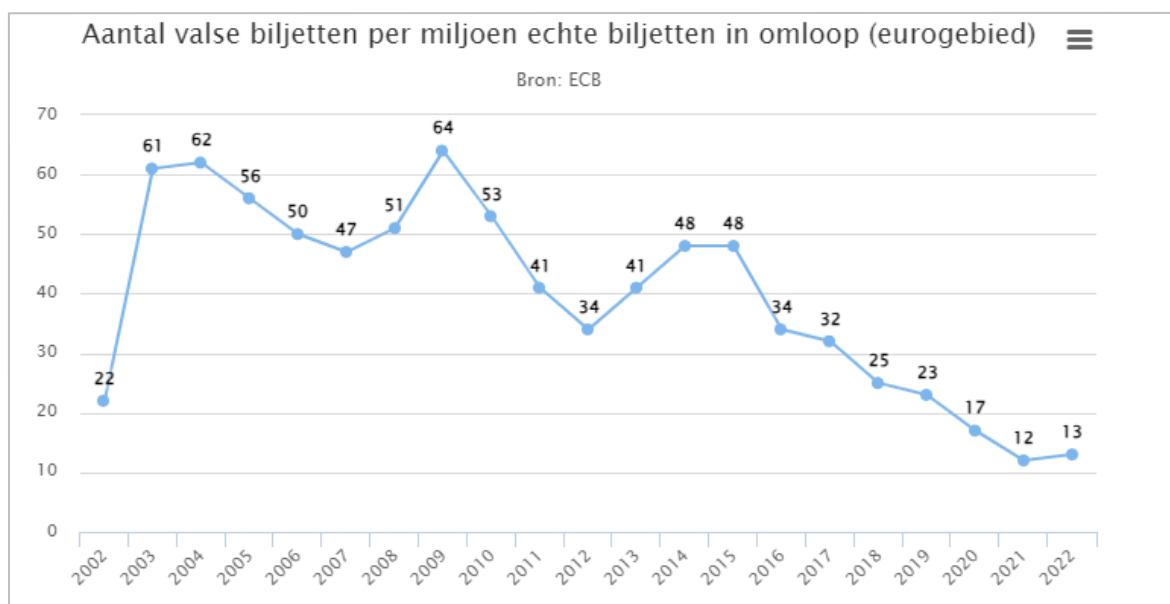
Deze tendens wordt versterkt door de afname van het aantal toegankelijke bankkantoren en geldautomaten, die in 2015 werd ingezet. In 2010 waren er in België nog 15.306 geldautomaten, in 2019 nog maar 10.649, in 2020 8.460, in 2021 5.062 en in 2022 ongeveer 5.000. Volgens de huidige schattingen zullen er eind 2025 in België 2.369 geldopnamelocaties zijn, met in totaal 4.061 geldautomaten. Dit betekent een vermindering met respectievelijk 1.296 locaties en 1.872 geldautomaten ten opzichte van de situatie eind 2021. De afname van het aantal geldautomaten zal een impact hebben op de hoeveelheid contant geld in omloop, maar zal weinig invloed hebben op het gebruik dat criminelen van contant geld kunnen maken.

¹¹ En vallen meer bepaald buiten het toepassingsgebied van de bindende bepalingen betreffende financiële embargo's (artikelen 4, 6° en 8, § 1, 3° van de SWG/FT-wet).

De sluiting van agentschappen als gevolg van de COVID-19-lockdown heeft het gedrag van de consumenten ingrijpend veranderd. Dit heeft sommige financiële instellingen ertoe aangezet om hun digitale transformatie te versnellen en een vermindering van het aantal agentschappen en geldautomaten in België na te streven. De meest in het oog springende verandering in het bankgedrag van consumenten is de aanzienlijke toename van online bankieren en mobiele applicaties, maar ook de stijging van het aantal elektronische betalingen in winkels, ten nadele van contant geld. Deze gedragsveranderingen zullen op langere termijn ook een impact hebben op de kanalen waarlangs de financiële instellingen hun producten verdelen.

Om het risico dat verbonden is aan het gebruik van contant geld te verminderen, legt de SWG/FT-wet sinds 2017 een beperking van maximum EUR 3.000 per commerciële verrichting op voor betalingen en giften in contanten en verbiedt zij het gebruik van contant geld volledig voor vastgoedverrichtingen.

Wat betreft de vervalsing van bankbiljetten ten slotte neemt het aantal valse bankbiljetten dat in België uit de omloop wordt genomen voortdurend af sinds 2016, met name als gevolg van de verbeterde beveiligingsmaatregelen voor bankbiljetten alsook van de bewustmakingsinspanningen van de NBB ter zake. Volgens de statistieken van de NBB werden in 2022 12.016 valse bankbiljetten met een totale waarde van EUR 589.605 uit omloop genomen, wat 24% minder is dan het jaar daarvoor. In het eurogebied wordt dezelfde tendens waargenomen.

2.4.10 DISTRIBUTIEKANALEN EN DIGITALISERING

De kanalen voor de distributie van financiële activiteiten en producten hebben een duidelijke invloed op het witwasrisico, in die zin dat ze gebreken kunnen vertonen die bijdragen aan een ontoereikende identificatie van de cliënten en hun kenmerken, en aan een gebrekkig toezicht op de verrichtingen.

Dit risico is nog groter als instellingen beroep doen op een agent die niet exclusief is en dus grote verrichtingen van cliënten kan opsplitsen in kleinere en discretere verrichtingen die deze agent laat uitvoeren door de verschillende financiële instellingen die hij vertegenwoordigt, wat de opsporing van het verdachte karakter van deze verrichtingen complexer maakt.

Zoals blijkt uit een gezamenlijk advies van de Europese Toezichthoudende Autoriteiten¹², kan de identificatie en de kennis van de kenmerken van de cliënt ook worden bemoeilijkt door de groeiende digitalisering van de financiële activiteiten, hetzij via de omzeiling van de automatische toezichtsmaatregelen (of zelfs via elektronische identiteitsdiefstal), hetzij meer traditioneel via de verstrengeling van verschillende verrichtingen om de identiteit van de ontvanger van het witgewassen geld te verbergen.

Digitalisering houdt derhalve een verhoogd WG/FT-risico in indien de waakzaamheidsprocedures ten aanzien van de cliënten onvoldoende rekening houden met de specifieke technische kenmerken van het gebruikte gedigitaliseerde distributiekanaal, of niet correct worden toegepast bij alle distributiemethoden die de voorkeur genieten van deze nieuwe spelers.

2.4.11 IDENTIFICATIE VAN DE CLIËNTEN EN HUN KENMERKEN

Zoals vastgesteld in de supranationale analyse van de WG/FT-risico's van de Europese Commissie van 27 oktober 2022 blijft anonimiteit een door criminelen gewenste essentiële eigenschap voor het witwassen van geld dat afkomstig is van een illegale activiteit.

Bepaalde financiële activiteiten waarbij producten worden aangeboden die gedeeltelijk of volledig op anonieme wijze zijn samengesteld, vergroten derhalve *de facto* het risico op witwassen.

De identificatie van de cliënt blijft de hoeksteen van het huidige antiwitwassysteem, aangezien het de enige manier is om voldoende kennis te verwerven over de kenmerken van de cliënt, waardoor verrichtingen kunnen worden opgespoord die mogelijk verdacht zijn gelet op het profiel van de cliënt, en na analyse in voorkomend geval moeten worden gemeld aan de CFI.

De digitalisering van het proces voor het aangaan van zakelijke relaties met cliënten, en dus het identificeren van cliënten, kan risico's met zich meebrengen wanneer de gebruikte technologie niet volledig wordt beheerst of tekortkomingen vertoont.

De vervalsing van documenten (een reëel probleem in België¹³) of het gebruik van geldezels¹⁴ of stromannen voor verschillende financiële activiteiten houden dus onvermijdelijk het risico in dat de door de instellingen ingevoerde waakzaamheidsmaatregelen, die gebaseerd zijn op de identificatie van de cliënt, worden omzeild.

De identificatie en de kennis van de cliënt kunnen ook worden bemoeilijkt wanneer criminelen een beroep doen op complexe juridische constructies die verschillende schermvennootschappen of brievenbusmaatschappijen omvatten.

Om het risico verbonden aan de identificatie van de cliënten en hun kenmerken te verkleinen, werd in België op 31 oktober 2018 het UBO-register ingevoerd. Dit register helpt de moeilijkheden verbonden aan de verstrengeling van financiële verrichtingen verminderen. Het register verhindert echter niet dat in andere landen met een hoog risico ondoorzichtige constructies worden opgezet via

¹² Joint Opinion of the European Supervisory Authorities of 4 October 2019 on the risks of money laundering and terrorist financing affecting the European Union's financial sector (JC2019 59), geactualiseerd door de Opinion of 3 March 2021 on the risks of money laundering and terrorist financing affecting the Union's financial sector.

¹³ In 2019 werden bijna 3.000 valse identiteitspapieren in beslag genomen door de Belgische politie. Op het gebied van terrorisme wordt ook verwezen naar de valse documenten waarmee de terreurcel van Parijs en Brussel haar aanslagen kon financieren.

¹⁴ Geldezels zijn mensen die criminele organisaties bewust, of in sommige gevallen onbewust, helpen bij het witwassen van illegale opbrengsten. Ze doen dit door hun eigen rekeningen ter beschikking te stellen om frauduleus geld te ontvangen en over te maken, waardoor het "gelegitimeerd" wordt.

welke witwassers kunnen proberen cliënt te worden van in België gevestigde financiële instellingen en tegelijkertijd hun ware identiteit trachten te verbergen.

2.4.12 CONCENTRATIE VAN POLITIEK PROMINENTE PERSONEN (PPP)

Het in België gevoerde gastlandbeleid en, met name, de aanwezigheid van de hoofdkwartieren van de NAVO en de Europese Unie hebben een invloed op de concentratie van politiek prominente personen (PPP's) op het Belgisch grondgebied. Omkoping van PPP's is een onderliggend misdrijf van witwassen van geld en blijft een centraal element van de modus operandi van georganiseerde criminele groeperingen, zoals uiteengezet in de EU-strategie voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit (2021-2025).

De blootstelling van de sector aan dit risico werd opnieuw onder de aandacht gebracht door het nieuws eind 2022 over de mogelijke omkoping van Europarlementsleden, die mogelijk cliënten waren van instellingen die in België actief zijn.

In haar jaarverslag van 2021 gaf de CFI aan dat de analyse van witwasdossiers gevallen aan het licht had gebracht waarbij belangrijke figuren uit de politieke en diplomatieke wereld betrokken waren. In verschillende van die dossiers ging het om PPP's in België of in het buitenland of om een naast familielid van een PPP.

Naast de internationale organisaties en nationale ambassades zijn er de multinationale ondernemingen, belangengroepen, ngo's en de internationale pers, die ook bijdragen aan een toename in het aantal PPP's die een cliënt en/of begunstigde kunnen zijn van een instelling die in België activiteiten uitoefent.

Deze potentieel aanzienlijke concentratie van PPP's vormt een verhoogd risico voor instellingen met bepaalde kwetsbaarheden, bijvoorbeeld instellingen die in België activiteiten uitoefenen zonder dat ze voldoende kennis of middelen hebben om de oorsprong van de geldmiddelen vast te stellen en te waarborgen dat deze niet afkomstig zijn van of bestemd zijn voor omkoping.

2.4.13 CRIMINALITEIT EN WITWASRISICO VERBONDEN AAN DE ACTIVITEITEN VAN DE HAVEN VAN ANTWERPEN

De afgelopen maanden hebben verscheidene strafrechtelijke onderzoeken het groot belang van de haven van Antwerpen als toegangspoort voor de drugshandel in een groot deel van Europa aan het licht gebracht. Uit de vaststellingen van de politie en de gerechtelijke autoriteiten en uit het jaarverslag 2021 van de CFI blijkt dat het witwassen van de opbrengst van deze handel op twee niveaus gebeurt.

Op het hoogste niveau worden grote bedragen verhandeld die bestemd zijn voor de organisatoren van de smokkelnetwerken. Dit vereist gesofisticeerde middelen, zoals de oprichting en het gebruik van schermvennootschappen via dewelke het geld wordt doorgesluisd, en het gebruik van valse handelsdocumenten. Deze criminelen gebruiken ook bepaalde witwastechnieken om het financieel systeem te omzeilen, zoals de compensatietechniek of het grensoverschrijdend transport van contanten. De Belgische financiële sector is echter ook onderhevig aan een verhoogd risico om door de georganiseerde misdaad te worden gebruikt voor witwasdoeleinden.

Diegenen die op een lager niveau in het netwerk betrokken zijn, gebruiken minder gesofisticeerde middelen om - vaak contant - geld over te maken. Kredietinstellingen (met retailbanking- of trade finance-activiteiten), maar ook betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld, met name deze die betalingsdiensten aanbieden waaronder rekeningen in verschillende valuta's, kunnen in hoge mate zijn blootgesteld aan deze risico's.

2.4.14 NIEUWE PRODUCTEN

De opkomst van nieuwe producten en distributiemethoden, die hoofdzakelijk gebaseerd zijn op nieuwe technologieën en weinig ruimte laten voor individueel contact tussen de instelling en de cliënt, oefent een aantrekkingskracht uit op criminelen die ervan uitgaan dat noch de financiële instellingen, noch de toezichthouders op het moment van de lancering van het nieuwe product of de nieuwe dienst al over voldoende kennis en deskundigheid beschikken.

2.4.15 (ONLINE) BANKKAARTFRAUDE, PHISHING EN SPOOFING

In 2020 werd als gevolg van de wereldwijde gezondheids crisis een toename vastgesteld van alle vormen van online fraude, waaronder phishing. Bij phishing worden de slachtoffers ertoe gebracht hun persoonlijke bankcodes door te geven aan fraudeurs - meestal door op een link naar een frauduleuze website te klikken - zodat deze laatsten in hun naam verrichtingen kunnen uitvoeren. In 2020 werd in België op die manier EUR 34 miljoen gestolen. Dit cijfer daalde tot EUR 25 miljoen in 2021¹⁵.

Beleggingsfraude of "boiler room"-fraude neemt in België toe. Dit is een vorm van oplichting waarbij fraudeurs fictieve of waardeloze aandelen of financiële producten aanbieden. Het slachtoffer wordt meestal ongevraagd gecontacteerd met de belofte van zeer hoge rendementen. De criminelen gebruiken bankrekeningen die in België zijn geopend of die een Belgisch IBAN-nummer hebben. Vaak gaat het om virtuele IBAN-nummers (zie verder). De NBB werd op de hoogte gebracht van verschillende gevallen waarbij bankrekeningen gebruikt werden door criminelen om de door hun slachtoffers betaalde gelden te ontvangen, alvorens ze naar het buitenland over te maken.

Een aantal financiële instellingen werd geconfronteerd met een toename van gevallen waarin gebruik werd gemaakt van geldezels, zowel in de sector van retail banking als in de sector van money remitters. Uit de analyse van deze gevallen blijkt dat de activiteit van de cliënt abrupt verandert (*pay in and pay out* plotseling van en naar het buitenland). In september 2021 hebben de Belgische gerechtelijke autoriteiten een groot netwerk ontmanteld dat op dit gebied actief was, maar het is duidelijk dat veel andere criminelen blijven opereren vanuit België of het buitenland.

2.4.16 INFORMATIE UIT HET JAARVERSLAG VAN DE CFI

De jaarverslagen van de CFI over haar activiteiten in 2021 en 2022 geeft een overzicht van de meldingen die verricht worden door de financiële instellingen die onder het toezicht staan van de NBB.

Aantal meldingen

	2019	2020	2021	2022
Kredietinstellingen	11.237	17.678	21.624	28.379
Levensverzekeringsondernemingen	308	661	749	1.172
Beursvennootschappen	49	33	39	54
Betalingsinstellingen	5.814	6.263	16.016	16.425
Instellingen voor elektronisch geld	90	654	774	520

¹⁵ <https://www.febelfin.be/nl/press-room/phishingfraude-2021-de-cijfers>

Aantal onderworpen entiteiten die meldingen hebben verricht

	2019	2020	2021	2022
Kredietinstellingen	60	58	57	55
Levensverzekeringsondernemingen	16	17	22	18
Beursvennootschappen	6	6	6	7
Betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld	37	32	32	36

Aantal dossiers dat aan het parket werd overgemaakt

	2019	2020	2021	2022
Kredietinstellingen	783	942	990	1.029
Levensverzekeringsondernemingen	-	2	2	6
Beursvennootschappen	2	3	-	1
Betalingsinstellingen	102	96	97	80
Instellingen voor elektronisch geld	1	4	7	5

Het is niet eenvoudig om conclusies te trekken uit de analyse van het aantal meldingen per activiteitssector. Het totale aantal meldingen van instellingen die tot een bepaalde sector behoren, wordt onvermijdelijk beïnvloed door het volume van de activiteiten en van de verrichtingen die door de cliënten worden uitgevoerd. Een groot aantal meldingen van verdachte verrichtingen kan een indicatie zijn van het aantal opgespoorde verdachte verrichtingen en dus van de potentiële WG/FT risico's, maar kan ook wijzen op de aandacht die wordt besteed aan het opsporen van verdachte verrichtingen. De omgekeerde redenering kan worden toegepast wanneer het aantal meldingen van vermoedens laag is.

Het aantal meldingen van verdachte verrichtingen neemt in alle sectoren (met uitzondering van de beursvennootschappen) gestaag toe. Dit is wellicht te danken aan de grotere bewustwording bij de instellingen alsook aan controleacties van de NBB, met name bij de kredietinstellingen, de betalingsinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld, die aanleiding hebben gegeven tot het uitvoeren van lookbacks op verrichtingen uit het verleden die niet de vereiste aandacht hadden gekregen.

Bovendien lijkt de sterke stijging van het aantal meldingen van verdachte verrichtingen door betalingsinstellingen (met meer dan 300%) deels te kunnen worden verklaard door de vestiging in België van enkele zeer grote Britse spelers na Brexit, maar ook door het feit dat sommige betalingsinstellingen meldingen verrichten van zodra transactiebedragen bepaalde drempelwaarden overschrijden. Dit kan worden verklaard door het feit dat het voor deze instellingen moeilijker is om informatie te verkrijgen over de kenmerken van hun cliënten en dus om verrichtingen te identificeren die "atypisch" zijn ten opzichte van deze kenmerken, maar dat neemt niet weg dat dit proces van "automatische en objectieve" meldingen onbevredigend is.

Onderstaande tabel vermeldt de verdeling volgens de aard van de verdachte verrichtingen in dossiers die de CFI in 2022 heeft doorgemeld.

Aard van de verrichtingen	% 2022
Binnenlandse overschrijvingen	33,6%
Internationale overschrijvingen	31,7%
Opnames in contanten (van rekening)	12,6%
Stortingen in contanten (op rekening)	10,8%
Geldverzending - Verzending	2,5%
Geldverzending - Ontvangst	0,9%
e-money	0,8%
Andere	7,2%
Total	100%

2.5 ASPECTEN DIE VERBAND HOUDEN MET DE FINANCIERING VAN TERRORISME

De onmiddellijke en meest zichtbare gevolgen van terrorisme zijn uiteraard de wreedheden die worden begaan, waarbij burgers die vaak het doelwit zijn van willekeurige acties gedood worden of ernstige verwondingen of trauma's oplopen. Daarnaast ziet het IMF terrorisme als een bedreiging voor de financiële stabiliteit van een rechtsgebied, de financiële sector en de economie in het algemeen, met blijvende gevolgen voor de infrastructuur, het financiële systeem. Financiering van terrorisme vormt bijgevolg een risico voor de monetaire en financiële stabiliteit van de landen en moet worden behandeld als een macrokriteke kwestie voor de economie. Voor financiële instellingen in het bijzonder geldt dat betrokkenheid bij terrorismefinanciering een reputatierisico met zich meebrengt.

Voor de autoriteiten die belast zijn met het toezicht op financiële instellingen is het niet eenvoudig om de risico's die verband houden met terrorismefinanciering te beoordelen. De inlichtingendiensten beschikken in het kader van hun werkzaamheden over relevante informatie. Het OCAD voert in dit verband ook analyses uit, die echter niet kunnen worden bekendgemaakt. De NBB wordt hier niet bij betrokken en heeft ook geen toegang tot deze informatie.

Het geheim van het onderzoek en het vermoeden van onschuld, die fundamentele garanties zijn in een rechtsstaat, laten logischerwijze niet toe dat de beschikbare informatie systematisch en snel wordt meegedeeld aan financiële instellingen of zelfs aan toezichthouders.

De opname van personen die verdacht worden van handelingen die verband houden met terrorisme of financiering van terrorisme op lijsten van personen aan wie "gerichte financiële sancties" worden opgelegd, biedt de financiële instellingen een uiterst nuttig actiemiddel, maar is op zich niet helemaal doeltreffend.

Op basis van de uitwisselingen in het kader van de Partnerraad evenals van de in 2017 uitgevoerde nationale beoordeling van de risico's van terrorisme en terrorismefinanciering, de jaarverslagen van de CFI, de documenten van Europol en de informatie uit verschillende wetenschappelijke bronnen kunnen echter verschillende lessen worden getrokken met betrekking tot de terrorismefinancieringsactiviteiten in België.

De volgende vijf vormen van terrorisme verdienen onze aandacht in het kader van de financiering van terrorisme in België¹⁶:

- Islamitisch fundamentalisme
- Rechts-extremisme
- Links-extremisme en anarchisme
- Terrorisme dat verband houdt met de politieke situatie in het buitenland (etno-nationalistisch en separatistisch terrorisme)
- Andere vormen van terrorisme

2.5.1 ISLAMITISCH FUNDAMENTALISME

De aanslagen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten brachten de wijdvertakte structuur van de terreurgroep Al Qaeda aan het licht, die de aandacht trok van de inlichtingendiensten.

In de periode tussen 2015 en 2018 waren de Belgische autoriteiten bijzonder bezorgd over de financiering van het islamitisch-fundamentalistisch terrorisme, zowel in het kader van aanslagen in België als van aanslagen die vanuit België in het buitenland werden georganiseerd. Bovendien heeft een aanzienlijk aantal Belgische burgers of inwoners zich aangesloten bij strijders of sympathisanten van Islamitische Staat (IS). Door de gedecentraliseerde structuur en werking van deze groepering

¹⁶ European Union Terrorism Situation and Trend Report 2022 - [Europol_TE-SAT_2023.pdf \(europa.eu\)](https://www.europol.europa.eu/terrorism-situation-and-trend-report-2022)

kon geld naar een groot aantal personen of organisaties worden gestuurd ten voordele van deze terreurgroep, maar ook ten voordele van zijn strijders en sympathisanten, die met deze middelen terroristische activiteiten konden financieren (aankoop van wapens, vliegtuigtickets, levensmiddelen, enz.).

In haar jaarverslag over 2021 gaf de CFI aan dat de neerwaartse trend van de afgelopen jaren in het aantal dossiers dat aan haar wordt overgemaakt wegens ernstige aanwijzingen van terrorismefinanciering zich ook in 2021 voortzette. Ook de bedragen van de geldovermakingen zijn beperkt.

Europol meldt in zijn EU Terrorism Situation and Trend Report van 2022 dat in 2019 en 2020 telkens één aanslag in verband met islamitisch terrorisme werd verijdeld in België. In 2019 werden in België 11 personen gerechtelijk aangehouden om redenen die verband houden met islamitisch terrorisme, in 2020 2 personen in 2021 18 personen.

De overgrote meerderheid (340) van de veroordelingen en vrijspraken die in 2021 door de rechtbanken van de lidstaten werden uitgesproken voor terroristische misdrijven, betrof jihadistisch terrorisme. De meeste vonnissen en arresten werden uitgesproken in België en Frankrijk (respectievelijk 100 en 83). Er zij ook opgemerkt dat sommige activiteiten in verband met terrorismefinanciering die in België plaatsvinden, bedoeld zijn om een terroristische daad in een ander land te financieren. In dit verband vermeldt de CFI in haar verslag over 2021 dat de inhoud van een groot deel van de meldingen van vermoedens (22%), die voornamelijk afkomstig zijn van betalingsinstellingen die in België over een vergunning beschikken om in het kader van het vrij verrichten van diensten activiteiten uit te oefenen in de EER, wordt doorgestuurd naar Europese tegenhangers van de CFI voor verdere analyse

De terugkerende buitenlandse terroristische strijders en hun gezinnen, en de vrijlating in de nabije toekomst van personen die veroordeeld zijn wegens terrorisme, vormen belangrijke bekommernissen voor de toekomst.

Ondanks het relatief klein aantal gevallen, zoals hierboven vermeld, komen bepaalde elementen uit de analyse van de dossiers naar voren. Deze betreffen in de eerste plaats de manier waarop het geld wordt overgemaakt en de technieken die worden gebruikt om geldstromen te verbergen. De CFI stelt vast- net zoals voor witwassen van geld - dat de "nieuwe" online betalingssystemen die worden aangeboden door neo-banken¹⁷, betalingsdienstaanbieders of aanbieders van diensten met virtuele activa vaker voor terrorismefinanciering worden gebruikt dan de klassieke bankdiensten. Het internationale karakter, de snelle opening van rekeningen en de snelle uitvoering van verrichtingen maken deze betalingssystemen aantrekkelijk. Dit is met name het geval voor terrorismefinanciering, aangezien het daarbij vaak om kleinere bedragen gaat dan bij het witwassen van geld. De impact van terrorismefinanciering kan echter zeer groot zijn, zelfs bij kleine bedragen, zoals de onderzoeken na de aanslagen in Parijs en Brussel hebben aangetoond. De risicogebaseerde aanpak van neo-banken en betalingsdienstaanbieders is doorgaans gebaseerd op de omvang van de bedragen en wordt, meer nog dan voor witwassen, op de proef gesteld wanneer het gaat om terrorismefinanciering, gezien de kleine bedragen van de verrichtingen.

2.5.2 RECHTS-EXTREMISME

Het aantal dossiers dat betrekking heeft op rechts-extremisme neemt toe sedert 2020 en deze trend zette zich door in 2021. Zowel in België als in Europa wint het rechts-extremisme aan belang en zichtbaarheid. Het gaat om individuen en groeperingen waarvan de ideologie gebaseerd is op

¹⁷ Neo-banken maken uitgebreid gebruik van technologie om retailbankdiensten aan te bieden, voornamelijk via een smartphone-app en een internetplatform. Ze bieden een scala aan diensten van betaalrekeningen en rekening-courantkredieten tot een uitgebreid dienstenaanbod, waaronder betaalrekeningen, depositorekeningen en zakelijke rekeningen, creditcards, financieel advies en leningen.

racisme, nationalisme en totalitarisme. Met de alt-right-beweging in de Verenigde Staten, het identitaire discours en de ultraconservatieve stromingen in Rusland en Oost-Europa is het nu echter ingewikkelder worden dan 20 jaar geleden om extreemrechts in België en West-Europa te beschrijven, te analyseren en te bestrijden. Deze moeilijkheid wordt nog vergroot door het feit dat er, in tegenstelling tot islamitisch fundamentalistisch terrorisme, voor het rechts-extremisme geen centrale organisatie is die fungeert als verspreider van de ideologie en de meeste financiële steun aantrekt.

Europol meldt dat in 2020 en in 2021 telkens één aanslag in verband met extreemrechts terrorisme werd verijdeld in België. In 2020 werd in België één persoon aangehouden om redenen die verband houden met extreemrechts terrorisme en in 2021 drie personen.

Buiten de strikte toepassing van de regeling voor de bevrozing van tegoeden is er een lijst opgesteld van acroniemen, logo's en numerieke codes die kunnen voorkomen in namen of mededelingen en die door de financiële instellingen kunnen worden gebruikt als criteria voor de identificatie van de ideologie.

Uit de analyses blijkt momenteel niet dat er een nauw verband zou zijn tussen de financiering van extreemrechts terrorisme en witwassen van geld. Het kapitaal dat bestemd is voor de financiering van deze vorm van terrorisme blijkt over het algemeen afkomstig te zijn uit de legitieme persoonlijke middelen van sympathisanten (loon, spaargeld, enz.) of uit fondsenwervende activiteiten (concerten, enz.). Ook sociale netwerken zijn een populair kanaal voor het werven van fondsen. Rechts-extremisten zijn ook geïnteresseerd in cryptovaluta. In principe vereisen de activiteiten van rechts-extremisten geen reizen of vertrek uit hun land van herkomst (zoals het geval was voor de financiering van IS in Syrië), aangezien alle gefinancierde terroristische activiteiten op nationaal grondgebied worden uitgevoerd. Alleen de banden die een bepaald persoon met beruchte verenigingen of sympathisanten heeft of de financiële verrichtingen die hij/zij ermee uitvoert, kunnen een waarschuwingssignaal zijn.

Anderzijds blijkt uit de werkzaamheden van de CFI dat in haar dossiers meermaals werd vastgesteld dat bepaalde extreemrechtse organisaties financiële banden hadden met buitenlandse tegenhangers. Een andere vaststelling was dat de financieringsmiddelen van organisaties met moderne werkmethode en een zeer goede kennis van sociale media de afgelopen jaren sterk is toegenomen.

De financiële analyses geven tot slot ook aan dat individuen met een extreemrechts gedachtegoed regelmatig aankopen doen bij buitenlandse onlinewinkels die zich uitsluitend richten op personen met dit gedachtegoed.

2.5.3 LINKS-EXTREMISME EN ANARCHISME

Links-extremisme en anarchisme uit zich in Europa in vernieling (brand) of beschadiging van eigendommen die een bepaalde ideologie of activiteit vertegenwoordigen die strijdig is met hun ideologie (5G-installaties, bankkantoren, geldautomaten) of in het openbaar maken van gevoelige gegevens van natuurlijke of rechtspersonen.

Uit het report van Europol van 2022 blijkt dat in België in 2021 zes personen werden gearresteerd die banden hadden met extreemlinks terrorisme en anarchisme.

Uit de analyses blijkt momenteel niet dat er een nauw verband zou zijn tussen de financiering van extreemlinks terrorisme en witwassen van geld. Het kapitaal dat bestemd is voor de financiering van deze vorm van terrorisme blijkt over het algemeen afkomstig te zijn uit de legitieme persoonlijke middelen van sympathisanten (loon, spaargeld, enz.) of uit fondsenwervende activiteiten (concerten, enz.).

2.5.4 ETNO-NATIONALISTISCH EN SEPARATISTISCH TERRORISME

Het etno-nationalistisch en separatistisch terrorisme vormde in een niet zo ver verleden een grote bedreiging in de EU. We denken hier in de eerste plaats aan de activiteiten van groeperingen zoals de ETA (Spanje) en het IRA (Noord-Ierland). Hun terroristische activiteiten zijn de laatste jaren aanzienlijk verminderd.

In België zouden er bijvoorbeeld terroristische daden kunnen worden gepleegd die verband houden met de activiteiten van de PKK in Turkije, vanwege enerzijds de aanwezigheid van een Turkse diaspora en anderzijds de vestiging in België van het European Kurdish Democratic Societies Congress (KCDK-E), de politieke tak van de Koerdische afscheidingsbeweging.

In 2019 werden in België twee mensen gearresteerd wegens etno-nationalistisch en separatistisch terrorisme.

2.5.5 ANDERE VORMEN VAN TERRORISME

Ecoterrorisme wordt geïdentificeerd als een potentiële bedreiging¹⁸. Het wordt gedefinieerd als het gebruik of dreigen met het gebruik van crimineel geweld tegen personen of goederen door een subnationale groepering omwille van ecologische of politieke redenen. Deze vorm van terrorisme werd reeds in de jaren 1990 waargenomen in de Verenigde Staten. Bepaalde ecoterroristische bewegingen staan op de door de FBI opgestelde lijst van binnenlandse terroristische bewegingen. Ecoterroristische daden zijn een gewelddadige vorm van protestacties of burgerlijke ongehoorzaamheid die gericht zijn op het behoud van de planeet of het welzijn van dieren. Dergelijke gewelddadige acties (bomaanslagen, brandstichtingen) werden reeds vastgesteld in de Verenigde Staten, maar niet in België of Europa. De toenemende radicalisering van bepaalde uitspraken en acties wekt echter de indruk dat er een potentiële dreiging zou kunnen ontstaan.

2.5.6 TENDENSEN IN DE ACTIVITEITEN DIE VERBAND HOUDEN MET TERRORISMEFINANCIERING

De neerwaartse trend van de afgelopen jaren in het aantal dossiers dat werd overgemaakt aan de CFI wegens ernstige aanwijzingen van terrorismefinanciering zette zich ook in 2021 voort. Bovendien zijn de bedragen van de geldovermakingen beperkt. De daling van het aantal dossiers betekent echter niet dat de dreiging niet meer bestaat. In 2022 werden er in België 215 meldingen verricht van dreigingen in verband met terrorisme of extremisme. Dit cijfer is vergelijkbaar met dat van het jaar ervoor. Ook blijkt dat er tussen 1 januari en 30 april 2023 drie geplande aanslagen werden verijdeld in België.

De analyse van de dossiers door de CFI bracht een aantal opvallende gemeenschappelijke elementen aan het licht, zoals hierna omschreven.

Zo bleek dat de terroristische netwerken die voornamelijk in de periode 2015-2016 in België actief waren, gebruikmaakten van contanten omwille van de anonimiteit en het feit dat geen expertise is vereist.

Net zoals voor witwassen van geld wordt ook vastgesteld dat de “nieuwe” **online betaalmiddelen** die door de betalingsdienstverleners worden aangeboden, steeds vaker worden gebruikt om terrorisme te financieren.

¹⁸ Europol – European Union Terrorism Situation and Trend Report 2022

Sommige risico's in verband met terrorismefinanciering lijken zich te verplaatsen van "traditionele" activiteiten zoals geldovermakingen of het gebruik van contant geld naar de nieuwere producten en diensten. Zo kunnen de activiteiten met betrekking tot digitale portemonnees of virtuele IBAN-nummers (*ibanisatie*) die zich momenteel aan het ontwikkelen zijn, aantrekkelijk zijn voor de financiering van terrorisme. Deze activiteiten, waarbij gebruikgemaakt wordt van betaalrekeningen in verschillende valuta's, stellen de cliënten in staat om bij een financiële instelling tegelijkertijd een aantal rekeningen te openen met IBAN-nummers met verschillende nationale codes, wat het moeilijk maakt om de verrichtingen te traceren en de financiële instelling te identificeren die het geld aanhoudt en de verrichtingen uitvoert waar de cliënt opdracht toe heeft gegeven.

Het *internationale karakter en de snelheid* waarmee rekeningen worden geopend en verrichtingen worden uitgevoerd, vormen nieuwe uitdagingen voor de financiële inlichtingeneenheden. Dit is met name het geval voor de financiering van terrorisme, aangezien het om kleinere bedragen gaat dan bij witwassen van geld en deze bedragen dus moeilijker op te sporen zijn. De impact van terrorismefinanciering kan echter zeer groot zijn, zelfs bij kleine bedragen. De risicogebaseerde benadering van sommige financiële instellingen steunt te veel op de analyse van de bedragen en het volume van de verrichtingen, wat met name in het geval van terrorismefinanciering niet volstaat.

De overstap naar het gebruik van online betaalsystemen is ook deels toe te schrijven aan het "*de-risking*"-beleid dat in zekere mate gevoerd wordt door de traditionele banken. Als gevolg hiervan worden de rekeningen van cliënten met een hoog risico (familieleden van personen van wie de tegoeden zijn bevroren, of personen van wie de naam wordt genoemd in een onderzoek) soms afgesloten. Dit bemoeilijkt niet alleen het werk van de financiële inlichtingeneenheden en inlichtingendiensten, maar moedigt deze personen ook aan om zich te wenden tot instellingen die onlinediensten aanbieden en die vaak in het buitenland zijn gevestigd. Het financiële spoor in eigen land stopt dan en wordt moeilijk te volgen.

Digitale activa kunnen worden gebruikt om anoniem goederen aan te kopen of internationale geldovermakingen te doen. De cliënt zet in dat geval zijn/haar geld om in digitale activa, gebruikt vervolgens de blockchain om een *peer-to-peer* verrichting uit te voeren, waarna hij/zij het geld weer omzet in een wettig betaalmiddel. Dit geld kan dan contant worden opgenomen bij een lokale handelszaak of aan een geautomatiseerde kiosk voor het wisselen van bankbiljetten. De aankoop van goederen, wapens en producten op het darknet kan worden betaald in cryptoactiva.

Het gebruik van digitale activa vereist echter specifieke vaardigheden en technische expertise, wat de toegang ertoe belemmert voor criminele en terroristische groeperingen, ook al worden deze activa steeds toegankelijker. De hoge volatiliteit van digitale activa en het relatieve gebrek aan liquiditeit van sommige ervan beperken enigszins de mogelijkheid om ze te gebruiken voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

In dit verband zij eraan herinnerd dat de NBB niet bevoegd is voor het toezicht op de platformen die gebruikt worden voor de verhandeling van virtuele activa.

De traditionele bankdiensten (retailrekeningen) zijn nog steeds een mogelijk vehikel voor het gebruik en de overmaking van de persoonlijke middelen van terroristen of sympathisanten met het oog op de financiering van terrorisme.

2.6 BESCHOUWDE PERIODE

Deze beoordeling is gebaseerd op de stand van zaken op 31 december 2022. Zij zal om de twee jaar worden geactualiseerd.

2.7 SCORING

In een eerste fase worden de inherente risico's van elke beschouwde activiteit beoordeeld en gekwantificeerd door een score toe te kennen (van 1 tot 5)¹⁹. Onder "inherent risico" wordt het risico verstaan dat de activiteit omwille van de aard en de objectieve kenmerken ervan wordt gebruikt voor witwasdoeleinden. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de maatregelen die de financiële instellingen kunnen nemen om deze risico's te beperken en beheren. Het niveau van het inherente risico van een activiteit wordt ook beïnvloed door het relatieve belang ervan in de Belgische financiële sector.

In een tweede fase krijgt elke activiteit een score (van 1 tot 5) voor de kwetsbaarheden die zijn vastgesteld in de instellingen die deze activiteiten uitoefenen. Het begrip kwetsbaarheid moet hier worden geïnterpreteerd als het risico dat de financiële instellingen die de betrokken activiteit uitoefenen, over geen adequate interne controle en organisatie beschikken of onvoldoende middelen hebben om de inherente risico's van deze activiteit te beperken en beheren. Deze score wordt onder meer gebaseerd op de kennis die de NBB heeft verworven via, met name maar niet uitsluitend, het toezicht op afstand (off-site toezicht) en de verschillende inspecties die zij heeft uitgevoerd, alsook de daarmee verband houdende vaststellingen en aanbevelingen.

De twee scores van de beoordeelde activiteiten wen vervolgens ingevoerd in een matrix die de grondslag vormt voor de algemene beoordeling van de volledige sector en die het "residueel risico" bepaalt van elke activiteit, op basis van de combinatie van het niveau van het inherent risico en het niveau van de kwetsbaarheid. Zo kan een activiteit met een hoog inherent risico maar een lage kwetsbaarheid een lagere score voor residueel risico ("totaalscore") krijgen dan een activiteit met een lager inherent risico maar een hogere kwetsbaarheid.

3 BETALINGSINSTELLINGEN EN INSTELLINGEN VOOR ELEKTRONISCH GELD

In dit deel komen zes specifieke activiteiten aan bod: (i) klassieke betalingsactiviteiten, (ii) geldovermakingen, (iii) acquiringdiensten, (iv) betalingsinitiatiediensten, (v) rekening-informatiediensten en (vi) activiteiten met betrekking tot elektronisch geld. Ook de nieuwe diensten met betrekking tot betaalrekeningen in verschillende valuta's worden in dit deel behandeld.

Zoals vermeld in punt 2.4.1., blijft de sector van de betalingsinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld sterk veranderen door de intrede van een reeks nieuwe spelers op de Belgische markt.

Het aantal betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld dat in België actief is, is de voorbije jaren sterk gestegen. Dit fenomeen werd nog versterkt door Brexit en de noodzaak voor een aantal Britse instellingen om zich op het vasteland te vestigen en daar een vergunning te verkrijgen zodat ze een Europees paspoort kunnen aanvragen om hun activiteiten in de hele EER uit te oefenen. Tussen 2016 en 2021 heeft de NBB in deze context aan meer dan tien instellingen een vergunning verleend, waaronder MoneyGram International, WorldRemit Belgium, Ebury, PPS EU, Wise EU.

De aanzienlijke toename van het aantal spelers die afkomstig zijn van andere lidstaten van de EER alsook de forse groei van het aantal spelers die producten aanbieden in het kader van het vrij verrichten van diensten²⁰, d.w.z. zonder in België te zijn gevestigd via een bijkantoor of via een netwerk van agenten en/of distributeurs, zorgen voor een ingrijpende verandering in de dynamieken

¹⁹ 1 = laag, 2 = matig, 3 = significant, 4 = hoog, 5 = kritisch

²⁰ De meeste van deze instellingen zijn afkomstig uit het Verenigd Koninkrijk en Nederland wat betreft de betalingsinstellingen en uit het Verenigd Koninkrijk, Litouwen en Cyprus wat betreft de instellingen voor elektronisch geld.

van de sector en beïnvloeden zowel de risicobereidheidsmodellen als de graad van kennis die betalingsinstellingen hebben van financiële activiteiten die gesegmenteerd zijn over een veelvoud van spelers en producten.

Er dient te worden opgemerkt dat, afgezien van een aantal instellingen die gespecialiseerd zijn in één specifieke activiteit, zoals rekeninginformatiediensten of betalingsinitiatiediensten, de meerderheid van de instellingen verschillende betaalactiviteiten tegelijkertijd of samen met andere partners uitvoeren.

Op basis van de aan de NBB overgemaakte rapportering blijkt dat de overgrote meerderheid van de betalingsinstellingen die de feitelijke aard van hun activiteiten per 31 december 2022 hebben gepreciseerd in hun antwoorden op de periodieke vragenlijst inzake SWG-risico's, in de praktijk betalingsdiensten verlenen die niet of nauwelijks gediversifieerd zijn.

3.1 BETALINGSDIENSTEN

3.1.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Wat wordt bedoeld met betalingsdienstactiviteiten?

Betalingsdiensten omvatten verschillende types specifieke activiteiten die volledig of gedeeltelijk worden verstrekt door betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld (waaronder bijkantoren van EER- en niet-EER-instellingen) die in België zijn gevestigd en door betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld waaraan een vergunning is verleend in andere lidstaten van de EER en die in België actief zijn via een of meer agenten en/of distributeurs.

Deze activiteiten omvatten met name:

1. Alle verrichtingen die voor het beheren van een betaalrekening vereist zijn (met inbegrip van de diensten die het mogelijk maken contanten op een betaalrekening te storten);
2. Diensten die het mogelijk maken contanten van een betaalrekening op te nemen;
3. Uitvoering van betalingen:
 - Uitvoering van opnames, met inbegrip van eenmalige opnames;
 - Uitvoering van betalingen via een betaalkaart of een soortgelijk instrument;
 - Uitvoering van overschrijvingen, met inbegrip van doorlopende betalingsopdrachten;
4. Uitvoering van betalingen waarbij de geldmiddelen zijn gedekt door een kredietlijn die aan de betalingsdienstgebruiker wordt verstrekt:
 - Uitvoering van opnames, met inbegrip van eenmalige opnames;
 - Uitvoering van betalingen via een betaalkaart of een soortgelijk instrument;
 - Uitvoering van overschrijvingen, met inbegrip van doorlopende betalingsopdrachten;
5. Uitgifte en/of aanvaarding van betaalinstrumenten;
6. Geldovermakingen;
7. Betalingsinitiatiediensten;
8. Rekeninginformatiediensten.

Geldovermakingen, betalingsinitiatiediensten en rekeninginformatiediensten vertonen specifieke kenmerken wat betreft het WG/FT-risico. Daarom worden er voor deze drie activiteiten **aparte analyses** uitgevoerd.

Hoewel betalingsactiviteiten *stricto sensu* van oudsher worden uitgevoerd door de banksector, biedt de uitvoering ervan door betalingsinstellingen een meerwaarde ten opzichte van de klassieke bankactiviteiten, niet alleen door de digitalisering, de kortere transactietijd en het integratie- en distributienetwerk, maar ook door het concurrentievoordeel op het gebied van wisselkoersmarge en

correspondentbankkosten of in de verwante niet-financiële diensten die verbonden zijn aan de producten van deze activiteiten.

Activiteiten van betalingsinstellingen in België

Op 31 december 2022 waren er 71 vergunde betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld die onder het SWG/FT-toezicht van de NBB vielen.

Dit cijfer omvat 34 betalingsinstellingen naar Belgisch recht, 8 betalingsinstellingen die ressorteren onder het recht van een andere lidstaat van de EER en die in België een bijkantoor hebben, en 24 EER-instellingen die actief zijn in België via een vestiging die slechts uit één of meer agenten bestaat. Deze laatste vallen enkel onder het SWG/FT-toezicht van de NBB en niet onder haar prudentieel toezicht.

Daarnaast zijn er nog 5 instellingen die een vergunning hebben als instelling voor elektronisch geld maar die ook betalingsdiensten verstrekken en 1 die ressorteert onder het recht van een andere lidstaat van de EER

Afgezien van de geldtransferdiensten (zie 3.2) en de diensten met betrekking tot elektronisch geld (zie 3.6) zijn de betalingsactiviteiten in België gericht op de terbeschikkingstelling van rekeningen en betaalmiddelen aan particulieren en ondernemingen enerzijds en op betaalterminals en e-commerce betaaloplossingen voor professionals anderzijds.

Deze instellingen bieden hun diensten overigens hoofdzakelijk online of via een netwerk van agenten/distributeurs aan, zonder noodzakelijkerwijs fysieke vestigingen te hebben in België.

Zoals reeds eerder aangegeven, is het aantal betalingsinstellingen dat actief is in België de afgelopen jaren sterk gestegen. Dit fenomeen werd nog versterkt door Brexit en de noodzaak voor een aantal Britse instellingen om zich op het vasteland te vestigen en daar een vergunning aan te vragen om hun activiteiten in de hele EER te kunnen uitoefenen. In een aantal gevallen werd vastgesteld dat in België een minimalistische structuur werd opgezet zonder in de nodige controle- en personeelsmiddelen te voorzien en dat via uitbestedingsovereenkomsten voor SWG/FT-taken sterk wordt gesteund op de bestaande organisatie binnen de groep, die vaak buiten de Europese Unie is gevestigd. Inspecties ter plaatse en andere controleacties van de NBB bij sommige van deze instellingen hebben aan het licht gebracht dat hun SWG/FT-systemen niet volledig voldoen aan de Belgische wettelijke en reglementaire vereisten.

3.1.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Doordat een groot aantal verschillende producten worden beschouwd als betalingsactiviteiten, dient eerst een onderscheid te worden gemaakt tussen de risico's naargelang de betrokkenheid van de instelling bij de verrichting: een betalingsinitiatiedienstaanbieder of een rekeninginformatiedienstaanbieder is immers niet onderworpen aan dezelfde risico's als een instelling die stortingen/opnames van contanten of geldovermakingen uitvoert.

Het hoge inherente risico van betalingsinstellingen vindt voornamelijk zijn verklaring in de volgende **algemene factoren**²¹:

- het grote volume en de zeer snelle uitvoering van de verrichtingen, die hoofdzakelijk *a posteriori* worden gecontroleerd op basis van het transactiegedrag van de cliënt;
- het intensief gebruik van contant geld;
- het overwicht van occasionele verrichtingen ten opzichte van zakelijke relaties en het daaruit voortvloeiende gebrek aan kennis van de cliënt;

²¹ Deze algemene risicofactoren zijn sinds 2017 opgenomen in de supranationale analyse van de WG/FT-risico's van de Europese Commissie en in de opinies van de EBA over WG/FT-risico's.

- corridors voor de overmaking van geld naar jurisdicties met een hoog risico;
- het gebruik van nieuwe technologieën om de onboarding van cliënten op afstand te faciliteren;
- het gebruikte distributiekanaal (via een netwerk van agenten en distributeurs).

Wat betreft de aan de **producten verbonden risico's** maken de betalingsactiviteiten snellere en grotere overmakingen mogelijk dan andere financiële producten, waardoor deze activiteiten bijzonder aantrekkelijk zijn voor de massale overmaking van geld afkomstig van illegale activiteiten.

Bovendien blijven de meeste betalingsactiviteiten in contant geld gebeuren. Zo gaf slechts 35% van de betalingsinstellingen die in België betalingsdiensten verstrekken en die de periodieke vragenlijst inzake SWG/FT-risico's hebben beantwoord, aan dat ze geen producten aanbieden waarbij **contanten** worden gebruikt (storting en/of opname).

De sector is ook sterk onderhevig aan de **transversale risico's** die verbonden zijn aan de kennis van de cliënten, hun kenmerken en het doel van de zakelijke relatie. Ook via de distributiekanaalen stellen betalingsinstellingen zich bloot aan WG/TF-risico's, in het bijzonder wanneer ze gebruik maken van digitale kanalen of wanneer ze samenwerken met fysieke agenten die niet als dusdanig zijn onderworpen aan de SWG/FT-wet.

De betalingsinstellingen bieden nieuwe diensten aan met betrekking tot betaalrekeningen in verschillende valuta's ("**ibanisatie**"). Meer specifiek gaat het om de uitgifte en het gebruik van virtuele internationale bankrekeningnummers, ook wel virtuele IBAN-nummers genoemd, die uitsluitend bedoeld zijn om inkomende betalingen over te boeken naar een gewoon IBAN-nummer dat gekoppeld is aan een fysieke bankrekening. Het identificeren en lokaliseren van de onderliggende rekening wordt hierdoor complexer. Bovendien kunnen deze nieuwe diensten het voor de financiële inlichtingeneenheden moeilijker maken om de verrichtingen te identificeren, waardoor ze aantrekkelijk zijn voor criminelen. Deze rekeningen en betalingsdiensten worden door sommige instellingen naar Belgisch recht aangeboden aan ondernemingen die grote bedragen genereren. De aanwezigheid van instellingen naar Belgisch recht die zeer actief zijn op dit gebied, verhoogt het risico voor de Belgische markt.

Een ander nieuw fenomeen "**white labeling**" dat wordt vastgesteld in de sector is dat bepaalde betalingsinstellingen hun vergunning ter beschikking stellen van onafhankelijke agenten die hun eigen product ontwikkelen onder de licentie van een gereguleerde instelling. Voor de gereguleerde instellingen is het moeilijk om al deze producten en de daarmee gepaard gaande risico's correct te integreren in hun SWG/FT-kader en om deze risico's adequaat te monitoren, te beheersen en te controleren (algemene risicobeoordeling, monitoring van agenten, monitoring van verrichtingen, enz.). De aanwezigheid van instellingen naar Belgisch recht die zeer actief zijn op dit gebied, verhoogt ook het risico voor de Belgische markt.

Naast de klassieke witwasrisico's, die ook gelden voor bijvoorbeeld depositoactiviteiten, wijst de supranationale risicobeoordeling van de Europese Commissie in het bijzonder op de hoge risico's die gepaard gaan met gevallen waarbij betalingsdiensten rechtstreeks worden gebruikt, misbruikt of gecontroleerd door criminele organisaties voor witwasdoeleinden zonder dat binnen een redelijke termijn gepaste waakzaamheidsmaatregelen worden genomen om snel te kunnen ingrijpen.

Het inherente risico dat verbonden is aan betalingsactiviteiten is zeer variabel, afhankelijk van de kenmerken van de producten en de distributiemodaliteiten. Zonder afbreuk te doen aan de individuele beoordeling van het inherente risico dat aan elke instelling is verbonden, wordt het gemiddelde niveau van dit risico bijgevolg als hoog beoordeeld (4 op 5).

3.1.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

Hoewel de sector bestaat uit instellingen met heterogene profielen en activiteiten (gaande van zeer kleine ondernemingen tot grote ondernemingen die deel uitmaken van een wereldwijde financiële groep), hebben de door de NBB via haar toezicht op afstand of inspecties ter plaatse vastgestelde kwetsbaarheden van de instellingen vaak betrekking op:

- het gebrek aan bereidheid om in België een structuur op te zetten die autonoom is ten opzichte van de entiteiten van de groep die buiten de Europese Unie gevestigd zijn;
- een gebrek aan ervaring en relevante en continue opleiding op het gebied van SWG/FT van de bestuurders en/of het personeel;
- het hoge SWG/FT-personeelsverloop en de moeilijkheden om personeel met kennis ter zake aan te werven in België;
- ontoereikend adequaat preventief kader (met name geautomatiseerde procedures en monitoringtools);
- een gebrek aan diepgaande kennis van de Belgische SWG/FT regelgeving en sanctie- en embargoregeling;
- de niet-naleving van de wettelijke bepalingen door een gebrek aan controles met betrekking op PPP's;
- een slechte organisatie van de drie SWG-verdedigingslijnes: bepaalde uitbestede functies worden onvoldoende gecontroleerd of worden niet correct uitgevoerd; het procedurele kader is niet volledig aangepast aan de Belgische regelgeving; en de doeltreffendheid van de uitvoering ervan laat te wensen over;
- de kennis van de cliënten is voornamelijk gebaseerd op een *a posteriori* analyse van hun transactiegedrag en de alerts worden hoofdzakelijk gegenereerd wanneer drempels worden overschreden, zonder dat voldoende rekening wordt gehouden met het transactiegedrag van de cliënten;
- de gebrekkige analyse van de herkomst van de geldmiddelen van de cliënt;
- te weinig toezicht op het distributienetwerk, zowel bij een digitaal netwerk als bij fysieke verkooppunten.

Deze vaststellingen werden bevestigd tijdens inspecties ter plaatse door de NBB.

Zoals vermeld in punt 2.4.13 hierboven kan de sector blootgesteld zijn aan criminaliteit die verband houdt met de activiteiten van de haven van Antwerpen.

Ook de diamantsector, die van bijzonder belang is in België, wordt gekenmerkt door een hoog WG/FT-risico. De ondernemingen die actief zijn in de diamantsector hebben zich naar aanleiding "de-risking" door bepaalde kredietinstellingen tot betalingsinstellingen gewend die betaalrekeningen aanbieden die soms in verschillende valuta's zijn uitgedrukt, wat de traceerbaarheid van de verrichtingen kan bemoeilijken.

Zonder afbreuk te doen aan de individuele beoordeling van de kwetsbaarheid van elke instelling, wordt het gemiddelde kwetsbaarheidsniveau van de betalingsinstellingen onder toezicht van de NBB bijgevolg als hoog beoordeeld (4 op 5) op basis van hun aard, de kenmerken van hun producten en hun distributienetwerken.

3.1.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Gelet op de significante inherente risico's die verbonden zijn aan de betalingsactiviteiten en op de aanzienlijke kwetsbaarheden van de instellingen die deze producten aanbieden, worden de residuele risico's van witwassen via betalingsactiviteiten over het algemeen als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

3.1.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherent risico

Wat de financiering van terrorisme betreft, kunnen betalingsinstellingen aantrekkelijk zijn door de snelle uitvoering van de - hoofdzakelijk internationale - verrichtingen, ook naar landen met een hoog risico. Uit het jaarverslag 2021 van de CFI blijkt ook dat de "nieuwe" betalingsdiensten, in het bijzonder de diensten die online door betalingsinstellingen worden aangeboden, kunnen worden gebruikt om een terroristische groepering of daad te financieren. Dit is met name het geval voor diensten waarmee rekeningen in verschillende valuta's kunnen worden geopend.

Het internationale karakter, de snelheid waarmee rekeningen kunnen worden geopend en verrichtingen worden uitgevoerd maken deze diensten aantrekkelijk voor criminelen. Dit is met name het geval voor terrorismefinanciering, aangezien het daarbij vaak om kleinere bedragen gaat dan bij witwassen van geld.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

Kwetsbaarheid

De risicogebaseerde benadering die door instellingen wordt toegepast, is vaak gebaseerd op het volume en het bedrag van de verrichtingen, niettegenstaande dat voor de periode tussen 2015 en 2018 werd vastgesteld dat terroristische aanslagen soms werden gefinancierd door diverse verrichtingen van kleine bedragen.

De regelgeving verplicht instellingen om een cliëntprofiel op te stellen dat rekening houdt met alle kenmerken van de cliënt en niet alleen met het transactiegedrag. In de praktijk wordt dit niet altijd gedaan.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering wordt voor deze activiteit als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

Residueel risico

Het residueel terrorismefinancieringsrisico dat verbonden is aan deze activiteit wordt als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

3.2 GELDTRANSFERS

3.2.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Een geldtransfer is "een betalingsdienst waarbij, zonder dat een betaalrekening op naam van de betaler of de begunstigde wordt geopend, van een betaler geldmiddelen worden ontvangen met als enig doel het daarmee corresponderende bedrag over te maken aan een begunstigde of aan een andere, voor rekening van de begunstigde handelende betalingsdienstaanbieder en/of waarbij de geldmiddelen voor rekening van de begunstigde worden ontvangen en aan de begunstigde beschikbaar worden gesteld".²²

²² Artikel 4, punt 22 van Richtlijn 2015/2366

Deze activiteit onderscheidt zich van de betalingsactiviteiten op grond van het feit dat geldtransfers worden uitgevoerd zonder dat noodzakelijkerwijs een rekening wordt geopend op naam van de begunstigde en/of de betaler.

Geldtransfers zijn hoofdzakelijk gericht op particulieren, hoewel bepaalde producten specifiek worden aangeboden aan ondernemingen en professionals aangezien deze soms bepaalde voordelen bieden ten opzichte van het meer klassieke correspondent banking.

Door het uitgebreid netwerk van lokale agenten en verkooppunten, zowel in België als in het buitenland, kunnen geldtransfers een wereldwijd publiek bereiken in landen of gebieden waar financiële instellingen weinig of niet aanwezig zijn. Deze activiteit heeft een duidelijk sociaal belang, in die zin dat de overgrote meerderheid van de geldtransfers door leden van de diaspora worden verricht om hun familie te ondersteunen.

Gelet op de toegankelijkheid van geldtransfers, de snelle uitvoering ervan en de soms goedkopere tarieven willen *money remitters* cliënten aantrekken die niet geneigd zijn een beroep te doen op klassieke banken voor dit soort diensten

Op mondiaal niveau zijn belangrijke instellingen naar Belgisch recht aanwezig die geldtransferdiensten aanbieden die voornamelijk in contanten (MoneyGram International) en ook uitsluitend via digitale kanalen (WorldRemit) worden verricht.

Van de betalingsinstellingen die onder het toezicht van de NBB staan, hebben 15 instellingen aangegeven geldtransfers uit te voeren per 31 december 2022²³.

De geldtransfers uitgevoerd vanuit België vertegenwoordigen op jaarbasis een bedrag van meer dan EUR 1 miljard, waarvan bijna de helft in contanten werden verricht. Bijna de helft van het volume van de geldtransfers was bestemd voor een land dat als risicovol wordt beschouwd.

De voornaamste geldtransfercorridors in België hebben als bestemming Marokko en de Democratische Republiek Congo. De inkomende geldtransfers zijn in het bijzonder afkomstig van Congo en Kameroen. Deze volumes vinden hun verklaring in de aanwezigheid van een grote diaspora in België. De andere belangrijke risicolanden waaruit of waarnaar geldmiddelen worden gestuurd, zijn Afghanistan, Ivoorkust, Tunesië en Turkije.

De grote meerderheid van de instellingen in België aanvaarden contant geld als betaalmiddel voor de uitvoering van geldtransfers, en de meeste instellingen werken zowel online als via een netwerk met een groot aantal niet-exclusieve agenten, hoofdzakelijk kleinhandelszaken.

3.2.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Het merendeel van de geldtransfers gebeurt nog steeds in contant geld.

De grootste traditionele spelers die in België actief zijn, zijn echter bezig met het ontwikkelen en aanmoedigen (lagere *fees*) van het gebruik van digitale toepassingen voor geldtransfers.

Sommige instellingen maken enkel gebruik van een digitaal distributiekanaal. Alhoewel de afwezigheid van contant geld het inherente risico vermindert, kunnen het gebrek aan fysiek contact bij het aanknopen van de zakelijke relatie en de tekortkomingen in de gebruikte methodes voor onboarding op afstand, waardoor dezelfde cliënt in staat is om verschillende profielen ("duplicaten") aan te maken, de risico's dan weer aanzienlijk verhogen.

²³ Er zij opgemerkt dat ook kredietinstellingen geldtransfers kunnen uitvoeren, maar dat deze activiteit in de praktijk voor deze instellingen meestal verbonden is aan de opening van een rekening, waardoor ze niet voldoet aan de definitie van geldtransfer die wordt gehanteerd in deze analyse.

Geldtransfers bieden van nature minder zekerheid dat de instelling een voldoende kennis heeft van de activiteiten van haar cliënten. Dit is enerzijds het gevolg van het door het bedrijfsmodel kenmerkende occasionele karakter van de verrichtingen. Anderzijds is ook eigen aan de activiteit van geldtransfers dat er geen rekening wordt geopend. Dit brengt met zich mee dat geldtransferaanbieders op basis van de door hen verstrekte diensten niet beschikken over informatie betreffende de activiteiten van hun cliënten, hetgeen nochtans noodzakelijk is om te kunnen detecteren of het occasionele karakter van de verrichtingen overschreden is, en of de aard van de verrichtingen niet stroken met profiel van de cliënt. Dit toont opnieuw het belang aan van de procedures voor de identificatie van de cliënt en de verificatie van de identiteit van de cliënt en zijn kenmerken, in het bijzonder wanneer de transfer wordt uitgevoerd vanuit of naar een land met een verhoogd risico.

Wat het productrisico betreft, blijft er voor geldtransfers gebruik gemaakt worden van contant geld, doordat geldtransferaanbieders van nature zijn toegespitst op cliënten die zelden of nooit beroep doen op klassieke bancaire diensten. Het productrisico bij geldtransfers is derhalve hoog.

Wat het geografisch risico betreft, blijkt dat geldtransferdiensten hoofdzakelijk gericht zijn op mensen die relaties hebben met landen die gekenmerkt zijn door een hoog witwasrisico. Bijgevolg gaan geldtransfers vaak gepaard met aanzienlijke geografisch risico's en vormen geldtransfers in een land met verschillende informele overmakingssystemen een bijkomend risico, wat ze nog aantrekkelijker maakt voor witwassers.

Daarenboven verhogen geldtransfers die bedoeld zijn voor cliënten die actief zijn in sectoren van de illegale economie of sectoren die bekendstaan om hun witwasrisico's, het cliëntenrisico.

Betalingsinstellingen zijn ook blootgesteld aan het risico op fraude, met name via geldezels die door criminelen worden gebruikt als schakel in de fase van de verspreiding van de opbrengsten van fraude. Er werd vastgesteld dat in België bij verschillende vormen van fraude (romance, phishing, enz.) gebruik wordt gemaakt van geldezels.

Het risico dat de verschillende instellingen in deze sector lopen is bovendien niet heterogeen doordat er verschillen zijn in de aangeboden producten en diensten.

Gelet op deze overwegingen wordt het inherente risico dat verbonden is aan de geldtransferactiviteit van betalingsinstellingen als hoog beoordeeld (score van 4,5 op 5).

3.2.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

Instellingen die deze activiteit uitoefenen hebben heterogene profielen en activiteiten (zeer kleine ondernemingen of grote ondernemingen die opereren in een wereldwijde financiële groep).

Uit controleacties is gebleken dat sommige instellingen in België een minimalistische structuur hebben en sterk steunen op de organisatie binnen de groep, die vaak buiten de EEE gevestigd is.

Inspecties ter plaatse en andere controleacties van de NBB bij sommige van deze instellingen hebben aan het licht gebracht dat hun SWG/FT-systemen niet voldoen aan de Belgische wettelijke en reglementaire vereisten.

Wat het distributierisico betreft, maken geldtransferdiensten vaak gebruik van lokale distributienetwerken die hoofdzakelijk bestaan uit kleinhandelszaken die niet de nodige garanties bieden voor de goede toepassing van de wettelijke voorschriften van de SWG-regelgeving. Deze agenten bieden vaak diensten van verschillende instellingen aan. Alle onder het toezicht van de NBB staande instellingen die deze activiteit uitoefenen, zijn kmo's (- 250 VTE), maar sommige ervan beschikken over een netwerk van meer dan 2.500 agenten/distributeurs waarvan de meerderheid

niet exclusief zijn en dus verschillende concurrerende producten kunnen aanbieden. De overgrote meerderheid van deze agenten is niet onderworpen aan toezicht of aan enige vorm van beroepsethiek of beroepsregels. Uit de gegevens waarover de Bank beschikt blijkt ook dat georganiseerde misdadigers proberen de sector binnen te dringen via agenten die met hen samenwerken, hetzij vrijwillig, hetzij onder dwang (chantage, enz.). De georganiseerde misdadigers zouden hun positie en hun toegang tot informatie en systemen kunnen gebruiken om witwasverrichtingen uit te voeren.

Op basis van het toezicht op afstand en van de recente inspecties bij betalingsinstellingen die betrokken zijn bij geldtransfers, konden de volgende kwetsbaarheden worden vastgesteld:

- het gebrek aan bereidheid om in België een structuur op te zetten die autonoom is ten opzichte van de entiteiten van de groep die buiten de Europese Unie gevestigd zijn;
- een gebrek aan ervaring en relevante en continue opleiding van de bestuurders en/of het SWG/FT-personeel;
- het hoge SWG/FT-personeelsverloop en de moeilijkheden die de sector in België ondervindt om personeel aan te werven in België;
- een slechte organisatie van de drie verdedigingslijnen inzake SWG/FT: bepaalde uitbestede functies worden onvoldoende gecontroleerd of worden niet correct uitgevoerd;
- ontoereikend adequaat preventief kader (met name geautomatiseerde procedures en monitoringtools);
- een onvolledige algemene risicoanalyse waarin geen rekening wordt gehouden met de risico's van nieuwe producten of met de specifieke geografische risico's;
- een gebrek aan diepgaande kennis van de Belgische SWG/FT regelgeving en sanctie- en embargoregeling;
- gebrekkige methoden om op afstand zakelijke relaties aan te knopen;
- de kennis van de cliënten is voornamelijk gebaseerd op een ex post analyse van hun transactiegedrag;
- de alerts worden hoofdzakelijk gegenereerd wanneer drempels worden overschreden, zonder dat voldoende rekening wordt gehouden met het transactiegedrag van de cliënt;
- het ontbreken van een analyse van de herkomst van de geldmiddelen van de cliënt;
- te weinig middelen voor het toezicht op het distributienetwerk, zowel bij een digitaal netwerk als bij fysieke verkooppunten;
- onvoldoende toezicht op het netwerk van agenten: hetzij door een gebrek aan personeel en/of materiële middelen voor vorming en controle, hetzij door ontoereikende genomen monitoringmaatregelen;
- het feit dat tal van agenten niet exclusief zijn, verzwakt ook het vermogen van de betalingsinstellingen om alle geldtransfers van deze agenten te controleren en maakt het voor deze laatste mogelijk om geldtransfers van grote bedragen op te splitsen in transfers van kleinere bedragen die worden uitgevoerd door de verschillende geldtransferinstellingen die zij vertegenwoordigen;
- een onvoldoende grondig toezicht op de verrichtingen die agenten uitvoeren in eigen naam.

Deze vaststellingen werden bevestigd tijdens inspecties ter plaatse door de NBB.

Dankzij het permanent toezicht en de ad-hoc-inspecties kon met name een verbetering worden vastgesteld in de methoden voor melding aan de CFI en in de SWG-toezichtssystemen. Er kan echter een zeer sterke stijging van het aantal meldingen van verdachte verrichtingen door betalingsinstellingen worden vastgesteld (met meer dan 300%), die deels lijkt te kunnen worden verklaard door het feit dat sommige betalingsinstellingen meldingen hebben verricht van zodra het bedrag van de verrichting een bepaalde drempelwaarde heeft overschreden. Het spreekt voor zich dat dergelijke procedure, die geen rekening houdt met de kenmerken en het profiel van de cliënt, niet adequaat is.

Derhalve wordt de kwetsbaarheid voor witwasrisico's van de instellingen die geldtransfers uitvoeren als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

3.2.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Op basis van het hoge inherente risico (4,5 op 5) voor de geldtransferactiviteit en van het vastgestelde hoge niveau van kwetsbaarheid (4 op 5) wordt het residueel risico als hoog beoordeeld (score van 4,5 op 5).

3.2.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherent risico

Wat de financiering van terrorisme betreft, werd vastgesteld dat bepaalde terroristische aanslagen die tussen 2015 en 2018 in België werden gepleegd of grotendeels vanuit België werden georganiseerd en voorbereid, gefinancierd werden door verschillende transfers van meestal kleine bedragen die werden uitgevoerd door verschillende tussenpersonen, die in sommige gevallen onderling verwant waren, waardoor de verrichtingen moeilijker geïdentificeerd konden worden.

Volgens Europol maken jihadisten rechtstreeks of via financiële "geldezels" gebruik van geldtransferdiensten. Geldezels vormen een belangrijke schakel in deze netwerken. Zij fungeren als tussenpersoon en innen contant geld namens de uiteindelijke ontvanger. Er werd ook vastgesteld dat tussenpersonen geld afhalen bij geldtransferdiensten op locaties buiten de Europese Unie en in de buurt van conflictgebieden, waar het geld vervolgens wordt doorgesluisd en overhandigd aan de uiteindelijke ontvangers.

De producten en diensten zijn aantrekkelijk, met name wegens de snelle uitvoering van internationale verrichtingen en de mogelijkheid om de geldtransfers op te splitsen bij dezelfde geldtransferdienst of bij verschillende geldtransferaanbieders.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

Kwetsbaarheid

Hoewel de belangrijkste spelers in de sector na de eerste aanslagen in 2015 monitoringscenario's hebben ontwikkeld om geldtransfers naar het Turk-Syrische grensgebied te identificeren en te beperken, bleek achteraf dat sommige agenten niet waakzaam genoeg waren geweest en genoeg hadden genomen met de verklaring dat het overgemaakt geld bedoeld was voor de aankoop van medicijnen of bestemd was voor een familielid, alhoewel de familieband niet kon worden aangetoond.

Tot op heden hebben de controleacties van de NBB bij betalingsinstellingen geen tekortkomingen aan het licht gebracht wat betreft de naleving van sancties en de maatregelen inzake de bevrozing van tegoeden en financiële embargo's.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering wordt voor deze activiteit als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

Residueel risico

Het residueel terrorismefinancieringsrisico dat verbonden is aan deze activiteit wordt als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

3.3 ACQUIRINGDIENSTEN

3.3.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Acquiringdiensten zijn de verschillende activiteiten die verband houden met de verwerking van betalingen en die het mogelijk maken voor fysieke handelszaken of e-commerce websites om betalingen te ontvangen. De rol van de acquirer bestaat erin de clearing en afwikkeling van de verrichtingen te vergemakkelijken of uit te voeren.

De activiteit in België

Onder de Belgische betalingsinstellingen die betalingsinitiatiediensten aanbieden, zijn er momenteel 4 gespecialiseerd in acquiring. De Belgische markt wordt echter gekenmerkt door spelers van belang op de internationale markt die diensten aanbieden die verband houden met activiteiten die door verkooppunten of commerciële websites worden uitgeoefend. Er zijn ook kredietinstellingen die acquiringdiensten verlenen.

3.3.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Acquiringdiensten houden bepaalde witwasrisico's in.

Wat het risico verbonden aan de producten betreft, zij opgemerkt dat deze diensten het mogelijk maken financiële verrichtingen uit te voeren die grensoverschrijdend zijn en waarmee aanzienlijke bedragen zijn gemoed.

De verlening van acquiringdiensten door derde handelaren is een opkomende trend die een nieuw witwasrisico met zich meebrengt voor betalingsinstellingen. De merchant acquirer die betalingsdiensten verleent aan handelaren, besteedt bepaalde onderdelen van het acquiringproces uit aan een derde acquirer (third-party acquirer -TPA). Deze TPA stelt de merchant acquirer bloot aan het risico dat hij indirect te maken krijgt met illegaal geld als blijkt dat het bestaande kader niet voldoet.

Het gebrek aan adequate of up-to-date kennis van de reële activiteiten van de cliënt die een met een betaalterminal uitgerust verkooppunt of een commerciële website uitbaat, vormt een risico. Het kan zijn dat deze activiteit niet overeenstemt met de activiteit die is opgegeven bij het aanknopen van de zakelijke relatie, of dat deze activiteit later wordt gewijzigd.

Bepaalde sectoren van activiteiten van cliënten worden beschouwd als sectoren met een hoog risico, zoals de *adult-only* sector, gaming, gokken, tabak of bepaalde farmaceutische producten.

Er kunnen via deze activiteit geldmiddelen worden verzonden of ontvangen die verband houden met tegenpartijen die zijn gevestigd in derde landen met een hoog risico.

Sommige internationale studies vermelden de ontwikkeling van een activiteit die bestaat in de verhuur van "privé" geldautomaten waarmee contant geld kan worden opgenomen. Een dergelijke activiteit, die momenteel niet is toegestaan in België, houdt risico's in omdat dit de huurder van een geldautomaat in staat zou stellen de automaat te voorzien van geld dat afkomstig is van illegale activiteiten.

De kans dat deze risico's zich daadwerkelijk voordoen, wordt echter matig geacht. Gelet op het bovenstaande wordt het inherente risico van acquiringdiensten als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

3.3.3 KWETSBAARHEDEN VAN INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

Betalingsinstellingen die acquiringdiensten verlenen moeten zich ervan verzekeren dat de activiteit die door hun cliënt wordt uitgeoefend (d.w.z. de handelaar of de commerciële website), strookt met de activiteit die werd gemeld aanknopen van de zakelijke relatie en dat het volume van de verrichtingen overeenstemt met het profiel van de cliënt en de activiteit die van hem/haar verwacht wordt.

Deze ondernemingen moeten bovendien de identiteit van de UBO's van de cliënt ook regelmatig kunnen controleren. Ze lopen het risico dat ze eventuele veranderingen in UBO's niet snel genoeg detecteren.

Hoewel het de acquirer is die betrokken is bij de betalingsverrichtingen, moet de financiële instelling waarbij de cliënt zijn betaalrekeningen aanhoudt eveneens de nodige waakzaamheid aan de dag leggen ten aanzien van de cliënt en zijn verrichtingen, hetgeen het risico verder risico beperkt.

Derhalve wordt de kwetsbaarheid voor witwasrisico's van de instellingen die acquiringdiensten verlenen als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

3.3.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Op basis van het matige inherente risico (2 op 5) voor acquiringdiensten en van het matige niveau van kwetsbaarheid (2 op 5) wordt het residueel risico als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

3.3.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherent risico

Wat de financiering van terrorisme betreft lijken acquiringdiensten geen bijzonder risico in te houden. Om gebruik te kunnen maken van acquiringdiensten voor de financiering van een terroristische activiteit is een zekere kennis vereist en moeten er een aantal stappen worden gezet en in een structuur worden voorzien. Dit maakt deze diensten ongeschikt voor terrorismefinanciering in België.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

Kwetsbaarheid

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering wordt voor deze activiteit als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

Residueel risico

Het residueel terrorismefinancieringsrisico dat verbonden is aan deze activiteit wordt als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

3.4 BETALINGSINITIATIEDIENSTEN

3.4.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Een betalingsinitiatiedienst is een activiteit waarbij in naam van een andere persoon de opdracht wordt gegeven aan de financiële instelling waar deze andere persoon een betaalrekening heeft om betalingen uit te voeren vanaf die rekening, waarvan de opdrachtgever zelf geen houder is.

Deze dienst kan worden aangeboden in het kader van een zakelijke relatie die door de betalingsinitiatiedienstaanbieder ("Payment Initiation Service Provider" of "PISP") werd aangeknoopt met een handelaar (die meestal actief is in de internethandel) om het voor de klanten van deze handelaar gemakkelijker te maken hun aankopen te betalen, en de handelaar zo de garantie te geven dat deze betalingen effectief zullen worden uitgevoerd. In dat geval heeft de PISP geen zakelijke relatie met de klanten van de handelaar, en is de handelaar de enige potentiële begunstigde van de door de PISP geïnitieerde betalingen.

De PISP kan deze dienst echter ook aanbieden aan een persoon die houder is van de rekening(en) waarvan de betalingen worden geïnitieerd, om diens betalingen te vergemakkelijken. In dat geval worden deze betalingen uitgevoerd ten gunste van een brede waaier van begunstigten waarmee de PISP geen zakelijke relatie heeft. Het maakt betalingen mogelijk waarvan de motivering niet noodzakelijk verband houdt met de beroepsactiviteiten van de begunstigten en niet bekend is bij de PISP.

Deze dienst kan worden aangeboden door alle soorten betalingsdianstaanbieders (kredietinstellingen, betalingsinstellingen, instellingen voor elektronisch geld) en vormt in dat geval een aanvulling op het gamma van diensten dat ze aanbieden aan hun klanten. Deze dienst kan echter ook worden aangeboden door gespecialiseerde betalingsinstellingen die alleen deze activiteit uitoefenen.

De activiteit in België

Van de 9 Belgische betalingsinstellingen die betalingsinitiatiediensten aanbieden, zijn er momenteel slechts 4 instellingen die een gespecialiseerd aanbod hebben dat bestaat uit deze diensten en rekeninginformatiediensten (zie hoofdstuk 3.5 hieronder) maar die geen betaalrekeningen of kredietdiensten aanbieden of betaalinstrumenten uitgeven. Enkel deze vier instellingen worden in dit hoofdstuk beschouwd en gekwalificeerd als PISP's.

3.4.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Betalingsinstellingen die enkel betalingsinitiatiediensten aanbieden, houden een laag risico in, aangezien deze diensten zich beperken tot het uitvoeren van een betalingsverrichting op verzoek van een cliënt. Deze dienstverleners houden geen tegoeden van cliënten aan.

De activiteiten van PISP's zijn echter niet vrij van witwasrisico's.

Er zijn risico's verbonden aan het product zelf, aangezien het toestaat grote geldbedragen over te maken van meerdere betaalrekeningen naar één en dezelfde persoon zonder economische rechtvaardiging.

Wanneer PISP-diensten worden aangeboden aan de houders van de betrokken betaalrekeningen, kunnen er betalingen worden geïnitieerd aan een breed scala van begunstigten zonder dat het mogelijk is om de reden daarvoor vast te stellen.

Het verzenden of ontvangen van geld dat verband houdt met tegenpartijen die zijn gevestigd in derde landen met een hoog risico vormt een geografisch risico.

Er moet echter opgemerkt worden:

- dat de PISP op geen enkel moment in het bezit komt van de geldmiddelen die toebehoren aan de houders van de betrokken betaalrekeningen;
- dat de tussenkomst van de PISP geenszins een belemmering vormt voor de uitoefening van de waakzaamheidsverplichtingen (met name de monitoring van de verrichtingen) van de financiële instelling waar de betrokken betaalrekening is geopend.

Gelet op het bovenstaande wordt het inherente risico van betalingsinitiatiediensten als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

3.4.3 KWETSBAARHEID VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

PISP's hebben een zekere kwetsbaarheid voor witwassen, als gevolg van het feit dat:

- in tegenstelling tot de financiële instelling waar de betrokken rekening geopend is, de PISP niet over de volledige informatie beschikt over alle verrichtingen die zijn uitgevoerd op de betrokken betaalrekening, maar alleen over de verrichtingen die hij zelf heeft geïnitieerd;
- de activiteiten van PISP's vaak worden uitgevoerd door kleine ondernemingen die hoofdzakelijk zijn toegespitst op de ontwikkeling van nieuwe technologische oplossingen en niet noodzakelijk een grondige kennis hebben van het Belgisch wettelijk en reglementair kader inzake de voorkoming van het witwassen van geld.

Wanneer betalingsinitiatiediensten daarentegen worden aangeboden in het kader van een zakelijke relatie met de handelaar, kan de PISP nagaan of de geïnitieerde betalingen stroken met het profiel van de handelaar en zijn handelsactiviteiten.

Derhalve wordt de kwetsbaarheid voor witwasrisico's van PISP's als matig beoordeeld (score van 2,5 op 5).

3.4.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Niettegenstaande het lage inherente risico (1,5 op 5) dat verbonden is aan betalingsinitiatiediensten wordt als gevolg van het matige niveau van kwetsbaarheid (2,5 op 5) het residueel risico als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

3.4.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Uit het bovenstaande blijkt dat aan deze activiteit geen terrorismefinancieringsrisico is verbonden aangezien de betrokken instellingen geen tegoeden van cliënten aanhouden. Door hun activiteiten hebben deze instellingen echter wel een vollediger beeld van de transacties die een persoon vanaf verschillende rekeningen uitvoert.

Het residueel terrorismefinancieringsrisico dat verbonden is aan deze activiteit wordt als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

3.5 REKENINGINFORMATIEDIENSTEN

3.5.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Rekeninginformatiediensten zijn diensten die cliënten in staat stellen in één enkele interface de informatie over hun saldi en verrichtingen bij verschillende instellingen samen te brengen.

Rekeninginformatiedienstaanbieders (“Account Information Service Providers” of “AISP’s”) kunnen deze dienst als hoofd- of nevenactiviteit aanbieden.

De activiteit in België

Afgezien van de vier Belgische betalingsinstellingen die rekeninginformatiediensten aanbieden in combinatie met betalingsinitiatiediensten, hebben slechts drie instellingen een vergunning in België om uitsluitend rekeninginformatiediensten aan te bieden.

3.5.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Bij rekeninginformatiediensten is er geen sprake van tussenkomst in de uitvoering van de verrichtingen van de cliënt en komt de dienst aanbieder *a fortiori* niet in het bezit van de geldmiddelen van de cliënt. Daarnaast doen rekeninginformatiediensten geenszins afbreuk aan de waakzaamheidsverplichtingen van financiële instellingen ten aanzien van de op de betrokken rekeningen uitgevoerde verrichtingen. Derhalve is er aan deze diensten geen witwasrisico verbonden.

3.5.3 KWETSBAARHEID VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

Aangezien geen inherent risico kan worden geïdentificeerd, is het niet relevant om de kwetsbaarheid van deze dienst aanbieders te beoordelen.

3.5.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Aangezien er geen risico's en kwetsbaarheden zijn, is de totaalscore voor rekeninginformatiediensten nul.

3.5.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Uit het bovenstaande blijkt dat aan rekeninginformatiediensten geen bijzonder terrorismefinancieringsrisico is verbonden.

3.6 ELEKTRONISCH GELD

3.6.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Elektronisch geld wordt gedefinieerd als een elektronisch opgeslagen monetaire waarde vertegenwoordigd door een vordering op de uitgever, die is uitgegeven in ruil voor ontvangen geld

om betalingstransacties te verrichten en die wordt aanvaard door een andere natuurlijke of rechtspersoon dan de uitgever van elektronisch geld²⁴.

Er kunnen een aantal verschillen worden vastgesteld in de modaliteiten van de producten die worden aangeboden in het kader van deze activiteit: van kaarten en digitale portefeuilles, die worden gebruikt om betalingen te verrichten binnen een beperkt netwerk, zoals een of meer winkelketens, tot prepaid kredietkaarten.

Alle activiteiten met betrekking tot elektronisch geld impliceren, weliswaar met verschillende gebruiksdrempels, het opladen van elektronisch geld door middel van een storting van contanten door de gebruiker (of een derde) op een elektronische drager (hardware- of softwarematige), alsook mogelijke betalingstoepassingen waaronder, doorgaans, de opname van contant geld.

De activiteit in België

Het aantal betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld dat onderworpen is aan het SWG/FT-toezicht van de NBB neemt af. Op 31 december 2022 oefende de NBB toezicht uit op vijf instellingen voor elektronisch geld naar Belgisch recht, één instelling voor elektronisch geld die onder het recht van een andere lidstaat van de EER ressorteert en een in België geregistreerd bijkantoor heeft, en zes instellingen voor elektronisch geld die onder het recht van een andere lidstaat van de EER ressorteren en in België actief zijn in het kader van het vrij verrichten van diensten via een agent en/of een distributeur.

De instellingen die in het kader van deze activiteit onder het toezicht van de NBB staan, gaven ongeveer EUR 350 miljoen aan elektronisch geld uit in België, en slechts één instelling bood de mogelijkheid om producten te laten crediteren/herladen door een derde.

Deze instellingen bieden naast de uitgifte van elektronisch geld ook betalingsdiensten aan en zijn dus onderhevig aan dezelfde risico's die worden beschreven in punt 3.1, waaronder de risico's verbonden aan de opname en overmaking van contant geld. Bovendien zijn deze producten steeds meer gedigitaliseerd en zijn ze zowel op particulieren als op ondernemingen gericht.

Wat kenmerkend is voor de Belgische markt is dat sommige instellingen voor elektronisch geld samenwerken met agenten/distributeurs die een eigen activiteit ontwikkelen waarvoor het gebruik van betaaloplossingen en elektronisch geld vereist is. Aangezien deze agenten/distributeurs zelf niet over de vereiste vergunning beschikken om elektronisch geld uit te geven en betalingsdiensten aan te bieden, doen zij hiervoor een beroep op een instelling voor elektronisch geld die wel over de nodige vergunning beschikt.

Aangezien de cliënten van de instelling voor elektronisch geld in de eerste plaats een zakelijke relatie aangaan met deze instelling om gebruik te kunnen maken van de diensten die door de agent/distributeur worden aangeboden, variëren de risico's die aan deze cliënten verbonden zijn naargelang van de activiteit die de betrokken agent/distributeur uitoefent. De structuur van dit bedrijfsmodel vereist derhalve dat de instelling voor elektronisch geld bijzondere aandacht moet besteden aan de risico's die verbonden zijn aan de activiteiten van de agent/distributeur (die onderling sterk kunnen verschillen).

²⁴ Artikel 2, 77° van de wet van 11 maart 2018 betreffende het statuut van en het toezicht op de betalingsinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld, de toegang tot het bedrijf van betalingsdienstaanbieder en tot de activiteit van uitgifte van elektronisch geld, en de toegang tot betalingssystemen.

3.6.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Elektronisch geldactiviteiten zijn vooral kwetsbaar voor het risico inzake de identificatie van de kenmerken van de cliënt, hetzij door de anonimiteit van de producten, hetzij door het gebruik van stromannen. Dit risico wordt versterkt door de digitalisering, in die zin dat virtuele geldezels het nu eenvoudiger maken om massaal witwasverrichtingen uit te voeren via elektronische middelen, aan de hand van het volgende schema: een groot aantal (echte of fictieve) commerciële websites wordt gebruikt om zich te ontdoen van elektronisch geld dat gecrediteerd is met contant geld dat werd verkregen via illegale verrichtingen.

De producten van de activiteiten met betrekking tot elektronisch geld blijven onderhevig aan het transversaal risico verbonden aan contant geld, hetzij doordat elektronisch geld kan worden gecrediteerd met contant geld, hetzij doordat via het product contant geld kan worden opgenomen bij een uitgebreid netwerk van terminals overal ter wereld. Criminelen die contant geld willen witwassen, zullen de voorkeur blijven geven aan producten waarbij contant geld wordt gebruikt en producten die kunnen worden gekocht/herladen met contant geld, alsook aan producten die opnames in België of elders in de wereld mogelijk maken. Ten opzichte van contant geld heeft elektronisch geld als extra eigenschap dat het gedematerialiseerd is en dus gemakkelijk kan worden verplaatst en/of overgedragen aan een derde.

Zodra de drempels voor anoniem gebruik, wettelijk vastgelegd op EUR 150, worden overschreden, vormt de relatieve traceerbaarheid van elektronisch geld vanaf de uitgifte tot het gebruik en de distributie ervan een potentiële risico beperkende factor.

Afgezien van de mogelijkheid om contant geld op te nemen en ondanks de relatief beperkte problematiek van de anonieme producten is het voornaamste risico van elektronisch geld dus dat het wordt gebruikt als een eenvoudig hulpmiddel in een groter witwasproces.

Het inherente risico van activiteiten met betrekking tot elektronisch geld wordt dus als laag beschouwd wanneer geen contant geld wordt gebruikt, maar kan als hoger worden beschouwd doordat deze activiteiten vaak worden verstrekt in combinatie met andere betalingsdiensten die door hun aard en distributiewijze kwetsbaarder zijn voor risico's (2,5 op 5).

3.6.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

Uit de hogervermelde supranationale beoordeling van de WG/FT-risico's blijkt dat tal van gevallen van witwassen via prepaidkaarten zijn vastgesteld door de politiediensten, en dat het gebruik van agenten/distributeurs soms wordt verkozen boven stromannen omdat deze laatste als duurder worden beschouwd. Dit fenomeen van geldezels wordt dus mede mogelijk gemaakt door de digitalisering en het gebruik van elektronische middelen.

Aangezien de activiteiten met betrekking tot elektronisch geld doorgaans worden verstrekt via een netwerk van fysieke agenten waarvan sommige niet als dusdanig zijn onderworpen aan de SWG/FT-wet, is het toezicht op het netwerk van agenten cruciaal en moet dit een centrale plaats krijgen in het geheel van de antiwitwasmaatregelen. De nodige controles moeten al gebeuren bij de onboarding van agenten en moeten zich vervolgens toespitsen op de monitoring van hun activiteiten en verrichtingen. Naast het uitoefenen van een gepast toezicht, dienen instellingen ook in de nodige begeleiding en opleiding van de agenten te voorzien.

De andere in België aanwezige spelers hebben systemen ontwikkeld om elektronisch geld te controleren, van de verwerving tot het gebruik ervan. Deze systemen worden beoordeeld door middel van permanent toezicht en thematische ad-hoc-inspecties die met name bedoeld zijn om de toereikendheid van de witwasrisicobeheermaatregelen te verifiëren. Dit tweeledig toezicht heeft geen

grote onregelmatigheden aan het licht gebracht in de werking van de betalingsinstellingen wat betreft de betalingsactiviteiten.

Op basis van het doorlopend toezicht en van de recente inspecties bij betalingsinstellingen die betrokken zijn bij de uitgifte van elektronisch geld, werden de volgende kwetsbaarheden vastgesteld:

- het gebrek aan bereidheid om in België een structuur op te zetten die autonoom is ten opzichte van de entiteiten van de groep die buiten de Europese Unie gevestigd zijn;
- een gebrek aan ervaring en relevante en continue opleiding van de bestuurders en/of het SWG/FT-personeel;
- het hoge SWG/FT-personeelsverloop en de moeilijkheden die de sector in België ondervindt om personeel aan te werven;
- de slechte organisatie van de drie verdedigingslijnes inzake SWG/FT; bepaalde uitbestede functies worden onvoldoende gecontroleerd of niet correct uitgevoerd;
- ontoereikend adequaat preventief kader (met name geautomatiseerde procedures en monitoringtools);
- een onvolledige algemene risicoanalyse waarin geen rekening wordt gehouden met de risico's van nieuwe producten of met geografische risico's;
- het gebrek aan expertise over producten die door haar agenten zijn ontwikkeld;
- de kennis van cliënten is voornamelijk gebaseerd op een ex post analyse van hun transactiegedrag;
- een gebrek aan diepgaande kennis van de Belgische SWG/FT regelgeving en sanctie- en embargoregeling;
- de alerts worden hoofdzakelijk gegenereerd wanneer drempels worden overschreden, zonder dat voldoende rekening wordt gehouden met het transactiegedrag van de cliënt;
- het ontbreken van een analyse van de herkomst van de geldmiddelen van de cliënt;
- onvoldoende toezicht op het netwerk van agenten: hetzij door een gebrek aan personele en/of materiële middelen voor vorming en controle, hetzij door de ontoereikendheid van de door de instelling genomen monitoringmaatregelen.

De hierboven vermelde kwetsbaarheden betreffen niet alle instellingen die elektronisch geld uitgeven, maar instellingen waarvan het business model gekenmerkt wordt door de samenwerking met een netwerk van agenten/distributeurs. Derhalve kunnen de kwetsbaarheden over het algemeen als significant worden beoordeeld (score van 3 op 5).

3.6.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Zoals vermeld in de richtsnoeren van de EBA van 1 maart 2021 betreffende WG/FT-risicofactoren hangt *“het niveau van het WG/FT-risico dat is verbonden aan elektronisch geld (e-geld) (...) voornamelijk af van de eigenschappen van de afzonderlijke e-geldproducten en van de mate waarin uitgevers van e-geld andere personen gebruiken om namens hen e-geld te distribueren en e-geld terug te betalen”*.

Gelet op de overwegingen ter zake betreffende de Belgische markt houden de activiteiten met betrekking tot elektronisch geld een matig tot significant residueel risico in, grotendeels afhankelijk van de specifieke kenmerken en modaliteiten van de aangeboden producten en van de kenmerken en distributiemethoden van de instellingen. Het residueel risico wordt als matig beoordeeld (score van 2,5 op 5).

3.6.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherente risico's

Wat het terrorismefinancieringsrisico betreft kan de sector van de instellingen voor elektronisch geld aantrekkelijk zijn door de snelle uitvoering van voornamelijk internationale verrichtingen, ook naar landen met een hoog risico, en het feit dat het voor de instellingen moeilijk is om een cliëntenprofiel op te stellen op basis van andere elementen dan het transactiegedrag. Het internationale karakter, de snelle opening van rekeningen en de snelle uitvoering van de verrichtingen kunnen deze diensten aantrekkelijk maken voor criminelen. Dit is met name het geval voor terrorismefinanciering, aangezien het daarbij om kleinere bedragen gaat dan bij witwassen van geld.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als significant beoordeeld (score van 3 op 5).

Kwetsbaarheden

De risicogebaseerde benadering die door deze instellingen wordt toegepast, is over het algemeen gebaseerd op het volume en het bedrag van de verrichtingen, terwijl voor de periode tussen 2015 en 2018 werd vastgesteld dat sommige terroristische aanslagen werden gefinancierd door diverse verrichtingen van kleine bedragen.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering die verbonden is aan deze activiteit wordt als significant beoordeeld (score van 3 op 5).

Residueel risico

Het residueel terrorismefinancieringsrisico dat verbonden is aan deze activiteit wordt als significant beoordeeld (score van 3 op 5).

4 KREDIETINSTELLINGEN

Er zijn 30 kredietinstellingen naar Belgisch recht, 45 kredietinstellingen die onder het recht van een andere lidstaat van de EER ressorteren en een bijkantoor in België hebben en 5 bijkantoren van kredietinstellingen die ressorteren onder het recht van een staat die geen lid is van de EER.

De Belgische markt wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een aantal "universele" banken die een zeer breed assortiment producten en diensten aanbieden aan zowel particulieren als ondernemingen. Andere kredietinstellingen bieden alleen beperktere en gespecialiseerde diensten aan voor specifieke doelgroepen.

Dit hoofdstuk behandelt 9 soorten activiteiten die worden uitgeoefend door kredietinstellingen die over een vergunning beschikken.

4.1 PRIVATE BANKING

4.1.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Privatebankingactiviteiten zijn diensten die door een financiële instelling worden verleend waarbij

- tegoeden worden aangehouden en het vermogen of de economische middelen van een cliënt worden beheerd. Doorgaans worden deze diensten slechts aangeboden van zodra de tegoeden van de cliënt een bepaalde drempel overschrijden. Er dient hierbij een onderscheid

te worden gemaakt tussen enerzijds discretionair beheer, waarbij de bank gemandateerd is om te beslissen over portefeuillebeheerverrichtingen op basis van een beleggingsdoelstelling en -beleid, en anderzijds adviserend beheer, waarbij de cliënt de bevoegdheid behoudt om zelf te beslissen over de portefeuillebeheerverrichtingen;

- specifieke diensten, producten en adviezen worden aangeboden op maat van het profiel van de cliënt.

Vermogensbeheer kan de volgende diensten en producten omvatten (niet-exhaustieve lijst):

- bankdiensten (openen van rekeningen en kredietverlening, waaronder Lombardkredieten);
- beleggingsdiensten (beleggingsadvies, portefeuillebeheer);
- levensverzekeringsproducten;
- vermogensplanning, adviesverlening bij bedrijfsoverdracht,...

De activiteit in België

Deze activiteit wordt in België uitgeoefend door gespecialiseerde afdelingen van grote universele banken (BNPPF, ING, KBC, Belfius, ...), gespecialiseerde kredietinstellingen naar Belgisch recht (Bank Degroof Petercam, Delen Private Bank, ...) of Belgische bijkantoren van instellingen die onder het recht van een andere lidstaat van de EER ressorteren (ABN Amro, Deutsche Bank, Puilaetco, Edmond de Rothschild, ...). Deze activiteit kan ook worden uitgeoefend door beursvennootschappen (Capitalatwork, Leleux, ...). Dit hoofdstuk is dus ook op hen van toepassing.

De privatebankingactiviteit neemt in België een belangrijke plaats in. In 2022 vertegenwoordigde deze activiteit een totaal beheerd vermogen ter waarde van EUR 454 miljard.

4.1.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Deze activiteit is bijzonder gevoelig omdat de herkomst van de vermogens soms moeilijk te achterhalen valt. Dit is het gevolg van de discretie die sommige eigenaars van grote vermogens verlangen. Dit wordt nog versterkt door de repatriëring van geldmiddelen als gevolg van de Europese regelgeving inzake fiscale transparantie die de afgelopen jaren in de Europese Unie verplicht is gesteld door middel van Richtlijnen.

Gezien de omvang van de betrokken bedragen, kunnen geldmiddelen van illegale herkomst makkelijk worden verborgen te midden van geldmiddelen van legale herkomst, wat het ontstaan van vermoedens of het identificeren van verdachte verrichtingen bemoeilijkt.

Deze activiteit wordt ook gekenmerkt door de verstrekking van soms agressief advies inzake fiscale optimalisatie. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van "Cum/Cum"- of "Cum/Ex"-structuren²⁵, wat een reputatierisico met zich mee kan brengen voor de financiële instellingen.

Andere productgerelateerde inherente risico's zijn:

- de frequentie en omvang van het grensoverschrijdend verkeer;
- complexe activastructuren in landen met een gunstig fiscaal stelsel;
- het gebrek aan transparantie over de herkomst van de geldmiddelen en het feit dat het in sommige gevallen moeilijk is om de uiteindelijke economische begunstigden te identificeren.

²⁵ Middels Cum/Cum (dividendarbitrage) verkopen buitenlandse beleggers in een binnenlands bedrijf die geen recht hebben op teruggave van de dividendbelasting, hun aandelen aan een binnenlandse bank die daar wel recht op heeft. Nadat de bank de teruggave onrechtmatig heeft verkregen van de fiscus, geeft ze de ontvangen dividenden terug aan de belegger in ruil voor een commissie. Cum/Ex houdt in dat aandelen rond het moment van de dividenduitkering meermaals worden verkocht tussen meerdere wereldwijde bankinstellingen, die allemaal verklaren dat ze de eigenaren van de aandelen zijn in hun land en de begunstigden van de bijbehorende dividenden.

Zodra de herkomst van de geldmiddelen gekend is, vermindert het inherent risico drastisch, aangezien de portefeuillebeheerverrichtingen door de financiële instelling zelf worden geïnitieerd in het kader van de uitvoering van haar mandaat. Daarom is de grootste waakzaamheid geboden bij de ontvangst van de geldmiddelen en moeten de inspanningen op dit vlak vooral worden gericht op de rechtvaardiging van de herkomst van de geldmiddelen en op de mate waarin deze herkomst strookt met de kenmerken van de cliënt, waaronder de omvang en herkomst van zijn vermogen.

Andere inherente risico's zijn:

- Kenmerken van de cliënten:
 - cliënten met inkomsten en/of een vermogen afkomstig van economische sectoren met een hoog risico (wapenhandel, bouw, casino's, mijnbouw, diamantsector);
 - cliënten die het voorwerp zijn geweest van geloofwaardige beschuldigingen van strafbare feiten (*negative press*);
 - cliënten die een ongebruikelijk niveau van discretie verlangen, met name voor de herkomst van de geldmiddelen (zie hierboven);
 - cliënten die verrichtingen uitvoeren die niet in overeenstemming zijn met hun profiel (met name de omvang van hun vermogen);
 - zeer vermogende en invloedrijke cliënten;
 - niet-ingezetenen en PPP's.
- De vraag naar grote hoeveelheden contant geld of edele metalen;
- Financiële regelingen met landen of gebieden met een hoger WG/FT-risico;
- Gebruik van complexe bedrijfsstructuren, zoals trusts of fiducieën (hoewel dit in België relatief weinig voorkomt);
- Commerciële activiteiten in verschillende landen;
- Grensoverschrijdende regelingen, waarbij ook niet-coöperatieve landen of gebieden betrokken kunnen zijn;
- Producten die anonimiteit bevorderen.

Gelet op het bovenstaande kan de score voor inherente risico's voor deze activiteit worden vastgesteld op 3,5 op 5 (significant).

4.1.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

De volgende kwetsbaarheden kunnen worden geïdentificeerd:

- het nastreven van commerciële doelstellingen en zwakke cultuur van SWG/FT-controles, wat te wijten kan zijn aan de vertrouwensband tussen relatiebeheerders en cliënten;
- de vereiste om over sterk gespecialiseerde technische en regelgevingskennis te beschikken over SWG en fiscaliteit;
- inzet van onvoldoende middelen voor de bestrijding van witwassen en belastingfraude, omdat het SWG/FT-toezicht de reputatie heeft haaks te staan op de commerciële belangen;
- problemen in verband met de uitwisseling van informatie binnen de groep wanneer dezelfde persoon een cliënt is van verschillende entiteiten van dezelfde groep (wat in sommige gevallen een probleem lijkt te zijn voor bepaalde derde landen);
- de moeilijkheden om de uiteindelijke begunstigden te identificeren;
- de moeilijkheden om de herkomst van de geldmiddelen te achterhalen, met name in het geval van verrichtingen in het kader van de door de Belgische wetgeving georganiseerde repatriëring van geldmiddelen (cf. eenmalige bevrijdende aangifte of EBA);
- de ontoereikende monitoring van de verrichtingen.

Er kunnen maatregelen worden genomen om deze risico's te beperken, zoals:

- versterking van de waakzaamheidsmaatregelen wanneer de cliënt of de uiteindelijke begunstigde een PPP is of in een risicoland is gevestigd;
- invoering van een SWG/FT-beleid op groepsniveau;

- versterking van de waakzaamheidsmaatregelen voor repatriëringen van geldmiddelen uit het buitenland;
- de vereisten opgenomen in de Europese richtlijn betreffende markten voor financiële instrumenten (MiFID), en in het bijzonder de vereisten met betrekking tot cliëntidentificatie.

Gelet op het bovenstaande wordt de kwetsbaarheid voor deze activiteit als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

4.1.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

De totaalscore voor het residueel witwasrisico dat verbonden is aan deze activiteit is 4 (hoog risico).

4.1.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherente risico's

Er lijkt geen verband te bestaan tussen private banking en terrorismefinanciering. Voor het aangaan van zakelijke relaties gelden vrij strikte voorwaarden, met name wat betreft het bedrag van het te beleggen vermogen. Daardoor is de activiteit niet aantrekkelijk voor personen die betrokken zijn bij terrorismefinanciering. Bovendien leent de activiteit zich niet voor snelle overmakingen van geïnvesteerde bedragen aan andere betrokkenen.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

Kwetsbaarheden

Behalve de hierboven vermelde kwetsbaarheden zijn er geen andere specifieke kwetsbaarheden verbonden aan terrorismefinanciering.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering die verbonden is aan deze activiteit wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

Residueel risico

Het residueel terrorismefinancieringsrisico dat verbonden is aan deze activiteit wordt als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

4.2 RETAIL BANKING

4.2.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Retailbanken bieden een breed scala aan diensten, zoals zicht- en spaarrekeningen, betalingsdiensten (overschrijvingen, opnames, bankkaarten, ...), kredietverlening (consumentenkrediet, hypothecair krediet, ...), en dit zowel aan particulieren als aan kleine en middelgrote ondernemingen.

De activiteit in België

Retailbanken zijn sterk aanwezig in België, zowel in de vorm van banken naar Belgisch recht als van bijkantoren van banken naar buitenlands recht (voornamelijk EER). Het kan gaan om grote universele banken, maar ook om kleine en middelgrote banken (bv. Argenta, Crelan).

De concurrentie is zeer sterk en wordt gekenmerkt door:

- onder druk staande marges, hetgeen de laatste jaren nog werd versterkt door de lage rente-omgeving;
- een toenemende digitalisering en een drastische vermindering van het aantal bankkantoren.

4.2.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

De retailactiviteit wordt gekenmerkt door het zeer grote aantal cliënten, het zeer grote aantal verrichtingen (met name betalingsverrichtingen) dat voor deze cliënten wordt uitgevoerd, en de zeer uiteenlopende bedragen die hiermee gemoeid zijn, waardoor het moeilijk kan zijn om potentiële witwasverrichtingen te identificeren. Een ander kenmerk van deze activiteit is dat de cliënten zeer diverse profielen hebben, waaronder cliënten die bijzondere risico's inhouden die samenhangen met hun beroep. Anderzijds worden deze verrichtingen uitgevoerd in het kader van zakelijke relaties die vaak duurzaam zijn, wat betekent dat de bank in principe beschikt over relatief gedetailleerde kennis van haar cliënten, waaronder de herkomst van hun geldmiddelen, wat het opsporen van atypische verrichtingen zou moeten vergemakkelijken. Bovendien zijn de aan de retailverrichtingen verbonden witwasrisicofactoren al geruime tijd relatief goed bekend, wat het risico dat inherent is aan deze activiteit verkleint.

Retailbanken zijn in het bijzonder blootgesteld aan het risico verbonden aan het gebruik van contant geld (stortingen/opnames in contanten), en in mindere mate aan het risico verbonden aan producten die anonimiteit bevorderen. Dat risico is echter veeleer beperkt in België, behalve in enkele specifieke gevallen zoals de terugbetaling van leningen door derden die niet vooraf werden geïdentificeerd. Ook het risico dat verbonden is aan de digitalisering en aan de praktische gevolgen daarvan (zoals identificatie op afstand) neemt snel toe.

Andere factoren van het risico dat inherent is aan deze activiteit zijn:

- de beroepsactiviteit van de cliënt;
- de toegankelijkheid en het ruime aanbod aan bankrekeningen;
- de aard van de aangeboden producten en diensten, waaronder de opname van contant geld;
- de wijze waarop de rekeningen worden gecrediteerd (probleem van de traceerbaarheid van deposito's in contanten);
- grensoverschrijdend risico;
- het gebruik van nieuwe technologieën voor producten die niet altijd goed zijn gekend;
- het openen van een bankrekening aan de hand van valse documenten;
- Fraude via geldezels die door criminelen worden gebruikt als schakel in de fase van de verspreiding van de opbrengst van fraude.

Het inherent risico wordt als matig beoordeeld (score van 2,5 op 5).

4.2.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

De belangrijkste kwetsbaarheden van retailbanken zijn de volgende:

- onvoldoende middelen, met name op het gebied van IT en personeel, om een (extreem grote) stroom van informatie (KYC) en verrichtingen (KYT) te controleren;
- de moeilijkheid om een nauwkeurig beeld te krijgen van het profiel van een cliënt waaraan verschillende producten en diensten zijn verstrekt;

- de moeilijkheid om de UBO's te identificeren in het geval van cliënten die rechtspersonen zijn en om deze informatie op te nemen in het systeem voor de monitoring van de verrichtingen;
- het gebruik van IT-systemen die onvoldoende robuust zijn en, desgevallend, niet onderling verbonden zijn, wat nochtans nodig is om ervoor te zorgen dat de informatie-uitwisseling tussen de eerste twee verdedigingslijnes correct verloopt en dat niet kan worden afgeweken van de genomen maatregelen (productbeperkingen, enz.);
- het grote aantal verrichtingen waarover moet worden gewaakt;
- het gebruik van geautomatiseerde monitoringsystemen die gebaseerd zijn op modellen en grondslagen die niet volledig worden beheerst (black box) of die niet voldoende up-to-date zijn en dus onvoldoende rekening houden met veranderingen in risico's of nieuwe trends;
- IT-procedures en -systemen die onvoldoende effectief zijn om te garanderen dat de informatie over de cliënten correct wordt opgeslagen en beschikbaar is;
- het potentieel grote aantal atypische verrichtingen;
- de invoering van mechanismen om het aantal door de AMLCO te behandelen alerts te beperken;
- de inzet voor de compliancefunctie van personeel met een juniorprofiel of zonder ervaring op het gebied van SWG/FT.

De kwetsbaarheid wordt als matig beoordeeld (score van 2,5 op 5).

4.2.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

De totaalscore voor het residueel witwasrisico is 2,5 op 5 (matig risico).

4.2.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherent risico

Het feit dat bank- en betaalrekeningen voor de overgrote meerderheid van de burgers toegankelijk zijn, stelt de instellingen bloot aan het risico van terrorismefinanciering. Geldmiddelen kunnen via een rekening passeren voordat ze worden gebruikt om een terroristische groepering of actie te financieren, of om het vertrek van strijders naar conflictgebieden of naburige regio's te financieren.

Het is niet eenvoudig voor financiële instellingen om in hun monitoringsystemen geschikte en voldoende gedetailleerde scenario's op te nemen die hen in staat stellen in de massa dagelijkse verrichtingen de atypische verrichtingen te identificeren die in verband kunnen worden gebracht met terrorismefinanciering. Om te voorkomen dat ze de aandacht trekken en geïdentificeerd worden door de scenario's van het monitoringstelsel, blijven de overgemaakte bedragen bovendien meestal onder de EUR 1.000. Zoals Europol vermeldt, blijft *smurfing*²⁶ een courante praktijk.

Controleacties hebben tijdelijke tekortkomingen aan het licht gebracht aan de systemen voor de screening van cliënten en tegenpartijen ten aanzien van de sanctielijsten.

Uit de huidige tendensen blijkt ook dat sommige terroristische acties worden gefinancierd met de inkomsten van de bij terroristische activiteiten betrokken personen, met name via hun bankrekening. De traditionele bankdiensten (retailrekeningen) zijn dus een mogelijk vehikel voor het gebruik en de overmaking van de persoonlijke middelen van terroristen of sympathisanten met het oog op de financiering van terrorisme.

²⁶ Het opsplitsen van transacties

Consumentenkredieten die niet bestemd zijn voor de financiering van een specifieke uitgave kunnen mogelijk misbruikt worden voor terrorismefinanciering als het gaat om een kleine lening en, in het geval van meerdere kleine leningen, als de bedragen contant kunnen worden opgenomen.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

Kwetsbaarheden

Naast de hierboven vermelde kwetsbaarheden blijkt ook dat verrichtingen die moeten worden geïdentificeerd tussen een extreem groot aantal kleine verrichtingen, het monitoren en identificeren van verdachte verrichtingen bemoeilijkt. Daarenboven kan onboarding op afstand, een fenomeen dat steeds meer voorkomt, in sommige gevallen leiden tot identiteitsdiefstal.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering wordt voor deze activiteit als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

Residueel risico

Het terrorismefinancieringsrisico dat verbonden is aan deze activiteit wordt als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

4.3 CORPORATE BANKING

4.3.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Corporate banking houdt in dat er bankdiensten aan ondernemingen worden geleverd, zoals:

- financieringen (leningen, liquiditeitskredieten/rekening-courantkredieten, investeringskredieten met uitzondering van leasing, factoring en vastgoedleningen, disagio, herfinanciering van facturen, overdracht van handelsvorderingen);
- betaaldiensten;
- bewaarnemingsdiensten;
- spaardiensten (spaarrekening, termijnrekening) en beleggingen.

De activiteit in België

Corporatebankingdiensten worden in België hoofdzakelijk verleend door twee soorten instellingen: de grote universele banken en een twintigtal dochterondernemingen of bijkantoren van buitenlandse instellingen - waarvan sommige gevestigd zijn in landen met een hoger risico - die zijn opgericht om de activiteiten van binnenlandse ondernemingen in het buitenland (België of Europa) te ondersteunen.

Uitbesteding is mogelijk voor nevenfuncties zoals IT of boekhouding. Kleinere instellingen zoals dochterondernemingen en bijkantoren, die geen eigen interneauditfunctie en compliancefunctie hebben, mogen deze functies ook uitbesteden. Belangrijke elementen van activiteiten waarvoor een vergunning is vereist mogen in elk geval niet worden uitbested.

4.3.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Aan corporatebankingdiensten zijn de volgende inherente risico's verbonden:

- Voor kredieten aan ondernemingen:
 - tussenkomst van een rechtspersoon als debiteur: dit kan het mogelijk maken om de illegale herkomst te verbergen van de geldmiddelen die worden gebruikt om het krediet terug te betalen en om de uiteindelijke begunstigde de verrichtingen te doen "sturen";
 - risico op documentfraude waarbij een onjuist beeld wordt gegeven van de boekhoudkundige situatie van de onderneming, wat het plegen van strafbare feiten (bedrieglijk organiseren van onvermogen, misbruik van vennootschapsgoederen) kan bevorderen;
 - het verlenen van krediet aan ondernemingen waarvan de situatie ernstig in gevaar is of die aan een collectieve procedure zijn onderworpen, of aan "slapende" bedrijven die gereactiveerd worden voor criminele doeleinden;
 - herfinanciering van valse schuldvorderingen: de instelling koopt een schuldvordering terwijl er geen daadwerkelijke levering van goederen of diensten heeft plaatsgevonden en betaalt de schuldeiser, die geld ontvangt van een financiële instelling. Deze instelling wordt op basis van de valse schuldvordering vergoed door de schuldenaar met geldmiddelen van dubieuze herkomst, die op die manier worden witgewassen;
 - onderfacturering of overfacturering, waarbij de koper en verkoper een bedrag kunnen recupereren dat hoger is dan de waarde van de geleverde goederen of diensten: het extra bedrag wordt door de koper teruggestort aan de verkoper in het geval van onderfacturering, of door de verkoper aan de koper in het geval van overfacturering ("trade based money laundering"). Met name de bouwsector en de sector van de openbare werken evenals van de import/export, al dan niet via overheidsopdrachten in opkomende landen, zijn hiervoor vatbaar. In deze sectoren is er namelijk een risico op onderliggende strafbare feiten die verband houden met corruptie of illegale verwerving van belangen;
 - de mogelijkheid om geldmiddelen van dubieuze herkomst te gebruiken om een lening terug te betalen, in het bijzonder wanneer de cliënt actief is in sectoren met een hoog witwasrisico waar veel gebruik wordt gemaakt van contant geld;
 - een te grote schuldopbouw kan een middel zijn om zich op frauduleuze wijze insolvent te laten verklaren. Wanneer een onderneming zich borg stelt voor een lening aan een andere onderneming of aan een natuurlijk persoon (ondernemer), kan dit misbruik van vennootschapsgoederen uitmaken.
- Voor leasing:
 - door gebruik te maken van leasing kunnen criminelen materiële roerende goederen met een aanzienlijke waarde (bv. luxeauto's) verwerven zonder dat het goed moet worden aangekocht en dus zonder dat de herkomst van de voor de aankoop gebruikte geldmiddelen moet worden aangetoond.

Gelet op het bovenstaande kan de score voor inherente risico's worden vastgesteld op 3 op 5 (significant).

4.3.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

De Belgische markt wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van grote bijkantoren van instellingen die binnen of buiten de EER gevestigd zijn. In sommige gevallen wordt er sterk vertrouwd op instrumenten die ontwikkeld zijn door de groep, waarvan de moederonderneming soms gevestigd is in een land met een hoog WG/FT-risico, en die niet noodzakelijk rekening houden met de specifieke kenmerken van de activiteiten in België. Deze instrumenten moeten bovendien voldoende doeltreffend zijn.

In sommige van deze instellingen werd ook een SWG/FT-personeelsverloop vastgesteld.

Voorts bleek dat het niet altijd makkelijk is om de uiteindelijke begunstigen te identificeren en om van deze informatie nuttig gebruik te maken in de mechanismen voor het opsporen en analyseren van atypische verrichtingen.

Het gebruik van nieuwe technologieën en van handelsrelaties op afstand (niet face-to-face) vormen een kwetsbaarheid.

Maatregelen die door de instellingen worden genomen:

- de financiële instellingen die in deze sector actief zijn, zijn over het algemeen goed op de hoogte van de risico's die gepaard gaan met het witwassen van geld;
- steeds minder banken zijn geïnteresseerd in het segment van de ondernemingen die actief zijn in risicogevoelige sectoren zoals de diamantsector. De ondernemingen die actief zijn in de diamantsector zijn de voorbije jaren op zoek moeten gaan naar een gespecialiseerde dienstverlener, omdat er sprake was van een zekere mate van “de-risking”;
- in het algemeen verlenen financiële instellingen geen diensten meer aan ondernemingen die als trusts zijn opgericht.

De kwetsbaarheid wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

4.3.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Aan de corporatebankingactiviteit is een matig residueel witwasrisico verbonden (score van 2,5 op 5).

4.3.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherent risico

Het inherente terrorismefinancieringsrisico dat aan deze activiteit is verbonden, is vrij laag, gelet op de complexiteit van de constructies die moeten worden opgezet. Bovendien gaat het bij deze activiteit doorgaans om grote bedragen, wat niet compatibel is met de huidige wijze waarop terroristische organisaties momenteel worden gefinancierd. Momenteel zijn er geen aanwijzingen dat van deze financieringsmethode al gebruik werd gemaakt door terroristische organisaties.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

Kwetsbaarheid

Behalve de hierboven vermelde kwetsbaarheden zijn er geen andere specifieke kwetsbaarheden verbonden aan terrorismefinanciering.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering die verbonden is aan deze activiteit wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

Residueel risico

Het residueel terrorismefinancieringsrisico dat verbonden is aan deze activiteit wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

4.4 TRADE FINANCE

4.4.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Trade finance is een vorm van corporate banking die inhoudt dat bij een handelstransactie een derde partij (een kredietinstelling) optreedt als tussenpersoon om betalingen te organiseren en zo het verkeer van goederen en de levering van diensten zowel nationaal als internationaal te vergemakkelijken. Het doel is om te garanderen dat de goederen die bij de transactie betrokken zijn, zowel geleverd als betaald worden.

Enkele voorbeelden van trade finance-producten zijn:

- Open rekeningen;
- Documentair krediet;
- Documentair incasso.

De activiteit in België

De grote "universele" banken naar Belgisch recht zijn over het algemeen actief in deze sector. Daarnaast zijn er een twintigtal dochterondernemingen of bijkantoren van niet-EER instellingen, waarvan sommige gevestigd zijn in landen met een hoger risico, om de trade finance-activiteiten van deze instellingen in België of in de EER te ondersteunen.

4.4.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

De inherente risico's van deze activiteit zijn de volgende:

- Bepaalde verrichtingen kunnen geografisch gezien betrekking hebben op landen die gekenmerkt worden door een hoog WG/FT-risico, of landen waar de onderliggende WG/FT-misdrijven vaak voorkomen (namaak, drugshandel);
- Van trade finance-activiteiten kan gebruik worden gemaakt om op schijnbaar legitieme wijze in het buitenland verworven middelen te repatriëren of om goederen van dubieuze herkomst te exporteren. Onder- of overfacturatie kan het mogelijk maken om geldmiddelen van dubieuze herkomst van het ene naar het andere land te repatriëren, om het bedrag aan terugbetaalbare btw kunstmatig te verhogen of om het bedrag aan verschuldigde douanerechten te verlagen. Van internationale trade finance-activiteiten kan ook gebruik worden gemaakt om inbreuken te financieren op embargo's met betrekking tot goederen of landen waarvoor deze goederen zijn bestemd;
- De techniek van het meervoudig factureren (het opmaken van meerdere facturen voor dezelfde verrichting) kan gebruikt worden om geldtransfers van dubieuze herkomst economisch te rechtvaardigen.

Gelet op het bovenstaande kan de score voor inherente risico's worden vastgesteld op 3 op 5 (significant).

4.4.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

Kredietinstellingen hebben niet altijd volledige toegang tot informatie over de handelstransactie en de betrokken partijen. Het is soms moeilijk voor hen om te achterhalen welke activiteiten de partijen (of een van hen) werkelijk uitoefenen en om te beoordelen of de verrichting strookt met de activiteiten van de betrokken ondernemingen. Het vormt ook een uitdaging voor kredietinstellingen om over de nodige deskundigheid te beschikken die hen in staat moet stellen om de geschiktheid van de verstrekte documenten adequaat te kunnen beoordelen.

De kwetsbaarheid wordt als significant beoordeeld (score van 3 op 5).

4.4.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Aan trade finance is een significant witwasrisico verbonden (score van 3 op 5).

4.4.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherent risico

Het terrorismefinancieringsrisico is vrij laag gezien de complexiteit van de constructies die moeten worden opgezet en de kennis die vereist is. Bovendien gaat het bij deze activiteit doorgaans om grote bedragen, wat niet compatibel is met de huidige wijze waarop terroristische organisaties worden gefinancierd. Momenteel zijn er geen aanwijzingen dat van deze financieringsmethode al gebruik werd gemaakt door terroristische organisaties.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

Kwetsbaarheid

Behalve de hierboven vermelde kwetsbaarheden zijn er geen andere specifieke kwetsbaarheden verbonden aan terrorismefinanciering.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering die verbonden is aan deze activiteit wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

Residueel risico

Het risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

4.5 MANUELE WISSELDIENSTEN

4.5.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Manuele wisseldiensten omvatten het accepteren van de onmiddellijke omwisseling van bankbiljetten of munten in verschillende valuta's, evenals de omwisseling van contant geld dat aan een cliënt wordt geleverd, in ruil voor betaling met een ander betaalmiddel in een andere vreemde valuta.

De activiteit in België

Hoewel deze activiteit sterk is afgenomen na de invoering van de euro in 2002, wordt ze nog steeds uitgeoefend door een groot aantal retailbanken en door beursvennootschappen en betalingsinstellingen. De wisselactiviteit komt vooral voor in grote steden, in toeristische steden en rond de havens van Antwerpen en Zeebrugge. Sommige financiële instellingen hebben overeenkomsten gesloten met scheepvaartmaatschappijen om hun buitenlandse bemanning in euro te kunnen betalen.

4.5.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Het witwasrisico is vooral groot bij personen die deviezen wensen te wisselen waarvan de herkomst moeilijk te achterhalen is.

De belangrijkste risico's die inherent zijn aan de activiteit hebben te maken met:

- het frequent gebruik van contant geld;
- de aard van het cliënteel, vaak immigranten, asielzoekers, grensarbeiders en toeristen;
- veel verrichtingen zijn occasioneel, waardoor het moeilijk is om een goede kennis te verkrijgen van de cliënt;
- cliënten kunnen geld omwisselen in een andere valuta om de omzetting of de overdracht ervan te vergemakkelijken;
- het opsplitsen van wisselverrichtingen, desgevallend bij verschillende instellingen, om de aandacht niet te trekken, soms onder verschillende namen, of door gebruik te maken van geldezels om de identificatiedrempels die door de instellingen worden gehanteerd te omzeilen;
- cliënten die banden hebben met landen met een verhoogd risico.

Gelet op het bovenstaande wordt de score voor inherente risico's beoordeeld als hoog (score van 4 op 5).

4.5.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

De financiële instellingen die deze diensten aanbieden, zijn kwetsbaar om de volgende redenen:

- het gebrek aan ervaring en relevante en continue bijscholing van de bestuurders en/of het SWG/FT-personeel;
- het gebrek aan kennis van bepaalde medewerkers die rechtstreeks in contact staan met de cliënten kan de doeltreffendheid van de identificatie en verificatie van de identiteit van de cliënt beperken en het verzamelen van informatie over de herkomst van de geldmiddelen bemoeilijken;
- het hoge SWG/FT-personeelsverloop en de moeilijkheden die de sector in België ondervindt om geschikt personeel aan te werven;
- de herkomst van geldmiddelen kan moeilijk te achterhalen zijn.

De materialiteit van deze kwetsbaarheden kan variëren naargelang van het type en de structuur van de instelling. Over het algemeen worden de kwetsbaarheden als significant beoordeeld (score van 3 op 5).

4.5.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Voor de manuele wisseldiensten wordt het risico als significant beoordeeld (score van 3,5 op 5).

4.5.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherent risico

Wat de financiering van terrorisme betreft kunnen manuele wisseldiensten aantrekkelijk zijn omdat ze gebaseerd zijn op het gebruik van contant geld, het omzetten en de overdracht van valuta vergemakkelijken en geen speciale kennis vereisen. Het opsplitsen van wisselverrichtingen bij verschillende financiële instellingen om de aandacht niet te trekken, soms onder verschillende

namen, of door gebruik te maken van geldezels om identificatiedrempels te omzeilen, vormt een risico.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

Kwetsbaarheid

Behalve de hierboven vermelde kwetsbaarheden zijn er geen andere specifieke kwetsbaarheden met betrekking tot terrorismefinanciering.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering die verbonden is aan deze activiteit wordt als significant beoordeeld (score van 3 op 5).

Residueel risico

Het residueel terrorismefinancieringsrisico dat verbonden is aan deze activiteit wordt als significant beoordeeld (score van 3,5 op 5).

4.6 BORGSTELLING EN VERPANDING

4.6.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Borgstelling en verpanding zijn twee aanvullende overeenkomsten die kunnen worden toegevoegd aan een hoofdverplichting die een natuurlijke persoon of rechtspersoon heeft jegens een kredietinstelling. De borgsteller verbindt zich ertoe een verplichting jegens de schuldeiser na te komen als de debiteur dit niet doet. Verpanding is de overdracht van een of meer materiële of immateriële activa, nu of in de toekomst, zoals kunstwerken, bedrijfsaandelen, financiële effecten of levensverzekerings- of kapitalisatieovereenkomsten, als zekerheid voor een verplichting. Een rekening kan in pand worden gegeven als het een effectenrekening is.

4.6.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Van verpanding kan gebruik worden gemaakt in het kader van bepaalde constructies om belastingen te ontduiken. Zo kan een cliënt een lombardkrediet afsluiten, waarbij een levensverzekeringsovereenkomst als onderpand dient voor een vastgoedlening. De lener betaalt achteraf de lening niet terug met geldmiddelen, maar maakt gebruik van de levensverzekeringsovereenkomst voor de terugbetaling.

Borgstelling biedt dan weer de mogelijkheid om een gewaarborgde schuld te betalen met middelen van een derde, waardoor de herkomst van de geldmiddelen moeilijk achterhaald kan worden.

Gelet op het bovenstaande kan de score voor inherente risico's worden vastgesteld op 1,5 op 5. (laag).

4.6.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

Aangezien de borgsteller geen cliënt is van de financiële instelling, heeft de instelling minder kennis van de borgsteller en zijn kenmerken.

Bovendien kan de herkomst van de geldmiddelen moeilijk te achterhalen zijn.

De kwetsbaarheid wordt als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

4.6.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Borgstelling en verpanding worden beschouwd als activiteiten met een laag witwasrisico (score van 1,5 op 5).

4.6.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Uit het bovenstaande blijkt dat aan deze activiteit geen bijzondere terrorismefinancieringsrisico's zijn verbonden, aangezien de gebruikte technieken niet toestaan om voldoende snel geldmiddelen ter beschikking te stellen voor een mogelijke terroristische actie. Het terrorismefinancieringsrisico kan als laag worden beoordeeld (score van 1,5 op 5).

4.7 FACTORINGDIENSTEN

4.7.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Factoring is een methode voor het financieren en innen van vorderingen die voornamelijk wordt aangeboden door kredietinstellingen en die het leveranciers mogelijk maakt hun facturen vooruit te laten betalen, om op die manier over cashflow te beschikken vóór de contractuele betalingsdatum. Factoring bestaat uit drie soorten diensten, die al dan niet afzonderlijk kunnen worden onderschreven door de onderneming:

- inning van openstaande facturen, inclusief het beheer van de factuur (registratie van facturen, aanmanen van debiteuren bij te late betaling, enz.)
- financiering van de cashflow door het voorschieten van het bedrag van de vorderingen zodra deze door de cliënt worden overgedragen;
- kredietverzekering met betalingswaarborg voor de vordering.

De activiteit in België

De meeste banken die actief zijn in de “corporate” sector bieden diensten aan met betrekking tot het opzetten en beheren van factoringverrichtingen.

4.7.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

Factoring kan worden gebruikt voor de financiering van valse vorderingen. De instelling koopt een schuldvordering terwijl er geen daadwerkelijke levering van goederen of diensten heeft plaatsgevonden en betaalt de schuldeiser, die geld ontvangt van een financiële instelling. Deze instelling wordt op basis van de valse schuldvordering vergoed door de schuldenaar met geldmiddelen van dubieuze herkomst, die op die manier worden witgewassen.

Er kan een risico zijn op overfacturering, waarbij de koper en verkoper meer terugkrijgen dan ze eigenlijk hebben betaald voor de geleverde goederen of diensten. De verkoper kan het te veel in rekening gebrachte bedrag terugbetalen aan de koper.

Gelet op het bovenstaande kan de score voor inherente witwasrisico's worden vastgesteld op 2 op 5 (matig).

4.7.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

Het kan moeilijk zijn voor kredietinstellingen om na te gaan of een bepaalde verrichting strookt met de activiteiten van de betrokken ondernemingen.

De kwetsbaarheid wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

4.7.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Factoring wordt beschouwd als een activiteit met een matig witwasrisico (score van 2 op 5).

4.7.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Wat de financiering van terrorisme betreft, blijkt uit het bovenstaande dat deze activiteit geen bijzondere terrorismefinancieringsrisico's inhoudt, aangezien de gebruikte technieken niet toelaten om voldoende snel geldmiddelen ter beschikking te stellen voor een mogelijke terroristische actie. Het terrorismefinancieringsrisico wordt als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

4.8 CORRESPONDENT BANKING

4.8.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Correspondent banking is het verlenen van bankdiensten door een bank, die als correspondentbank handelt, aan een andere bank die de cliënt is, met inbegrip van het verstrekken van een rekening-courant en aanverwante diensten (zoals thesauriebeheer, internationale geldovermakingen, wisseldiensten, onderlinge relaties tussen krediet- en financiële instellingen, enz.). De correspondentinstelling voert dus verrichtingen uit voor rekening van derden.

De activiteit in België

Correspondent banking is in België geconcentreerd bij enkele van de belangrijkste kredietinstellingen.

4.8.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

De risico's die inherent zijn aan correspondent banking zijn de volgende:

- via de verlening van bankdiensten aan shell *banks*²⁷ of banken waarop onvoldoende toezicht wordt gehouden, kunnen niet-gereguleerde of onvoldoende gereguleerde instellingen indirect toegang krijgen tot het bancaire systeem. Dergelijke instellingen die in *offshore* gebieden gevestigd zijn, zijn in het bijzonder blootgesteld aan WG/FT-*risico's*;
- aangezien de correspondentbank aan de respondentbank diensten verleent die bestaan in de uitvoering van verrichtingen die door de cliënten van deze laatste worden geïnitieerd, wordt het inherente witwasrisico dat aan de correspondentbankactiviteit is verbonden, zeer sterk beïnvloed door de kwaliteit en de doeltreffendheid van de mechanismen ter voorkoming van het witwassen van geld die door de respondentbank worden toegepast en door de sectoren waarin haar cliënten actief zijn;

²⁷ Zoals gedefinieerd in artikel 4, 37° SWG/FT-wet.

- de inherente risico's van deze activiteit worden ook sterk beïnvloed door geografische risico's wanneer de respondentbanken gevestigd zijn in landen of gebieden waar de antiwitwaswetgeving en/of het toezicht op de effectieve toepassing ervan aanzienlijke tekortkomingen vertonen;
- de risico's zijn nog groter wanneer de correspondentbank de correspondentbankrelatie niet alleen gebruikt voor haar eigen cliënten, maar ook om dezelfde of soortgelijke correspondentbankdiensten aan te bieden aan verschillende andere banken die in hetzelfde land of zelfs andere landen zijn gevestigd ("netting"): in dit geval worden de witwasrisico's waaraan de correspondentbank is blootgesteld, sterk beïnvloed door de kwaliteit van de mechanismen ter voorkoming van het witwassen van geld die door deze andere respondentbanken worden toegepast, en, in voorkomend geval, door het geografische risico dat eraan verbonden is;
- de aangeboden diensten kunnen het openen van een *payable-through accounts* omvatten, waardoor de cliënt van de respondentinstelling rechtstreeks verrichtingen kan uitvoeren op de rekening van de respondentinstelling.

De inherente witwasrisico's die aan deze activiteiten zijn verbonden, worden als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

4.8.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

Het is vaak moeilijk voor financiële instellingen om relevante en betrouwbare informatie te verkrijgen over de activiteiten en de kwaliteit van de mechanismen ter voorkoming van het witwassen van geld van de respondentinstellingen. Ook is het moeilijk om voldoende personele middelen in te zetten die over passende kennis en ervaring beschikken om de individuele risicobeoordeling van elke respondentinstelling uit te voeren en haar verrichtingen te analyseren. Daarnaast moeten de correspondentbanken over specifieke instrumenten beschikken om de verrichtingen van de correspondentbanken adequaat te kunnen monitoren, rekening houdend met het profiel van elk van hen.

Een andere kwetsbaarheid is dat de rekening van de respondentbank kan worden gebruikt door andere respondentbanken die een directe relatie hebben met de respondentinstelling maar niet met de correspondentbank (*nesting account* of geneste rekeningen) of zelfs in het geval van compensatie (*downstream clearing*), zodat de correspondentinstelling indirect diensten verleent aan andere banken die niet tot haar respondentinstellingen behoren.

Omgekeerd wordt opgemerkt dat dit soort financiële diensten enkel wordt geleverd door belangrijke of gespecialiseerde financiële instellingen die over aanzienlijke middelen beschikken en gespecialiseerd personeel kunnen aanwerven.

Aangezien correspondent banking activiteiten een aaneenschakeling van verrichtingen met zich meebrengen waarbij verschillende instellingen tussenkomen, kan het moeilijker zijn om begunstigen of betalende te detecteren die zijn opgenomen op internationale sanctielijsten.

Correspondentbankactiviteiten met instellingen die gevestigd zijn in derde landen (buiten de EER) brengen inherent grotere kwetsbaarheden met zich mee, aangezien de respondentinstelling dan onderworpen is aan (regelgevende en/of toezichthoudende) SWG/FT-vereisten die verschillen van de Europese vereisten.

De kwetsbaarheid voor het witwasrisico van instellingen die deze activiteit uitoefenen, wordt als matig beoordeeld voor grensoverschrijdende correspondentbankactiviteiten binnen de EER (score van 2,5 op 5) en als significant voor grensoverschrijdende correspondentbankactiviteiten buiten de EER (score van 3 op 5).

4.8.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Het residueel witwasrisico kan als significant worden beoordeeld (score van 3,5 op 5).

4.8.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherent risico

Wat het terrorismefinancieringsrisico betreft kan grensoverschrijdend correspondentbankieren personen of entiteiten waarvan de tegoeden bevroren zijn, in staat stellen indirect toegang te krijgen tot het bancaire systeem via banken die gevestigd zijn in derde landen (bijvoorbeeld als de correspondentbank bankdiensten verleent aan banken die vestigingen hebben in gebieden met een verhoogd risico op terrorismefinanciering).

De banken lopen dus het risico onvrijwillig terrorismegeld over te maken wanneer ze correspondentbankdiensten verlenen aan andere buitenlandse financiële instellingen. De bank kan onbewust verrichtingen van buitenlandse banken verwerken voor medeplichtige organisaties of personen. Het kan bijvoorbeeld gaan om grotere geldtransfers die voor rekening van Hezbollah of de geldschieters ervan worden verricht, of geld dat via Iran wordt doorgesluist om terroristische proxies, regionale militante groeperingen of andere kwaadwillige activiteiten te steunen.

Het is belangrijk dat de regels en maatregelen met betrekking tot de naleving van de sancties, de bevrozing van tegoeden en de bepalingen inzake financiële embargo's naar behoren worden toegepast en dat de UBO's correct worden geïdentificeerd.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als hoog beoordeeld (score van 4 op 5).

Kwetsbaarheid

Naast de hierboven vermelde kwetsbaarheden kan worden opgemerkt dat de bedragen van de verrichtingen ter financiering van terrorisme in België over het algemeen klein zijn en mogelijk niet kunnen worden geïdentificeerd door het monitoringsysteem voor correspondentbankverrichtingen, waarmee veel grotere bedragen zijn gemoeid.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering die verbonden is aan deze activiteit wordt als significant beoordeeld (score van 3 op 5).

Residueel risico

Het terrorismefinancieringsrisico wordt als significant beoordeeld (score van 3,5 op 5).

4.9 CLEARING EN AFWIKKELING/BEWAARNEMING/ACTIVITEIT VAN CENTRALE EFFECTENBEWAARINSTELLINGEN

4.9.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Bij clearing en afwikkeling worden er aan- en verkopen van effecten uitgevoerd en afgewikkeld, door effecten van de ene rekening naar de andere over te boeken tegen betaling van de prijs, waardoor de partijen na de uitvoering van de transactie van hun respectieve verplichtingen worden ontheven. Deze activiteit wordt ook uitgeoefend door grote ondernemingen en instellingen die niet onder toezicht staan.

De rol van de centrale effectenbewaarinstelling (CSD) is tweeledig:

- ze fungeert als notaris, in die zin dat ze de effecten registreert op het moment dat ze worden uitgegeven. Ze doet dus dienst als schakel tussen de bedrijven die financiële effecten uitgeven en er hun effecten deponeren, en de financiële tussenpersonen die deze effecten namens beleggers (of voor eigen rekening) aanhouden.
- als beheerder van het effectenafwikkelingssysteem zorgt ze ervoor dat de effecten kunnen circuleren tussen de deelnemers. Ze stelt de financiële tussenpersonen dus in staat om financiële effecten tegen betaling te leveren na de verhandeling of verkoop ervan.

De activiteit in België

Gelet op de aanwezigheid van essentiële spelers op het Belgisch grondgebied, zijn bewaarnemingsdiensten en activiteiten van centrale effectenbewaarinstellingen zeer belangrijk in België.

Naast afwikkeling van effectenverrichtingen bieden deze financiële instellingen ook andere ondersteunende diensten aan die verband houden met effectenactiviteiten, zoals

- Het lenen en uitlenen van effecten: intraday-leningen worden altijd door een onderpand gedekt zodat de verrichtingen op tijd kunnen worden afgewikkeld;
- Asset servicing en bewaarneming;
- Aan beleggingsfondsen gerelateerde diensten;
- Het beheer van zekerheden;
- Fund settlement-diensten;
- Geldtransferdiensten: zeer beperkte "bankrekening"-diensten. Deelnemers kunnen de opbrengsten van effectenverkoop op hun eigen rekeningen bij (andere) commerciële banken storten.

4.9.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

De risico's die inherent zijn aan clearing en afwikkeling, bewaarneming en de activiteiten van centrale effectenbewaarinstellingen zijn vergelijkbaar met de risico's die verbonden zijn aan correspondentbankactiviteiten wanneer de cliënt zelf een bank of financiële instelling is die onderworpen is aan de verplichtingen inzake SWG (zie hierboven).

Hoewel de deelnemers aan een centrale effectenbewaarinstelling hun cliënten ook monitoren aan de hand van hun eigen SWG/FT-systemen, vormen verrichtingen voor eigen rekening en met derden niettemin een risicofactor door hun complexiteit. En hoewel alle stromen traceerbaar zijn, kan het feit dat ze verrekend kunnen worden met andere verrichtingen het moeilijk maken om verdacht gedrag te identificeren. Door de enorme hoeveelheid instructies tussen de deelnemers, de eventuele verrekening ervan en de verscheidenheid aan mogelijke instructies, heeft de centrale effectenbewaarinstelling geen gedetailleerd beeld van de onderliggende strategieën van de verrichtingen die via haar systeem passeren.

Instellingen kunnen worden geconfronteerd met bijzondere mechanismen die zijn opgezet om belasting te ontduiken. Dit is bijvoorbeeld het geval met "Cum/Ex" of "Cum/Cum". Dit zijn dividendarbitragesystemen die gericht zijn op het ontduiken of onterecht terugvorderen van de roerende voorheffing gelinkt aan een financieel instrument. Rond de dividenddatum worden verschillende verrichtingen uitgevoerd om de belastingautoriteiten van de betrokken landen te misleiden²⁸.

De bedragen van de verrichtingen zijn bijzonder hoog, waardoor het risico verhoogt. De inherente risico's van deze activiteiten worden als matig beoordeeld (score van 2,5 op 5).

²⁸ Voor meer details wordt verwezen naar het gedeelte over private banking.

4.9.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

De entiteiten die deze activiteit in België uitoefenen, zijn gespecialiseerd en beschikken duidelijk over expertise.

Het risico wordt ook beperkt doordat de deelnemers aan een centrale effectenbewaarinstelling en de instellingen die hieraan ondersteuning geven zelf onder toezicht staande entiteiten zijn die onderworpen zijn aan SWG/FT-toezicht en geen cliënten hebben die natuurlijke personen zijn.

Bovendien zijn de deelnemers onderworpen aan waakzaamheidsmaatregelen, waarbij wordt gecontroleerd of ze voldoen aan de toelatingscriteria (bijvoorbeeld gemonitord worden door een SWG/FT-systeem), voornamelijk op basis van geografische risicocriteria. De onboarding van de deelnemers omvat procedures om hun naleving van de vereisten inzake registratie, vergunning, aandeelhouders en leiders te verifiëren en ook, afhankelijk van hun statuten, de mate waarin ze voldoen aan de antiwitwasregelgeving.

De kwetsbaarheid van de instellingen die deze activiteit uitoefenen, wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

4.9.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Het residueel witwasrisico wordt als matig beoordeeld (score van 2, op 5).

4.9.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherent risico

De directe blootstelling aan het terrorismefinancieringsrisico is voor deze activiteit relatief klein. Deze activiteit is sterk geïntegreerd in het financiële ecosysteem en biedt alleen elektronische uitwisselingsprocedures die het gebruik van gestandaardiseerde en moeilijk toegankelijke communicatiesystemen vereisen (Swift). Ze is ontoegankelijk voor particulieren en moeilijk toegankelijk voor rechtspersonen zonder significante activiteiten op het gebied van de afwikkeling van langlopende effecten. Het hoge niveau van investering dat vereist is om toegang te krijgen tot afwikkelingssystemen maakt het rechtstreeks gebruik van de centrale effectenbewaarinstelling ongeschikt voor terrorismefinanciering. Het blijft echter belangrijk dat de regels en maatregelen met betrekking tot de naleving van sancties, de bevrozing van tegoeden en de bepalingen inzake financiële embargo's naar behoren worden toegepast en dat de UBO's correct worden geïdentificeerd.

Momenteel zijn er geen aanwijzingen dat van deze financieringsmethode reeds gebruik werd gemaakt door terroristische organisaties.

Het inherente risico van terrorismefinanciering dat verbonden is aan deze activiteit wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

Kwetsbaarheid

Behalve de hierboven vermelde kwetsbaarheden zijn er geen andere specifieke kwetsbaarheden met betrekking tot terrorismefinanciering.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering die verbonden is aan deze activiteit wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

Residueel risico

Het terrorismefinancieringsrisico wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

5 BELEGGINGSADVIES (BEURSVENNOOTSCHAPPEN)

5.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

In het kader van deze sectorale risicobeoordeling komen de twee belangrijkste activiteiten van beursvennootschappen aan bod nl. private banking (zie voor dit aspect wat hierboven is vermeld in punt 4.1. voor kredietinstellingen die deze activiteit uitoefenen) en het ontvangen/doorgeven van orders. In dit verband kunnen beursvennootschappen effecten- en kasgeldrekeningen openen voor hun cliënten. Voor het gebruik van deze rekeningen gelden specifieke regels. Er zij aan herinnerd dat beursvennootschappen, naargelang de vergunde activiteiten, ook nog andere activiteiten mogen uitoefenen, zoals trading voor eigen rekening of het overnemen van financiële instrumenten. Deze activiteiten komen in deze sectorale analyse niet aan bod.

De activiteit in België

In deze sector neemt het aantal onder toezicht staande instellingen naar Belgisch recht af en er wordt een trend waargenomen van consolidatie binnen de sector. Deze trend kan met name worden verklaard door de kritische massa die nodig is om winstgevend te blijven, in het bijzonder in de context van de digitalisering, het vergrijzend cliënteel en de uitdagingen die gepaard gaan met complexe regelgeving.

Eind 2022 telde de sector 12 vennootschappen naar Belgisch recht, waaronder 7 familiebedrijven en 5 vennootschappen die deel uitmaken van een groep. Er zij ook op gewezen dat van de 5 vennootschappen die deel uitmaken van een groep, twee beursvennootschappen zich uitsluitend bezighouden met het beheer van fondsen. Eind 2020 bedroeg het totaal beheerd vermogen van deze 12 beursvennootschappen naar Belgisch recht EUR 8,88 miljard. Daarnaast zijn er ook 10 bijkantoren van beursvennootschappen die onder het recht van een andere lidstaat van de EER ressorteren.

5.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

De inherente risico's die aan het ontvangen en uitvoeren van orders zijn verbonden, zijn de volgende:

- ongebruikelijk grote transacties;
- de belegging heeft geen duidelijk economisch doel, bijvoorbeeld:
 - de cliënt wil zonder duidelijke reden een langetermijnbelegging afkopen of terugbetalen binnen een korte termijn, zonder duidelijke rechtvaardiging, terwijl dit voor hem een financieel verlies oplevert;
 - de cliënt maakt meer geld over dan nodig is voor de belegging en vraagt om terugbetaling van het te veel betaalde bedrag;
 - de cliënt aarzelt om informatie te verstrekken in het kader van legitieme waakzaamheidsmaatregelen;
- De aard van de cliënt (niet-gereguleerd beleggingsvehikel, PPP,...);
- De activiteiten van de cliënt (bijvoorbeeld wanneer de geldmiddelen afkomstig zijn van sectoren met een hoog risico op financiële criminaliteit);
- Geografisch risico (belegger of bewaarder gevestigd in een risicoland of -gebied, of geldmiddelen die afkomstig zijn van een dergelijk land of gebied);
- Onvoldoende kennis van de herkomst van de middelen.

Naargelang de aard van het product kan er een verschillend niveau van kwetsbaarheid aan verbonden zijn (beursgenoteerd/niet-beursgenoteerd, eenvoudig/complex, producten die worden verhandeld op de minder gereguleerde onderhandse markt, ...).

Gelet op het bovenstaande wordt het niveau van de inherente risico's als matig beoordeeld (score van 2 op 5) voor het ontvangen/doorgeven van orders, en als significant voor private banking (score van 3,5 op 5).

5.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

Voor deze activiteit kunnen de volgende kwetsbaarheden worden geïdentificeerd:

- gebrek aan adequaat toezicht. Beursvennootschappen mogen bijvoorbeeld alleen rekeningen openen voor particulieren die bedoeld zijn om ofwel geldmiddelen te ontvangen in afwachting van een belegging, ofwel om geldmiddelen te ontvangen die voortvloeien uit de verkoop van financiële instrumenten. Dergelijke rekeningen zijn dus niet bedoeld om gewone betalingen te doen. Bijgevolg bestaat het risico dat dergelijke rekeningen worden gebruikt om verdachte of ongebruikelijke verrichtingen uit te voeren, terwijl er onvoldoende monitoring is om dergelijke verdachte verrichtingen op te sporen;
- de ontwikkeling van FinTech/RegTech leidt tot nieuwe risico's zoals identificatie op afstand, uitbesteding van controles met betrekking tot de waakzaamheid ten aanzien van de cliënten, of het gebruik van externe dienstverleners;
- bij een aantal beursvennootschappen werd vastgesteld dat ze het witwasrisico dat verbonden is aan hun activiteit onderschatten en dus niet beschikken over de menselijke en/of technische middelen die vereist zijn om deze risico's aan te beheren, noch over de nodige deskundigheid, en dat zij niet de nodige middelen inzetten voor de opleiding van hun personeel.

De kwetsbaarheid wordt als matig beoordeeld voor het ontvangen/doorgeven van orders (score van 2 op 5), en als hoog voor private banking (score van 4 op 5).

5.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Voor het ontvangen/doorgeven van orders wordt het residueel witwasrisico als matig beoordeeld (score van 2 op 5), en voor private banking als hoog (score van 4 op 5).

5.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Inherent risico

De activiteit van beursvennootschappen lijkt niet te zijn blootgesteld aan een terrorismefinancieringsrisico. Voor het aanknopen van een zakelijke relatie gelden er vrij strikte voorwaarden, maar in tegenstelling tot private banking zijn de vereiste investeringen lager. De activiteit van beursvennootschappen kan de anonimiteit van de verrichtingen of de directe en snelle overdracht van geïnvesteerde bedragen aan andere personen niet garanderen.

Het inherente terrorismefinancieringsrisico dat verbonden is aan deze activiteit wordt als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

Kwetsbaarheden

Behalve de hierboven vermelde kwetsbaarheden zijn er geen andere specifieke kwetsbaarheden met betrekking tot terrorismefinanciering.

De kwetsbaarheid voor terrorismefinanciering die verbonden is aan deze activiteit wordt als significant beoordeeld (score van 3 op 5).

Residueel risico

Het residueel terrorismefinancieringsrisico wordt als matig beoordeeld (score van 2 op 5).

6 LEVENSVERZEKERINGEN

6.1 BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Levensverzekeringsproducten zijn producten die de begunstigde beschermen tegen het risico van een toekomstige gebeurtenis die verband houdt met de duur van het menselijk leven.

De levensverzekeringsactiviteit bestaat in de verkoop van levensverzekeringsproducten op individueel niveau (zoals spaar- en beleggingsverzekeringen) en op groepsniveau (pensioenverzekeringen).

De verschillende levensverzekeringsproducten worden ingedeeld in takken (21 tot 29) op basis van hun kenmerken en van het risico dat eraan verbonden is.

21. Levensverzekeringen <u>die niet verbonden zijn met beleggingsfondsen</u>, met uitzondering van bruidsschats- en geboorteverzekeringen.   22. Bruidsschats- en geboorteverzekeringen <u>die niet verbonden zijn met beleggingsfondsen</u>.   23. Levens-, bruidsschats- en geboorteverzekeringen <u>die verbonden zijn met beleggingsfondsen</u>.   24. De in Ierland en het Verenigd Koninkrijk bestaande verzekering genaamd "permanent health insurance" (niet-opzegbare ziekteverzekering van lange duur).   25. Tontineverrichtingen.   26. Kapitalisatieverrichtingen.   27. Beheer van collectieve pensioenfondsen.   28. De verrichtingen als bedoeld in boek IV, titel IV, hoofdstuk I van de Franse "Code des assurances".   29. De in de wetgeving op de sociale verzekering omschreven en bedoelde verrichtingen in verband met de duur van het leven van de mens, voor zover deze in overeenstemming zijn met de wetgeving van een lidstaat en door verzekeringsondernemingen voor eigen risico worden verricht of beheerd.

De indeling van de producten in takken maakt het niet alleen mogelijk om het type van risico te onderscheiden, maar ook om aspecten te onderscheiden die verband houden met mogelijke belastingvoordelen, belastingen op premies en roerende voorheffing.

De activiteit in België

Eind 2022 telde de Belgische levensverzekeringssector 34 instellingen (tegenover 40 in 2020) die over een vergunning of toelating beschikken. Het gaat om 25 verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht die over een vergunning of toelating beschikken (tegenover 29 in 2020) en 9

bijkantoren van ondernemingen uit de EER (11 in 2020). Meer dan 50% van de instellingen die actief zijn in sector maken deel uit van een bankverzekeringsgroep.

De vijftien grootste verzekeringsgroepen waren samen goed voor 97% van de totale premie-inkomsten in 2022.

De individuele levensverzekeringen met gewaarborgde rentevoet (tak 21) en de groepsverzekeringen blijven de meest verkochte producten, maar de takken 26 en 23 kenden de laatste jaren een groei in termen van premie-inkomsten.

6.2 RISICO'S DIE INHERENT ZIJN AAN DE ACTIVITEIT

De ontwikkeling van FinTech/RegTech kan extra risico's doen ontstaan in verband met de identificatie op afstand of het gebruik van outsourcing voor SWG.

Voor deze activiteit kunnen de volgende risicofactoren worden geïdentificeerd:

- de begunstigde van het contract is niet noodzakelijk de verzekeringnemer. Daardoor heeft de verzekeringsonderneming mogelijk minder informatie over de begunstigde;
- de flexibiliteit van de betalingen (afkomstig van niet-geïdentificeerde derden, hoge of onbeperkte premiebedragen, ...);
- de verhandelbaarheid van het product;
- de anonimiteit van het product;
- de aard van de cliënt (PPP, actief in een sector waar veel in contant wordt betaald of die blootgesteld is aan het risico op corruptie, ...);
- het gedrag van de cliënt (de cliënt draagt het contract over aan een derde zonder duidelijke relatie, maakt hoge kosten door de vroegtijdige beëindiging van een product aan te vragen, contante betalingen, ...).

De verzekeringsondernemingen die actief zijn in België laten niet langer toe dat de premies contant worden betaald, wat het risico op witwassen enigszins beperkt.

Levensverzekering op lange termijn

De meeste klassieke levensverzekeringsproducten (dus met uitzondering van beleggingsproducten) zijn ontworpen voor de lange termijn, en veel daarvan zijn niet flexibel genoeg om aantrekkelijk te zijn als witwasinstrument. Door de kosten die verbonden zijn aan de vroegtijdige afkoop en de contractbeëindiging valt de witwasprocedure bovendien duur uit als zij op korte termijn wordt uitgevoerd. Bovendien kunnen de vroegtijdige afkoop en de contractbeëindiging makkelijk geïdentificeerd worden door de verzekeringsondernemingen. Het risico dat de geldmiddelen die gebruikt worden voor het afsluiten van een levensverzekering voortvloeien uit criminele activiteiten kan echter niet worden uitgesloten, met name in het geval van overeenkomsten met hoge eenmalige premies.

De risico's die verbonden zijn aan de activiteit zijn afhankelijk van het type levensverzekering. Zo wordt ervan uitgegaan dat pensioenverzekeringen, die wijd verspreid zijn in België, een aanzienlijk kleiner witwasrisico inhouden wanneer de premies laag zijn en het model gebaseerd is op een vaste en beperkte bijdrage. Bovendien worden groepsverzekeringen als minder risicovol beschouwd wanneer de premiebetaling ook beperkt is in volume, wordt ingehouden op het loon en uitsluitend is voorbehouden aan de werkgever en de werknemer. Door de manier waarop het kapitaal wordt opgebouwd en de betalings- of afkoopvoorwaarden van de groepsverzekering (bij pensionering, als voorschot op de aankoop van een woning) is dit type verzekering niet aantrekkelijk voor witwassen van geld en terrorismefinanciering.

Verzekeringsproducten als beleggingsinstrument

Levensverzekeringen in de vorm van kapitalisatieovereenkomsten (tak 26) houden een groter inherent risico in, omdat dergelijke producten het mogelijk maken om op korte termijn geld te beleggen dat afkomstig is van criminele activiteiten zoals belastingfraude (repatriëring van geldmiddelen/niet-aangegeven schenkingen).

Het risico dat verbonden is aan tak 23-verzekeringen (verzekeringen die verbonden zijn aan beleggingsfondsen) kan ook hoger zijn. Het gaat immers om een beleggingsproduct dat verschilt van het klassieke tak 21-levensverzekeringsproduct en dat een gunstig fiscaal profiel heeft in vergelijking met de meer klassieke bankbeleggingen. Het biedt ook de mogelijkheid belastingvrije voorschotten op de polis te verkrijgen. Er zij opgemerkt dat de tak 23-verzekeringen de afgelopen jaren een sterke ontwikkeling hebben gekend, vaak ten koste van tak 21, waarvan de gewaarborgde rentevoeten sterk waren gedaald als gevolg van de algemene daling van de rentevoeten. Via tak 23-producten kan indirect worden belegd op de financiële markten.

De volgende aspecten kunnen ook inherente risico's vormen:

- de herkomst van de geldmiddelen als deze bijvoorbeeld afkomstig zijn van repatriëringen uit het buitenland;
- door hun flexibiliteit kunnen tak 23-spaarproducten gebruikt worden om complexe constructies op te zetten die de identiteit van de begunstigde verhullen;
- mogelijkheid om de middelen die in tak 23 zijn geïnvesteerd, op te nemen zonder fiscale impact.

Derhalve wordt het risico dat inherent is aan de levensverzekeringsactiviteit in België als matig beoordeeld voor de klassieke levensverzekering (score van 2 op 5) en als significant voor de levensverzekering als beleggingsinstrument (score van 3 op 5).

6.3 KWETSBAARHEDEN VAN DE INSTELLINGEN DIE DEZE ACTIVITEIT UITOEFENEN

In het algemeen is gebleken dat de verzekeringsondernemingen, die *a priori* minder onderhevig zijn aan witwasrisico's dan andere financiële instellingen, deze problematiek enigszins hadden verwaarloosd, zowel wat betreft de personele en materiële middelen die eraan worden besteed als de deskundigheid waarover zij intern beschikken (met name door in onvoldoende opleidingen te voorzien).

Vanuit het oogpunt van witwassen van geld wordt een verzekeringsovereenkomst gekenmerkt door twee sleutelmomenten, namelijk het afsluiten van de overeenkomst en de betaling van de prestatie. Op deze twee sleutelmomenten wordt essentiële informatie over de cliënt en de begunstigde(n) verzameld. Voor een verzekeringsonderneming is het moeilijker dan voor een kredietinstelling om echte kennis van de cliënt op te bouwen. Een nieuwe sectorcode die in 2019 door de beroepsvereniging ASSURALIA werd ontwikkeld en in 2021 werd geactualiseerd, heeft bijgedragen tot een beter begrip in de sector en een betere naleving van de regels op het gebied van SWG/FT. De meeste verzekeringsondernemingen die in België actief zijn, hebben bijvoorbeeld hun aanpak veranderd van een benadering die gebaseerd was op de afgesloten overeenkomsten naar een benadering waarbij wordt uitgegaan van de cliënt, waardoor ze een holistisch beeld hebben van de portefeuille van de cliënt.

Levensverzekeringsproducten vereisen monitoringacties die vooral bij het aangaan van de zakelijke relatie en bij de uitbetaling, evenals in geval van afkoop of verpanding, de volle aandacht van de onderneming moeten krijgen. Tussen deze twee tijdstippen wordt er over het algemeen minder streng gemonitord, zolang er geen veranderingen zijn (identiteit van de persoon die stortingen doet in het kader van de overeenkomst, hogere premie, enz.).

Het beroep op derden voor de verkoop van verzekeringsproducten en voor het identificeren van cliënten en zakelijke relaties en het bewaren van daarmee verband houdende SWG-gegevens kan voor de verzekeringsondernemingen een kwetsbaarheid vormen indien de procedures niet toereikend zijn en indien er geen adequate controles worden uitgevoerd.

De verzekeringstussenpersonen (verbonden of niet-verbonden agenten en makelaars) in België zijn onderworpen aan het SWG/FT-toezicht van de FSMA, die toeziet op het niveau van kennis van deze tussenpersonen wat betreft het SWG/FT-kader.

Klassieke levensverzekeringen

De klassieke levensverzekeringsproducten zijn minder ruim verspreid dan andere financiële diensten, wat deze producten minder aantrekkelijk kan maken voor criminelen.

Wat de witwasrisico's voor de financiële intermediatie betreft, verwijzen we naar de werkzaamheden van de FSMA en met name naar haar bevindingen naar aanleiding van verschillende inspecties bij verzekeringstussenpersonen²⁹.

Voor de instellingen die levensverzekeringsactiviteiten aanbieden, is het risico op eventuele clandestiene/niet-geregistreerde verrichtingen relatief kleiner doordat de kennis die zij over de cliënt kunnen verkrijgen kwalitatief beter is aangezien er een grote hoeveelheid informatie over de cliënt dient te worden verzameld.

Gelet op het bovenstaande worden de kwetsbaarheden van de verzekeringsondernemingen als laag tot matig (score van 1,5 op 5) beoordeeld voor de klassieke levensverzekeringen.

Levensverzekeringen als beleggingsproduct

Voor de levensverzekeringen als beleggingsproducten gelden de algemene kwetsbaarheden die hierboven zijn besproken. Onvoldoende middelen en een gebrek aan expertise op het gebied van SWG kunnen bijzonder schadelijk zijn voor een vrij flexibel product zoals de tak 23- verzekeringen.

Hoewel het risico relatief beperkt is, kan de kwetsbaarheid op dit gebied toch als matig tot significant worden gekwalificeerd (2,5 op 5).

6.4 TOTAALSCORE VAN DE ACTIVITEIT

Het residueel witwasrisico wordt als laag beoordeeld voor de klassieke levensverzekeringsactiviteit (score van 1,5 op 5) en als matig voor levensverzekeringen als beleggingsproduct (score van 2,5 op 5).

6.5 FINANCIERING VAN TERRORISME

Uit het bovenstaande blijkt dat aan deze activiteit geen bijzondere terrorismefinancieringsrisico's zijn verbonden, aangezien de gebruikte technieken niet toestaan om voldoende snel geldmiddelen ter beschikking te stellen voor een mogelijke terroristische daad. Het risico wordt als laag beoordeeld (score van 1,5 op 5).

²⁹ https://www.fsma.be/sites/default/files/legacy/content/NL/Witwassen/2020-05-26_verslagtpc.pdf

7 SAMENVATTING VAN DE SCORESSamenvatting van de witwasrisico's

	Inherente risico's	/5	Kwetsbaarheden	/5	Residueel risico	/5
Betalingsactiviteiten	Hoog	4	Hoog	4	Hoog	4
Geldtransfers	Hoog	4,5	Hoog	4	Hoog	4,5
Acquiringdiensten	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Betalingsinitiatiediensten	Laag	1,5	Matig	2,5	Matig	2
Rekeninginformatiediensten	Geen	0	Geen	0	Geen	0
Activiteiten met betrekking tot elektronisch geld	Matig	2,5	Significant	3	Matig	2,5
Private banking	Significant	3,5	Hoog	4	Hoog	4
Retail banking	Matig	2,5	Matig	2,5	Matig	2,5
Corporate banking	Significant	3	Matig	2	Matig	2,5
Trade finance	Significant	3	Significant	3	Significant	3
Manuele wisseldiensten	Hoog	4	Significant	3	Significant	3,5
Borgstelling en verpanding	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Factoringdiensten	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Correspondent banking	Hoog	4	Significant	3	Significant	3,5
Clearing/Bewaarneming/Activiteit van centrale effectenbewaarinstanties	Matig	2,5	Matig	2	Matig	2
Beleggingsadvies (private banking)	Significant	3,5	Hoog	4	Hoog	4
Beleggingsadvies (zonder aanhouden van geld)	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Levensverzekeringen	Matig	2	Laag	1,5	Laag	1,5
Levensverzekeringen (beleggingsproducten)	Significant	3	Matig	2,5	Matig	2,5

Samenvatting van de terrorismefinancieringsrisico's

	Inherente risico's	/5	Kwetsbaarheden	/5	Residueel risico	/5
Betalingsactiviteiten	Hoog	4	Hoog	4	Hoog	4
Geldtransfers	Hoog	4	Hoog	4	Hoog	4
Acquiringdiensten	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Betalingsinitiatiediensten	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Rekeninginformatiediensten	Geen	0	Geen	0	Geen	0
Activiteiten met betrekking tot elektronisch geld	Significant	3	Significant	3	Significant	3
Private banking	Laag	1,5	Matig	2	Laag	1,5
Retail banking	Hoog	4	Hoog	4	Hoog	4
Corporate banking	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Trade finance	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Manuele wisseldiensten	Hoog	4	Significant	3	Significant	3,5
Borgstelling en verpanding	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Factoringdiensten	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Correspondent banking	Hoog	4	Significant	3	Significant	3,5

Clearing/Bewaarneming/Activiteit van centrale effectenbewaarinstellingen	Matig	2	Matig	2	Matig	2
Beleggingsadvies (private banking)	Laag	1,5	Significant	3	Matig	2
Beleggingsadvies (zonder aanhouden van geld)	Laag	1,5	Significant	3	Matig	2
Levensverzekeringen	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5
Levensverzekeringen (beleggingsproducten)	Laag	1,5	Laag	1,5	Laag	1,5